

Jaarstukken 2023

Inhoudsopgave

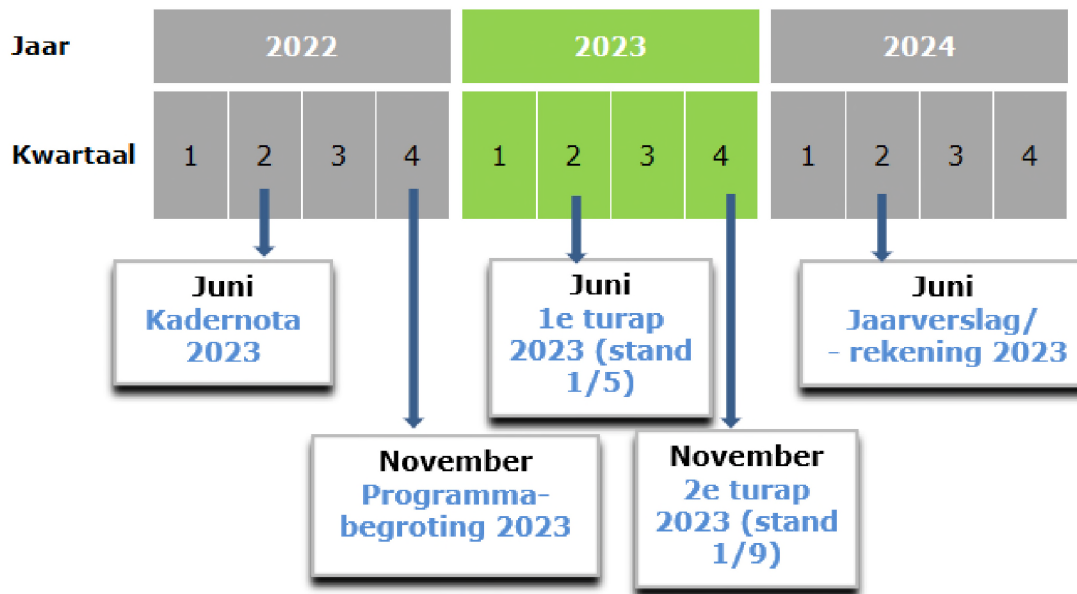
Jaarstukken 2023	1
Inhoudsopgave	4
1. Jaarverslag	6
1.1. Inleiding	6
1.2 Saldo van lasten en baten en resultaat	8
2.0 Inleiding programma's	10
2.1.01 Relatie inwoners en bestuur	11
2.1.02 Ruimtelijke Ontwikkeling	13
2.4.1 Ruimtelijke ordening en Wonen	14
2.4.2 Natuur, landschap en biodiversiteit	16
2.4.3 Klimaatadaptatie	17
2.1.03 Beheer leefomgeving	19
3.4.1 Openbare ruimte	20
3.4.2 Duurzaamheid	24
2.1.04 Economie en toerisme	26
2.1.05 Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl	33
2.1.06 Jeugd, onderwijs en cultuur	40
2.1.07 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid	47
7.4.1 Maatschappelijke ondersteuning	49
7.4.2 Veiligheid	53
2.1.08 Werk en inkomen	59
2.2 Algemene dekkingsmiddelen	66
2.3 Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur	68
2.4 Vennootschapsbelasting	70
2.5 Paragrafen	73
Paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	73
Paragraaf B. Onderhoud kapitaalgoederen	78
Paragraaf C. Financiering	80
Paragraaf D. Bedrijfsvoering	82
Paragraaf E. Verbonden partijen	87
Paragraaf F. Grondbeleid	100
Paragraaf G. Lokale heffingen	106
Paragraaf H. Sociaal Domein	108
Paragraaf I. Wet open overheid (Woo)	109
3. Jaarrekening	111
3.1 Balans per 31 december 2023	111
3.2 Toelichting op de balans	112
3.3 Overzicht van baten en lasten over 2023	137
3.4 Waarderingsgrondslagen	139
3.5 Programma's analyse 3e w-vraag	141
01. Wat heeft het gekost?	141

02. Wat heeft het gekost?	142
03. Wat heeft het gekost?	143
04. Wat heeft het gekost?	144
05. Wat heeft het gekost?	145
06. Wat heeft het gekost?	146
07. Wat heeft het gekost?	147
08. Wat heeft het gekost?	149
40. Wat heeft het gekost?	150
50. Wat heeft het gekost?	150
60. Wat heeft het gekost?	151
3.6 Overzicht incidentele baten en lasten	152
3.7 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.....	154
3.8 Wet Normering Topinkomens	154
3.9 Specifieke uitkeringen Sisa	155
3.10 Taakvelden	182
3.11 Rechtmatigheidsverklaring	183
4. Overige bijlagen	185
4.1 Controleverklaring	185
4.2 Krediet- en projectoverzicht per 31-12-2023	185
4.3 Subsidieregister.....	188

1. Jaarverslag

1.1. Inleiding

Hierbij bieden wij u, als sluitstuk van de planning & controlcyclus, de jaarstukken 2023 aan. De jaarstukken 2023 vormen de bestuurlijke verantwoording over de uitvoering van het voorgenomen beleid en beheer in het jaar 2023. Onderstaand is de P&C cyclus voor 2023 weergegeven.

Het jaar 2023 was politiek een onrustig jaar. Zowel in onze gemeente met het vertrek van twee wethouders als ook landelijk met de val van het kabinet.

De val van kabinet leidt tot voortdurende onzekerheid voor de gemeenten over de toekomstige algemene uitkering uit het gemeentefonds. En met de uitdagingen die er voor de gemeenten liggen op vele beleidsvelden heeft de VNG voorwaarden geformuleerd om de financiële vergoeding door het Rijk eerst op orde te brengen. De taken voor de gemeenten en de middelen vanuit het Rijk dienen in balans te worden gebracht.

Zoals uit de toelichting op de programma's blijkt hebben we in 2023 onder meer veel aandacht besteed aan de volgende taakvelden:

- Participatie;
- Het versnellen en toekomstbestendiger maken van de woningbouw;
- Duurzaamheid en energietransitie;
- Het realiseren van de brede school in 's-Heerenberg;
- Sociaal domein (jeugd en wmo);
- Ondersteuning van mensen met een laag inkomen.

Wij hebben 2023 afgesloten met een positief resultaat van ruim € 7 miljoen ten opzichte van de begroting na wijziging.

Resultaat

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Bedrag
Saldo van lasten en baten	3.808
Saldo van geaccordeerde mutaties in de reserves	3.258
Gerealiseerd resultaat	7.066

Met de vaststelling van de begroting en ook in de loop van 2023 heeft u voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort. Tevens heeft u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Per saldo is er gedurende het jaar een bedrag van € 3.258.000 onttrokken aan reserves. In de onderstaande tabel zijn de belangrijkste afwijkingen (> ca. € 100.000) toegelicht die tot het voordelig resultaat van € 7.066.000 hebben geleid.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Onderdeel jaarstukken	Bedrag	V/N - I/S*
Lagere toevoeging voorzieningen pensioen wethouders/wachtgeld voormalig bestuur	3.5.01	213	V/I
Ruimtelijke ordening	3.5.02	400	V/I
Afvalverwijdering en-verwerking	3.5.03	170	V/I
Riolering	3.5.03	-323	N/I
Wegen etc.	3.5.03	256	V/I
Leges omgevingswet	3.5.03	155	V/I
Economie	3.5.04	-134	N/I
Recreatie en toerisme	3.5.04	176	V/I
Sportaccommodaties	3.5.05	-165	N/I
Sportbevordering	3.5.05	387	V/I
Gezondheidszorg	3.5.05	256	V/I
Noodopvang vluchtelingen (Oekraïne)	3.5.07	3.894	V/I
Veiligheid	3.5.07	132	V/I
Burgerparticipatie	3.5.08	-119	N/I
Inkomensregeling (armoede-en schuldenbeleid)	3.5.08	287	V/I
BUIG en Participatiewet	3.5.08	1.107	V/I
Algemene uitkering gemeentefonds	3.5.40	-348	N/I
Stelpost energiearmoede	3.5.40	465	V/I
Treasury	3.5.40	235	V/I
Informatie & automatisering	3.5.40	-146	N/I

Personeel en organisatie	3.5.50	-436	N/I
Toerekening interne uren aan grondexploitatie, investeringen en kostenplaatsen die met een reserve worden verrekend	3.5.50	441	V/I
Vrijval reserve Corona	3.5.50	132	V/I
Overig	Diverse programma's	31	V/I
Totaal		7.066	V/I

* V = voordeel, N = nadeel
I = incidenteel, S = structureel

1.2 Saldo van lasten en baten en resultaat

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-100.182	-119.868	-117.655
Baten	103.788	116.597	121.430
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	3.605	-3.271	3.775
Onttrekkingen	4.782	11.971	12.484
Stortingen	-8.387	-8.700	-9.226
Mutaties reserves	-3.605	3.271	3.258
Gerealiseerd resultaat	0	0	7.032

Resultaat

Het saldo van de primaire begroting 2023 bedroeg € 1.432.000 voordelig na vaststelling van het raadsbesluit. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve "Saldo van lasten en baten".

Tussentijdse rapportages

Bij de eerste tussenrapportage heeft u besloten het nadeel van € 509.000 te onttrekken aan de reserve "Saldo van lasten en baten".

Enkele grote posten uit deze rapportage waren:

- Verhoging algemene uitkering gemeentefonds (€ 1.176.000 netto voordeel);
- Bedrijfsvoering (€ 448.000 nadeel);
- Hogere bijdrage ODA (€ 227.000) en lagere opbrengst leges omgevingsvergunning (€ 400.000);
- Participatiewet (€ 206.000 nadeel).

Bij de tweede tussenrapportage bedroeg het voordeel € 47.000. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve "Saldo rekening van lasten en baten". De grootste posten uit deze rapportage waren:

- Verhoging algemene uitkering gemeentefonds (€ 1.475.000 netto voordeel);
- Doorschuiven opbrengst koop/samenwerkingsovereenkomst voormalige gemeentehuislocatie van 2023 naar 2025 (nadeel van € 1.385.000).

Resultaat

Het saldo van baten en lasten van de jaarrekening 2023 bedraagt € 3.808.000 voordelig.

De geautoriseerde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves leiden per saldo tot een voordeel van € 3.258.000.

Het gerealiseerd resultaat bedraagt hierdoor € 7.066.000 voordelig ten opzichte van de begroting na wijziging en € 8.035.000 ten opzichte van de primitieve begroting.

Resultaatbestemming

Wij stellen u voor het resultaat als volgt te bestemmen:

- Toevoeging aan de reserve "Opvang vluchtelingen Oekraïne" voor een bedrag van € 3.894.000;
- Toevoeging aan de reserve "Resultaatbestemming" voor een bedrag van € 907.000. Dit betreft een bedrag dat in de decembercirculaire 2023 beschikbaar is gesteld voor de volgende onderdelen: energietoeslag (€ 651.000) en invoeringskosten Omgevingswet (€ 256.000).
- Toevoeging aan de reserve Sociaal domein € 1.087.000. Dit betreft de voordelen op de BUIG (€ 937.000) en de Participatiewet (€ 150.000).
- Toevoeging aan de reserve Sociaal domein € 800.000 in verband met verwachte prijsstijgingen voor de onderdelen Jeugd en WMO in kader van regionale aanbesteding lumpsum.
- Tussentijdse resultaten zijn in 2023 reeds toegevoegd c.q. onttrokken aan de reserve Saldo van lasten en baten. Het saldo van deze reserve bedraagt € 969.000 voordelig. Dit bedrag kan worden toegevoegd aan de Algemene Reserve, waarmee de totale toevoeging aan de Algemene Reserve uitkomt op € 1.347.000.

Omschrijving	Bedrag
Resultaat jaarrekening	7.066
Tussentijdse resultaten (primitieve begroting en tussenrapportages)	969
Totaal resultaat over 2023	8.035
Bestemming resultaat 2023:	
Toevoeging aan reserve Opvang vluchtelingen Oekraïne	3.894
Toevoeging aan reserve resultaatbestemming	907
Toevoeging aan reserve Sociaal domein	1.087
Toevoeging aan reserve Sociaal domein	800
Toevoeging Algemene Reserve	1.347

2.0 Inleiding programma's

Indeling programma's

In de programmaverantwoording wordt uiteengezet waar het programma uit bestaat. De volgende programma's zijn vastgesteld:

1. Relatie inwoners en bestuur
2. Ruimtelijke ontwikkeling
3. Beheer leefomgeving
4. Economie en toerisme
5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl
6. Jeugd, onderwijs en cultuur
7. Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid
8. Werk en inkomen

En de twee verplichte overzichten:

- o Algemene dekkingsmiddelen
- o Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur

De programma's hebben een vaste opzet:

Wat hebben we bereikt (de 1e W-vraag)?

Hier worden per programmaonderdeel de belangrijkste doelstellingen die in de programmabegroting zijn opgenomen geëvalueerd. De nadruk ligt hierbij op de doelstellingen die genoemd zijn in het coalitieprogramma en in het nieuw beleid voor 2023. Hierbij zijn de indicatoren gekoppeld aan deze w-vraag.

Wat hebben we daarvoor gedaan (de 2e W-vraag)?

Hier wordt via de zogenaamde stoplichtmethode aangegeven welke activiteiten hebben plaatsgevonden om de voorgenomen doelstellingen te realiseren.

Wat heeft het gekost (de 3e W-vraag)?

De totale lasten, baten, de mutaties in de reserves alsmede het resultaat staan hier vermeld. In de jaarrekening vindt u bij het onderdeel "3.5 Programma's analyse 3e w-vraag" een analyse van de belangrijkste verschillen per programma. De gepresenteerde cijfers sluiten niet in alle gevallen exact aan, dit wordt veroorzaakt door afrondingsverschillen.

Indicatoren en prestatiegegevens.

Evenals in de begroting 2023 hebben we de indicatoren gekoppeld aan de 1e W-vraag "Wat hebben we bereikt?" De prestatiegegevens zijn gekoppeld aan de activiteiten (2e W-vraag) die zijn verricht om de doelstellingen te realiseren.

Schematisch ziet het bovenstaande er als volgt uit:

Programmabegroting	Jaarstukken	Meetgegevens
Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?	Indicatoren
Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Prestatiegegevens
Wat mag het kosten?	Wat heeft het gekost?	€

2.1.01 Relatie inwoners en bestuur

01.1 Missie

De gemeente heeft een goede relatie met de inwoners. Participatie bij de voorbereiding en totstandkoming van beleidsplannen is vanzelfsprekend.

01.2 Context en achtergronden

In 2023 is participatie opnieuw een aandachtspunt geweest bij lopende en nieuwe projecten. Onder andere bij het opstellen van de omgevingsvisie en bij verschillende woningbouwplannen is er uitvoerig sprake geweest van participatie van omwonenden en andere belanghebbenden. Het participatiekader heeft hiervoor richting geboden. Het participatiekader geeft heldere richtlijnen en helpt bij afwegingen voor het inrichten van een participatieproces. Daarmee zijn verwachtingen voor alle betrokkenen duidelijker. Daarnaast is door middel van een folder helder op een rij gezet voor initiatiefnemers wat de gemeente op het gebied van participatie van hen verwacht. Deze staat op de website en wordt bij initiatiefnemers onder de aandacht gebracht.

01.3 Overzicht kaderstellende (beleids)nota's

- Raadsakkoord Montferland 2023-2026
- College uitvoeringsprogramma 2023-2026
- Uitvoeringsprogramma participatie Montferland 2024-2026
- Kwaliteitshandvest "Dienstverleners doen we zo"
- Communicatiebeleidsplan
- Plan van aanpak verandertraject bestuurlijke vernieuwing
- Eindrapport Participatiekader

Wat hebben we bereikt?

- [Participatie als een olievlek over de gemeente Montferland verspreiden](#)

Het op de juiste manier betrekken van de samenleving is integraal onderdeel van ons werk. Dat betekent dat we bij projecten, waar mogelijk, participatie toepassen. De externe inbreng is immers van groot belang, en kan plannen van de gemeente beter maken. Het creëren van extra draagvlak is een mooie bijvangst van goede participatie. Op deze manier willen we werken aan een herkenbare werkwijze rondom participatie, zodat zowel gemeente als inwoners weten wat ze kunnen verwachten en hoe ze worden betrokken. Hiermee verspreiden we participatie als een olievlek over de gemeente.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Inwoners weten zich gehoord door de gemeente	N.v.t.	> 25%	Niet gemeten

*Volgens de burgerpeiling geeft 25% van de inwoners aan dat de gemeente Montferland luistert naar haar inwoners. Dit komt overeen met het landelijk gemiddelde. We streven ernaar boven het landelijk gemiddelde uit te komen.

Via ons burgerpanel Montferland Spreekt loopt er een onderzoek waarin deze vraag is opgenomen. Op dit moment zijn de resultaten hiervan nog niet bekend.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Inwoners worden betrokken bij plannen, projecten en beleid	N.v.t.	> 32%	Niet gemeten

* We volgen bij plannen en projecten de richtlijnen uit het participatiekader en proberen inwoners eerder en beter te betrekken bij plannen en beleid. Op dit moment vindt 30% van de inwoners dat de gemeente Montferland de inwoners voldoende betreft bij plannen, activiteiten en voorzieningen. Dit is net iets minder dan het landelijk gemiddelde (32%). We streven ernaar boven het landelijk gemiddelde uit te komen.

Via ons burgerpanel Montferland Spreekt loopt er een onderzoek waarin deze vraag is opgenomen. Op dit moment zijn de resultaten hiervan nog niet bekend.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
-----------	----------------	-------------------	----------------

Inwoners en organisaties krijgen ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren	N.v.t.	> 33%	Niet gemeten
---	--------	-------	--------------

*We geven meer ruimte aan inwoners en organisaties om met ideeën bij de gemeente te komen en deze initiatieven zelf te realiseren. Dit doen we onder andere door het vormgeven van het uitdaagrecht. Volgens de burgerpeiling vindt 36% van de inwoners dat de gemeente Montferland voldoende ruimte geeft om ideeën en initiatieven te realiseren. Het landelijk gemiddelde is 33%. We streven ernaar boven dit landelijk gemiddelde te blijven.

Via ons burgerpanel Montferland Spreekt loopt er een onderzoek waarin deze vraag is opgenomen. Op dit moment zijn de resultaten hiervan nog niet bekend.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoering geven aan het Participatiekader

Geld

Uitvoering

Actiepunt is lopende en vereist blijvende aandacht. Afgelopen jaar zijn onder andere de volgende zaken bereikt:

- 1) Uitgebreide participatie bij verschillende projecten
- 2) Informatiefolder opgesteld over hoe participatie toe te passen voor initiatiefnemers onder de Omgevingswet
- 3) Afspraken gemaakt met MijnBuurtje over het uitrollen van hun platform over heel Montferland in 2024
- 4) De vacatures voor participatiemedewerkers is deels ingevuld vanaf begin 2024

01.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-4.349	-5.470	-6.395
Baten	579	1.014	2.181
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.771	-4.457	-4.214
Onttrekkingen	0	25	25
Gerealiseerd resultaat	-3.771	-4.432	-4.189

2.1.02 Ruimtelijke Ontwikkeling

02.1 Missie

Montferland is een gemeente waar het prettig wonen en leven is. Een gezonde woningmarkt en een duurzame, leefbare woon- en leefomgeving zijn daarbij van belang.

02.2 Context en achtergronden

Ruimtelijke Ordening en Wonen

Programmadoel: samen met inwoners en externe partijen de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de woon- en leefomgeving voor onze inwoners optimaliseren

In 2023 lag de focus onverminderd op het versnellen en toekomstbestendiger maken van de woningbouw. Er was daarbij nadrukkelijk aandacht voor de betaalbaarheid van woningen en in het verlengde daarvan het verbeteren van de positie van starters en senioren op de woningmarkt. Om te kunnen voorzien in de woningbouwopgave en de doorstroming op de woningmarkt te verbeteren, werden nieuwe woningbouwlocaties aangekocht en in 'ontwikkeling' genomen en ruimte gegeven voor nieuwe woningbouwconcepten. Omdat de behoefte niet alleen is op te vangen op inbreidingslocaties, namen we tegelijkertijd zelf uitbreidingslocaties in ontwikkeling. Veel inzet en energie is gestoken in de participatie rond de nieuwe woningbouwlocaties in Didam, 's-Heerenberg, Lengel, Kilder, Stokkum, Beek en Zeddam. Verder zijn voorbereidende werkzaamheden verricht voor Loil, Nieuw Dijk, Braamt en Azewijn.

Om de leefbaarheid in de kernen te verbeteren benutten we kansen op transformatielocaties en hebben we bij nieuwbouw zoveel mogelijk ingezet op wat de bestaande voorraad onvoldoende of (nog) niet kan bieden. In de bestaande voorraad is hard gewerkt aan het verduurzamen en toekomstbestendiger maken van woningen en de omgeving. In kwetsbare wijken is via diverse acties geprobeerd de leefbaarheid te vergroten.

Natuur, landschap en biodiversiteit

Programmadoel: de verscheidenheid in landschap, natuur en biodiversiteit behouden en daar waar mogelijk versterken.

Gebleken is dat de biodiversiteit wereldwijd, maar ook in onze gemeente, drastisch is afgenomen. De gevarieerdheid in landschap en natuur neemt daarmee af, waardoor de omgeving minder aantrekkelijk wordt als woon- en leefklimaat. We zetten daarom in op het vergroenen en biodiverser maken van de gemeente. Hiermee dragen we als gemeente bij aan het versterken van de biodiversiteit en het klimaatadaptief maken van de leefomgeving. Het vergroenen van de leefomgeving heeft ook positieve effecten op de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners. Om als gemeente een bijdrage te leveren aan biodiversiteitsherstel is een plan opgesteld met te nemen maatregelen. Dit plan is in februari 2022 vastgesteld door de raad. In het vervolg komt het aan op het uitwerken en toepassen van de maatregelen en het gericht uitvoeren van acties die een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Afgelopen jaar hebben we ingezet op het bewustmaken van onze inwoners en andere partijen door tegelwipacties, publicaties en aanschuiven bij diverse overleggen.

Klimaatadaptatie

Programmadoel: Montferland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust in gericht hebben.

Het klimaat verandert. Dat hebben we in de droge en hete zomers van 2018, 2019 en 2020 allemaal ervaren. In deze lange droge periodes was er een tekort aan water om agrarische percelen en tuinen te beregenen en ook de natuur had zwaar onder de droogte te leiden. Er waren zelfs meerdere hittegolven. Door verandering in klimaat ervaren wij ook vaker heftige regenbuien waarbij de afvoer van het regenwater voor problemen kan zorgen. Dit soort extremen (droogte- en wateroverlast) vragen om aanpassingen in de buitenruimte, zowel de openbare ruimten als particulier terrein. Dit klimaatbestendig en waterrobuust maken van de buitenruimte en waar nodig acceptatie noemen we klimaatadaptatie.

Naast adaptatie werd en wordt er stevig ingezet op klimaatmitigatie. Klimaatmitigatie bestaat uit het voorkomen van verdere klimaatverandering door de uitstoot van broeikasgassen te

verminderen. Om dit te bereiken zet Montferland in op duurzaamheid, energietransitie en circulariteit.

Bij bovengenoemde doelen wordt zoveel mogelijk gezocht naar samenhang tussen de opgaven en worden, waar het kan, verschillende functies gestapeld.

02.3 Kaderstellende (beleids) nota's

- Raadsakkoord Montferland 2023-2026
- College uitvoeringsprogramma 2023-2026
- Cultuurhistorisch beleid voor Montferland (2012)
- Structuurvisie Montferland (2009)
- Masterplan Didam (2016)
- Structuurvisie Didam (2009)
- Notitie Ruimte voor vernieuwing in het buitengebied (2008)
- Notitie Ruimte voor wonen in het buitengebied (2007)
- Beleidsnotitie woningbouw op inbreidingslocaties (2016)
- Nota Grondbeleid (2011)
- Nota Grip op Verandering
- Van nieuwe naobers en brood op de plank, landschapsontwikkelingsplan+ (Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek)
- Regionale structuurvisie Achterhoek (2012)
- Omgevingsvisie Gaaf Gelderland (2018)
- Ruimte voor goed wonen; samen koersen naar een toekomstbestendige woonomgeving (provincie Gelderland)
- Liemerse Woonagenda: de koers voor 2020-2025
- Notitie woningbouwbehoefte 2019-2030 (FM Consultants 2019)
- Regionaal woningmarktonderzoek (Companen 2022)
- Woonvisie (2016 - 2020)
- Prestatieafspraken wonen Montferland 2024
- Woondeal regio Arnhem-Nijmegen (2020)
- Klimaatadaptatieplan Montferland 2021-2026
- Beleids- en uitvoeringsprogramma biodiversiteit provincie Gelderland (2020)
- Biodiversiteitsplan 'Ruimte voor biodiversiteit' (2022)

02.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Ruimtelijke ordening en Wonen
- Natuur, landschap en biodiversiteit
- Klimaatadaptatie

2.4.1 Ruimtelijke ordening en Wonen

Wat hebben we bereikt?

- De positie van jongeren en starters op de woningmarkt versterken, door minimaal 50% van de op te leveren woningen in de categorie betaalbaar (< 275.000 euro) te realiseren

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Van de opgeleverde woningen is 50 % in de categorie betaalbaar < € 275.000 v.o.n.	50%	50%	30%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Afspraken maken met ontwikkelaars en corporaties

Geld

Niet van toepassing.

Uitvoering

Jaarlijks maken we in het kader van de prestatieafspraken afspraken met woningstichting Plavei en Woonzorg Nederland. Bij nieuwe initiatieven worden afspraken, in de vorm van anterieure overeenkomsten, gemaakt met projectontwikkelaars.

- We (blijven) de starterslening Montferland voeren

Geld

De bestedingsruimte bedroeg op 4 september 2023 € - 116.431,30. Inmiddels is op 5 oktober 2023 € 500.000 aanvullend budget beschikbaar gesteld.

Uitvoering

Er wordt uitvoering gegeven aan de starterslening. Op 2023 is de geactualiseerde verordening starterslening vastgesteld. Op 10 november 2023 is deze in werking getreden. De maximale aankoop prijs van een bestaande en nieuwbouw woning is verhoogd.

- We continueren de afspraak met Plavei om jongeren tot 23jr met voorrang te huisvesten en onderzoeken de mogelijkheden de leeftijdsgrens te verhogen

Geld

Niet aan de orde

Uitvoering

In het kader van de prestatieafspraken 2024 die wij maakten met woningstichting Plavei en huurdervereniging de Sleutel zijn diverse afspraken gemaakt welke tot doel hebben de slaagkans van jongeren tot 28 jaar te verhogen.

Wat hebben we bereikt?

- [Minimaal 150 opgeleverde woningen](#)

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Aantal opgeleverde woningen	107	150	136

Het aantal opgeleverde woningen is lager (136) dan gepland (150). Dit is te verklaren uit het feit dat het enige jaren (5 tot 7) duurt voordat nieuwe woningbouwplannen zijn ontwikkeld, uitgewerkt en uitgiftegereed gemaakt zijn. Dit heeft te maken met de complexe en weerbarstige woningmarkt, die zich lastig laat sturen;

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Bestemmingsplannen voorbereiden en tot besluitvorming brengen

Geld

Particuliere projecten worden uitgevoerd en aangeslagen op basis van de vastgestelde legesverordening en daarnaast worden afspraken gemaakt die worden vastgelegd in anterieure overeenkomsten. Voor gemeentelijke projecten wordt een grondexploitatie opgesteld, die bij vaststelling van het bestemmingsplan ter goedkeuring wordt aangeboden aan de gemeenteraad.

Uitvoering

Het opstellen en begeleiden van bestemmingsplannen en procedures is een continu proces. Naast vele particuliere plannen, worden ook diverse gemeentelijke plannen vormgegeven. Speerpunten

daarbij zijn woningbouw- en bedrijventerreinontwikkeling. Voorbereidende werkzaamheden voor ontwikkeling van woningbouwlocaties in 8 kernen zijn in volle gang. Daarnaast zijn de voorbereidingen opgestart om te komen tot uitbreiding van het bedrijventerrein 's-Heerenberg.

- Nieuwe woningbouwlocaties in ontwikkeling nemen (transformatie en uitbreiding)

Geld

Bij particuliere plannen betaalt de initiatiefnemer alle kosten en betaalt leges conform de door de raad vastgestelde legesverordening. Bij gemeentelijke plannen worden de kosten opgenomen in een gemeentelijke grondexploitatie, waarover de raad periodiek (als onderdeel van de P&C-cyclus) wordt geïnformeerd. De grondexploitatie wordt uiteindelijk ter vaststelling aan de raad voorgelegd, tegelijkertijd met de vaststelling van het bestemmingsplan.

Uitvoering

Het ontwikkelen van nieuwe woningbouwlocaties is een continu proces. Hierbij geldt al jaren:

Inbreiding gaat voor uitbreiding. Inbreiding (transformatie) wordt primair aan de markt overgelaten, tenzij het gemeentelijk eigendom betreft, in welk geval de gemeente zelf de ontwikkeling ter hand neemt. Voorbeelden hiervan zijn vrijkomende schoollocaties en voetbalvelden. In Zeddam loopt de ontwikkeling van het terrein bij de Roncallischool. Ontwikkeling van vrijkomende schoollocaties in 's-Heerenberg zijn in voorbereiding en mede afhankelijk van realisatie van het IKC. De voorbereiding van de ontwikkeling van voormalige voetbalvelden in Lengel en Stokkum is in volle gang.

Daarnaast zijn ook de dorpsplannen, waarbij centrumvoorzieningen worden gecombineerd met woningbouw, voorbeelden van transformatieplannen. Dorpsplannen zijn en worden ontwikkeld in Loil, Braamt, Stokkum, Azewijn, Kilder, Nieuw Dijk en Beek/Loerbeek.

In kernen waar inbreidingslocaties zijn ingevuld en een aanvullende concrete woningbouwbehoefte resteert, zoekt de gemeente in overleg met de provincie naar uitbreidingslocaties voor woningbouw. Aankopen zijn inmiddels gedaan in Zeddam, Beek, Kilder, Nieuw-Dijk, Loil en Didam. Azewijn en 's-Heerenberg kennen particuliere initiatieven. In Braamt is de zoektocht nog gaande.

2.4.2 Natuur, landschap en biodiversiteit

Wat hebben we bereikt?

- een groener, biodiverser leefomgeving voor en met onze inwoners

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Aantal mensen dat meedoet met acties/ subsidieregeling voor het vergroenen van de omgeving		50	ruim 150

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda van het biodiversiteitsplan. Waaronder het bewustmaken van onze inwoners van het belang van biodiversiteit en acties zoals tegel er uit en plantje er in.

Geld

Uitvoering

De volgende activiteiten acties hebben we gedaan.

- Tegelwipactie in alle kernen met bijbehorende publiciteit en uitdelen van beplanting en inname van verharding.
- Raadsexkursie.
- Challenge met Van Hall studenten rond ecologisch bermbeheer ism schoon Diem.

- Start gemaakt met organisatie jongerenadviesbureau 2024 ism IVN.
 - Publicaties over ecologisch bermbeheer.
 - Stimuleringsregeling gemaakt voor versterking van de biodiversiteit en klimaatadaptatie voor de kernen.
 - Intern ludieke actie week van de biodiversiteit.
 - Deelname provinciale werkgroep normenkader voor leefbare verstedelijking in Gelderland en de borging van de doelen van de kaders.
-
- We geven uitvoering aan de regeling landschap en biodiversiteit zoals het subsidiëren van de aanleg van landschappelijke beplanting.

Geld

Uitvoering

In 2023 hebben 17 grondeigenaren gebruik gemaakt van de mogelijkheid om met een bijdrage van de gemeente landschapselementen aan te leggen. De regeling loopt door tot en met 2025.

2.4.3 Klimaatadaptatie

Wat hebben we bereikt?

- Meer klimaatbewustzijn van onze organisatie, inwoners ondernemers en maatschappelijke organisatie

Door veel gevraagd en af en toe ongevraagd advies te geven bij interventies in fysieke leefomgeving en door tijdens publieksacties als "Tegeltje eruit plantje erin" komen de Adviseur Klimaatadaptatie en de Adviseur Biodiversiteit vaak samen in gesprek met collega's, inwoners en bedrijven. De ervaring leert dat door die dialogen de bewustwording van de gesprekspartners groeit.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoering geven aan het klimaatadaptatieplan 2021-2026

Geld

een deel van het budget is overgezet naar 2024 voor het Hitte Wilhelminastraat waar we aansluiten bij het initiatief van Plavei om al een soort pilot het complex minder gevoelig voor Hitte stress te maken in nauwe samenwerking met de huurders van dit complex

Uitvoering

Door de aanwezigheid van de Adviseur Klimaatadaptatie groeit het klimaatbewustzijn gestaag binnen onze organisatie. Via communicatie- en publiekacties in tijdens participatieavonden komen we met inwoners bedrijven en maatschappelijk organisaties meer en meer in gesprek over het omgaan met extreem weer. In navolging van een landelijk initiatief nemen we deel aan een initiatief van de provincie Gelderland om klimaatadaptatie (verder) te borgen in onze beleidsinstrumenten. Daar komen we in het voorjaar van 2024 graag met u over in gesprek

02.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primaire	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-2.483	-4.013	-4.101
Baten	1.515	255	699
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-968	-3.758	-3.401
Onttrekkingen	1.750	2.771	2.380
Stortingen	-29	-47	-209
Mutaties reserves	1.721	2.724	2.170
Gerealiseerd resultaat	754	-1.034	-1.231

2.1.03 Beheer leefomgeving

03.1 Missie

Montferland is een gemeente waarin het prettig wonen, werken en recreëren is met een goede en veilige bereikbaarheid van kernen en voorzieningen.

De inrichting en instandhouding van de openbare ruimte is juist op die aspecten gericht.

Duurzaamheid is bij dat alles een vast aandachtspunt.

03.2 Context en achtergonden

Openbare ruimte

Programmadoel: wij hebben een openbare ruimte, waarbij het jaarlijks veiliger wordt om aan het verkeer deel te nemen, aantrekkelijker wordt om er te wonen en te recreëren en duurzamer wordt.

Wij hebben in 2023 een aantal wegen heringericht en de openbare ruimte daarbij vergroend. Hiermee hebben wij de verkeersveiligheid vergroot en bijgedragen aan verduurzaming van de woon- en leefomgeving. Voorbeelden daarvan zijn de herinrichting van de Bloemenbuurt en het Centrumplan in Didam.

Door vervanging van traditionele lampen in de openbare verlichting door LED hebben wij het energieverbruik van de openbare verlichting verminderd en zo een bijdrage geleverd aan vermindering van de CO₂ uitstoot.

Het door ons uitgevoerde onderhoud van de openbare ruimte, op basis van de door de raad vastgestelde beeldkwaliteit, heeft bijgedragen aan het op peil houden van de beleving van het woon- en werkklimaat door onze inwoners.

Duurzaamheid

Programmadoel: minder huishoudelijk restafval.

Beter afval scheiden is beter recycelen. De landelijke doelstelling op basis van het vernieuwde VANG-programma (Van Afval naar Grondstof) is (tenminste) 75% recycling van het huishoudelijk afval in 2025, met verdere groei daarna (nader uit te werken op landelijk niveau). Dit betekent max. 100 kg restafval/inwoner per jaar (excl. aanbestedstations). Om de doelstelling te benaderen is in 2019 de gescheiden inzameling van GFT verbeterd door GFT gratis aan te laten bieden en hiervoor aparte Gft-containers in te zetten (in plaats van duobakken). Deze doelstelling is eind 2019 bereikt. Gemeentelijke ambitie voor 2023 is tenminste 82% afvalscheiding. In 2022 zijn de hoeveelheden voor alle afvalstromen gedaald, waardoor de afvalscheiding relatief gelijk is gebleven, namelijk 79%. Voorjaar 2023 is het nieuwe aanbestedstation 7-Poort in Zevenaar geopend en is ook het aangepaste aanbestedstation in 's-Heerenberg in gebruik genomen. Hiermee is de gescheiden inzameling op de aanbestedstations verder bevorderd.

Rol gemeente: samenwerkingsgericht met Zevenaar in RDL-verband. Regulerend, faciliterend en stimulerend in relatie tot inwoners.

Doelbereiking is in grote mate afhankelijk van inzet en resultaten van inwoners.

Programmadoel: minder klimaatverandering

De centrale doelstelling voor het klimaatbeleid is minder klimaatverandering. Om klimaatverandering te beperken is, in lijn met het klimaatakkoord, meer bewuste omgang van inwoners, bedrijven en instellingen met energie noodzakelijk. Hierbij wordt met name ingezet op meer duurzame energie opwekking en meer energiebesparing. Doelstelling is 100% energieneutraliteit uiterlijk in het jaar 2050 (en 15% in 2023). In 2023 is de herijking van het Akkoord van Groenlo en een nieuw Uitvoeringskader Montferland Energieneutraal 2024-2027 vastgesteld. Het uitvoeringskader is onderverdeeld in 4 thema's; Duurzaam Wonen, Duurzame Gebouwen, Duurzaam Opwekken en Duurzame Bewustwording en communicatie. Per thema zijn concrete doelen gesteld om in een periode van 4 jaar naar toe te werken. Voor het uitvoeringskader wordt jaarlijks een projectagenda opgesteld die wordt gemonitord. De focus is aangebracht in de gebouwde omgeving, omdat daar nog veel winst te behalen is en de invloed van de gemeente daar aanzienlijk is.

Versnelling van het opwekken van duurzame energie is noodzakelijk want volgens de meest recente cijfers (peiljaar 2021) loopt Montferland (9,6%) nog achter op het landelijke gemiddelde (12,1%).

In 2023 is het wijkwarmteplan 's-Heerenberg Oost / Lengel vastgesteld en gepresenteerd aan bewoners. Ook zijn in 2023 de laatste woningen van Plavei aangesloten op het warmtenet Bloemenbuurt.

De energiecoöperatie Montferland Klimaatneutraal heeft zijn 4e zonnedak gerealiseerd. Er is een duurzaamheidskrant uitgebracht. In 2023 is daarnaast nog volop aandacht geschonken aan de aanpak energiearmoede. Deze ondersteunende aanpak wordt vanaf 2024 structureel geborgd. Rol gemeente: voorwaardescheppend, faciliterend, stimulerend en regisserend. Doelbereiking is in grote mate afhankelijk van inzet en resultaten van burgers, bedrijven, instellingen en overige partners.

Verbonden partijen

Reinigingsdienst de Liemers (RDL)

Met de gemeente Zevenaar wordt in deze gemeenschappelijke regeling RDL samengewerkt om de huishoudelijke afvalstoffen in de beide gemeenten op een efficiënte (kosten) en effectieve (milieu en service) wijze in te zamelen.

Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)

De ODA voert voor de tien deelnemende gemeenten en de provincie Gelderland de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van de milieuregelgeving uit. De ODA draagt samen met haar opdrachtgevers zorg voor een gezonde, schone, veilige en leefomgeving.

Achterhoekse groene energie maatschappij (Agem)

Wij nemen hieraan deel (o.a. Coöperatie Energieloket Achterhoek en Agem Gemeentelijke Energie BV) om samen met zeven andere gemeenten in de Achterhoek energieneutraliteit in de Achterhoek te bereiken. Agem jaagt de opwekking en het gebruik van groene energie en energiebesparing in de Achterhoek aan. Hierbij streeft men ook na het geld en de werkgelegenheid in de Achterhoek te houden door samen met lokale partners aan de opwekking van groene energie te werken.

Warmtenetwerk Didam B.V.

De gemeente Montferland is voor 5% aandeelhouder in Warmtenetwerk Didam B.V. (WND B.V.) De andere partner is Firan.

Firan is een dochter van Alliander en ontwikkelt, realiseert en exploiteert infrastructuur voor o.a. warmte.

WND B.V. heeft het warmtenet in de Bloemenbuurt gerealiseerd en exploiteert dit nu.

03.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Raadsakkoord Montferland 2023 -2026
- College Uitvoeringsprogramma 2023-2026
- Uitvoeringskader Montferland Energieneutraal 2024-2027 (vastgesteld in 2023)
- Ruimtelijk kader opwekking duurzame energie (2020, aangepast in 2023)
- Beleidsnota integrale handhaving Montferland (fysieke leefomgeving, 2020)
- Beleidsnota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) fysieke leefomgeving (2018)
- Gemeentelijk Water en Rioleringsplan Montferland (2022 – 2026)
- Integraal Gemeentelijk verkeer en Vervoerplan 2020 - 2024
- Hondenbeleidsplan (2012)
- Speelbeleid (2015 - 2030)
- Beleidsplan wegen (2022 - 2025)
- Beleidsplan zand- en halfverhardingswegen (2019 – 2028)
- Beleidsplan Civiele Kunstwerken (2019 - 2023)
- Beleidsplan Openbare Verlichting (2020 - 2024)
- Bomenbeleidsplan 2020

03.4 Programmaonderdelen

Binnen dit programma herkennen wij twee programmaonderdelen n.l.

- Openbare ruimte;
- Duurzaamheid (Milieu & Afval).

3.4.1 Openbare ruimte

Wat hebben we bereikt?

- Ons doel is dat het aantal geregistreerde ongevallen lager blijft dan het landelijk gemiddelde.

De gemeente Montferland kent een stabiel beeld wat betreft het aantal verkeersongevallen. Maar elk verkeersslachtoffer is er één teveel, daarom is verkeersveiligheid belangrijk. We zetten ons in om, in onze gemeente, jaarlijks minder geregistreerde ongevallen te hebben dan het landelijk gemiddelde. Gelet op de cijfers van de afgelopen jaren en het landelijk stijgende aantal geregistreerde ongevallen streven wij naar een aantal dat ligt tussen de 4,0 - 6,0 per 1.000 inwoners.

In 2023: landelijk 5.1 per 1.000 inwoners en in Montferland 3.7 en dat is ruim 27 % minder dan het landelijk gemiddelde.

Overigens zijn er geen ongevallen bekend op de onverharde wegen in het buitengebied.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Afname aantal geregistreerde ongevallen (st) per 1.000 inwoners met 2% per jaar	4,1 per 1.000 inwoners	4,0 per 1.000 inwoners	3,7 per 1.000 inwoners

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Goed onderhoud onverharde buitenwegen

Geld

Voor het aanbrengen van Padvast (zandmengsel) op zandwegen is er door de raad een krediet beschikbaar gesteld. Het reguliere onderhoud past binnen het daarvoor beschikbare budget.

Uitvoering

In 2023 is op een aantal zandwegen het product Padvast aangebracht en is daarnaast regulier onderhoud uitgevoerd. Toepassing van Padvast vermindert de stofoverlast.

- Goed onderhouden bermen en wegranden als onderdeel van het reguliere onderhoud wegen

Geld

Onderhoud vindt plaats binnen het daarvoor beschikbare budget.

Uitvoering

In het jaarlijkse onderhoud aan de wegen zijn in 2023 de wegranden meegenomen.

- Herinrichting wegen rondom IKC in 's-Heerenberg - Zeddamseweg, Maria van Nassaulaan en Hogeweg

Geld

Krediet is beschikbaar.

Uitvoering

Uitvoering vooruitlopend op of gelijktijdig met de bouw van het IKC, zodat het gebouw voor iedereen op een veilige manier bereikbaar is. Op dit moment (22/02/2024) is nog niet bekend wanneer i.v.m. nadere besluitvorming krediet IKC, waar de raad zich nog over moet uitspreken.

- Uitvoering IVVP

Geld

De middelen die voor het IVVP beschikbaar zijn, zijn door prijsstijgingen niet meer voldoende om de maatregelen die voor 2023 stonden gepland, uit te kunnen voeren. Dit wordt meegenomen in de actualisatie van het IVVP in 2024.

Uitvoering

In 2023 hebben wij geen maatregelen uit het IVVP uitgevoerd. Actualisatie van het IVVP volgt in 2024.

Wat hebben we bereikt?

- **Energiebesparing in de openbare verlichting met 10% in 2023 t.o.v. verbruik energie in 2019.**

De jaarlijkse besparing op de energie fluctueert omdat deze afhankelijk is van het aantal armaturen dat op basis van leeftijd vervangen wordt. De ambitie was om in de periode 2019 – 2023 een besparing van 10% te realiseren. Dit is ruimschoots gehaald. Het verbruik in 2019 was 1.323 MWh en eind 2023 is een besparing bereikt van 38%

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Energiebesparing in de openbare verlichting met 10% in 2023 t.o.v. 2019.	926 MWh	910 MWh	815MWh

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Vervangen van armaturen ouder dan 25 jaar door nieuwe armaturen met LED verlichting

Geld

De jaarlijkse kosten van de vervanging worden gedekt uit de in de begroting opgenomen voorziening 'vervanging openbare verlichting'.

Uitvoering

In 2023 is de planmatige vervanging van armaturen en lampen uitgevoerd om de openbare verlichting energiezuiniger en duurzamer te maken.

Wat hebben we bereikt?

- **Van de schouwpunten in de openbare ruimte voldoet 90% aan de door de raad vastgestelde beeldkwaliteit**

Het vaststellen van het effectgestuurd beheer (Groenbeleidsplan februari 2023) heeft consequenties voor onze bestekken. In 2023 zijn we gestart met nieuwe Europese aanbestedingen voor de grootste bestekken. Naast de reguliere besteksposten wordt de aannemer ook op andere punten beoordeeld, zoals bijdrage aan samenwerking en het gezamenlijk bereiken van onze beleidsdoelen.

Een schouw is afgestemd op het bestek. Het jaar 2023 is in die zin een overgangsjaar geweest i.v.m. de overgang naar effectgestuurd beheer. Nu de bestekken binnenkort afgerond worden, kan er een nieuwe opdracht voor de schouw 2024 worden verstrekt. In 2023 heeft er i.v.m. het bijstellen van de beleidsdoelen, geen schouw plaatsgevonden.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Percentage van de openbare ruimte dat voldoet aan de vastgestelde beeldkwaliteit	92%	90%	Niet gemeten

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoering geven aan het groenbeleidsplan

Geld

De (gedeeltelijke) uitvoering van het plan is in 2023 binnen de daarvoor in de begroting beschikbare middelen gebleven.

De omschakeling naar effectgericht beheer, onderhoud en uitvoering vraagt nog de nodige aandacht (o.a. nader onderzoek programmering werkvoorraad versus structureel beschikbare personele capaciteit en financiële middelen)

Uitvoering

De raad heeft in 2023 het groenbeleidsplan vastgesteld. De omschakeling naar effectgericht beheer, onderhoud en uitvoering vraagt nog de nodige aandacht (o.a. nader onderzoek programmering werkvoorraad versus structureel beschikbare personele capaciteit en financiële middelen)

Wat hebben we bereikt?

- Wij streven naar een waardering van de fysieke woon- en leefomgeving die hoger ligt dan het landelijk gemiddelde van dat jaar.

Doorgaans jaarlijks wordt middels het klanttevredenheidsonderzoek ook een waarderingcijfer gegeven voor de fysieke leefomgeving. De waardering van de fysieke leefomgeving in Montferland ligt met een cijfer van 6,70 in 2022 boven het landelijk gemiddelde van 6,55. Wij streven naar een waarderingcijfer dat hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Het cijfer van 2023 komt niet beschikbaar omdat er niet gemeten is.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Streven naar een waardering van de fysieke woon- en leefomgeving die hoger ligt dan het landelijk gemiddelde van dat jaar.	6,7	6.5	Niet gemeten

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Goede ruimtelijke inrichting van kernen waarbij in 2023 verder wordt gegaan met de planvorming voor de herinrichting van de kernen van Azewijn, Braamt, Stokkum Nieuw Dijk en Loil

Geld

Er is besloten in de meerjarenbegroting een budget voor de herinrichting van de kernen vrij te maken. De hiermee verband houdende kapitaallasten zijn verantwoord onder nieuw beleid.

Uitvoering

In de betrokken kernen is de herinrichting in voorbereiding dan wel in uitvoering. Dit is een proces dat zich over meerdere jaren uitstrekt, waarbij iedere kern haar eigen tempo en dynamiek heeft. De uitvoering van de gebiedsvisie voor Braamt is inmiddels afgerond. In Beek-Loerbeek en in Azewijn wordt dit jaar de nieuwe MFA opgeleverd en in gebruik genomen. Voor de gebiedsvisie Loil is een herziening in voorbereiding. Voor Nieuw Dijk loopt momenteel een bestemmingsplanherziening.

- Revitalisering Bloemenbuurt Didam

Geld

Het project is uitgevoerd binnen de daarvoor bestemde kredieten en budgetten.

Uitvoering

Met de herinrichting van de Bloemenbuurt is in 2021 gestart en deze is uitgevoerd in de periode 2021 - 2023. De herinrichtingswerkzaamheden zijn in 2023 afgerond op de inplant van enkele groenstroken na door het natte weer.

- Uitvoering geven aan het groenbeleidsplan

Geld

De (gedeeltelijke) uitvoering van het plan is in 2023 binnen de daarvoor in de begroting beschikbare middelen gebleven.

De omschakeling naar effectgericht beheer, onderhoud en uitvoering vraagt nog de nodige aandacht (o.a. nader onderzoek programmering werkvoorraad versus structureel beschikbare personele capaciteit en financiële middelen)

Uitvoering

De raad heeft in 2023 het groenbeleidsplan vastgesteld. De omschakeling naar effectgericht beheer, onderhoud en uitvoering vraagt nog de nodige aandacht (o.a. nader onderzoek programmering werkvoorraad versus structureel beschikbare personele capaciteit en financiële middelen)

- Uitvoering van het Centrumplan Didam

Geld

Het centrumplan is uitgevoerd binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde middelen.

Uitvoering

De uitvoering van het centrumplan is in 2023 afgerond, op de supermarkt locatie na.

3.4.2 Duurzaamheid

Wat hebben we bereikt?

- [Ambitie is \(tenminste\) 82% recycling van het huishoudelijk afval in 2023, met verdere groei daarna.](#)

Bron: RDL. Jaarlijkse berekening (t-1) na ontvangst jaarcijfers RDL.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023		Werkelijk 2023
		ondergrens	bovengrens	
Percentage afvalscheiding huishoudelijk afval	79	77,00%	82,00%	Nog niet bekend

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In gebruik nemen aangepaste aanbiedstation 's-Heerenberg

Geld

De verantwoording van deze investeringen vindt plaats binnen de begroting van de RDL. De gevolgen van extra investeringen in het aanbiedstation zijn weliswaar klein, maar komen pas in 2024 terug in de jaarrekening.

Uitvoering

Op 28 maart 2023 is het nieuwe aanbestedstation in Zevenaar in gebruik genomen. Op diezelfde datum is ook het aangepaste aanbestedstation in 's-Heerenberg in gebruik genomen.

Wat hebben we bereikt?

- [Het percentage hernieuwbare energie neemt toe tot 15% in 2023](#)

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Energietransitie/>

Monitoring resultaten loopt 2 tot 3 jaar achter op de inspanningen.

Grootste versnelling in doelbereiking komt na realisatie projecten grootschalige duurzame energieopwekking (windturbines en zonnedaken), dus naar verwachting na 2024.

Indicator	Werkelijk 2021	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Percentage energieneutraliteit (percentage hernieuwbare energie)	9,6%	15,0%	Nog niet bekend

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoeren en monitoren Uitvoeringsagenda Montferland Energieneutraal 2023-2026

Geld

Uitvoering

In 2023 zijn de herijking van het Akkoord van Groenlo en het Uitvoeringskader Montferland Klimaatneutraal 2024-2027 vastgesteld. Deze vormen de basis voor de projecten voor de energietransitie in de gemeente Montferland. Jaarlijks wordt er een projectagenda opgesteld die de voortgang bewaakt.

03.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-18.261	-18.498	-18.582
Baten	11.013	10.692	10.865
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.248	-7.806	-7.717
Onttrekkingen	50	224	163
Stortingen	0	-417	-430
Mutaties reserves	50	-193	-267
Gerealiseerd resultaat	-7.198	-7.999	-7.985

2.1.04 Economie en toerisme

04.1 Missie

Wij streven naar een goed ondernemersklimaat voor alle ondernemers, waarbij er, vanwege de unieke ligging en landschappelijke kwaliteiten van onze gemeente, specifieke aandacht is voor logistiek en leisure. Wij stimuleren het economisch klimaat en kiezen voor duurzame ontwikkeling van werkgelegenheid.

04.2 Context en achtergronden

Programmadoel: ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en hebben een belangrijke bijdrage in de sociale structuur van onze gemeenschap. Montferland streeft daarom, met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving, naar een sterker ondernemersklimaat en ondernemersvriendelijkere dienstverlening voor alle ondernemers. Daarbij is er, vanwege de unieke ligging en landschappelijke kwaliteiten van de gemeente, specifieke aandacht is voor logistiek en leisure. Hierbij wordt gezocht naar meer balans met de omgeving en wordt rekening gehouden met de draagkracht van het gebied.

Achtergrond:

Montferland is uniek gelegen aan de A12/BAB-3, één van de belangrijkste transportassen naar het Europese achterland, daardoor was er een evenwichtig deel van de bedrijventerreinen gereserveerd voor de logistiek en is Industrierrein 's-Heerenberg volledig ontwikkeld. Gelet op de veranderde wensen van voornamelijk inwoners gaan we nu volledig inzetten op lokale bedrijvigheid.

De natuurlijke omgeving biedt veel mogelijkheden voor recreatie en toerisme. Deze kansen moeten benut worden door samenwerking met de branche vanuit een gedegen toeristisch beleid vanuit een gezamenlijke, lokale en regionale visie. De kansen worden mede bepaald door een marktgerichte houding en integrale en grensoverschrijdende benadering. Daarbij moet een balans worden gevonden met de draagkracht van het gebied.

04.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Raadsakkoord Montferland 2023-2026
- College uitvoeringsprogramma 2023-2026
- Subsidieregeling Recreatie en Toerisme Montferland 2021-2
- R&T-beleid 'Mooi Montferland - De Groene Poort van Nederland' (2020)
- Regionaal Programma Werklocaties (2021)
- Economische beleidsnota tot 2030 (2018)
- Omgevingsvisie en -verordening provincie Gelderland (2018)
- Nota Grondbeleid
- Structuurvisie Montferland (2009)
- Structuurvisie Industrierrein 's-Heerenberg (2019)
- Liemers Economische Visie
- Visie Regio Arnhem-Nijmegen Groene Metropoolregio (2020)

Wat hebben we bereikt?

- In 2024 heeft Montferland 1-2% meer groei in het aantal R&T-banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar, dan de gemiddelde groei in de Achterhoek.

In 2022 scoort Montferland ten opzichte van de andere gemeenten in de Achterhoek op deze indicator minder goed. De doelstelling is om tussen de 1 en 2% harder te groeien dan de andere gemeenten in de Achterhoek en dat is in 2022 niet gelukt. Alleen Doesburg scoort slechter dan Montferland. Montferland laat wel een stijging in het aantal banen per 1000 inwoners zien van 5,82% t.o.v. 2021 maar daarmee blijven we achter bij de andere gemeenten. Koploper is de gemeente Bronckhorst die een stijging laat zien van 20%. Op langere termijn zien we hier een dalende lijn omdat we in 2019 nog in de top 3 stonden als het gaat om het aantal banen. Over 2023 kunnen nog geen uitspraken worden gedaan omdat de cijfers nog niet bekend zijn. Voor het nieuwe beleid is dit punt samen met de 10e plek m.b.t het aantal toeristische vestigingen een aandachtspunt.

Ter verduidelijking: onder de Achterhoekse gemeenten worden de volgende gerekend (op basis van Stichting Achterhoek Toerisme): Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Doesburg, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023		Werkelijk 2023
		ondergrens	bovengrens	
Groei aantal R&T-Banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-74 jaar t.o.v. gemiddelde groei Achterhoek (Achterhoek = benchmark)	-3.54%	1,0%	2,0%	Nog niet bekend

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Gesprekken voeren met grotere toeristische ondernemingen in Montferland over eventuele toekomstplannen

Geld

Uitvoering

Er vinden regelmatig gesprekken plaats met de toeristische ondernemers en eventuele toekomstplannen. Ook de grotere ondernemingen weten ons te vinden. In het kader van de evaluatie van R&T beleid heeft er voor de zomer een bijeenkomst plaatsgevonden waarin de ondernemers is gevraagd hun mening te geven over het huidige beleid en evt. ideeën over het nieuw te vormen beleid

- Investeren in de toeristische promotie van Montferland

Geld

Het R&T-budget is opgehoogd i.v.m. aangenomen amendement bij de begroting voor 2023.

Uitvoering

Stichting Montferland Marketing heeft in 2023 een ruime subsidie ontvangen om Montferland op het gebied van recreatie en toerisme te promoten. Tevens subsidiëren we de Stichting Achterhoek Toerisme om Montferland als onderdeel van de Achterhoek te promoten en maken we deel uit van de Liemerse Ambassade waar toerisme en recreatie ook deel van uitmaakt.

- Inzet Toeristenbelasting enkel voor R&T

Geld

Uitvoering

- Uitvoering geven aan het gezamenlijk ontwikkelde R&T-beleid

Geld

Uitvoering wordt gefinancierd uit de beschikbare middelen in het R&T-budget

Uitvoering

In 2023 heeft er een evaluatie van het huidige R&T beleid plaatsgevonden, uitgevoerd door een extern bureau. De conclusies en aanbevelingen zijn in het najaar gepresenteerd aan de raad. Deze zullen samen met de resultaten van het rekenkamer onderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd als input dienen voor het nieuw op te stellen beleid in 2024. In 2023 is er een toeristisch toekomstplan voor Zeddam opgesteld in samenwerking met inwoners, verenigingen en

ondernemers in Zeddam. De conclusies en aanbevelingen worden meegenomen als input voor het nieuwe R&T beleid, de gemeenteraad wordt hier begin 2024 over geïnformeerd. Het vaststellen van de evenementenvisie en het evenementenbeleid is uitgesteld naar 2024, dit onder andere i.v.m. de vraag van de raad om opnieuw te kijken naar legeskosten. Verder zijn er 5 subsidieaanvragen voor (toeristische) evenementen gehonoreerd vorig jaar. In 2023 is er een begin gemaakt met het participatietraject voor de Nevelhorst op verzoek van de gemeenteraad. Er is eind 2023 een bureau geselecteerd en het plan van aanpak wordt begin 2024 aan de raad gepresenteerd. Dit onderzoek zal in 2024 worden afgerond.

Wat hebben we bereikt?

- In 2024 heeft Montferland 5% meer toeristische overnachtingen dan in 2019.

In 2022 liet het aantal toeristische overnachtingen groei zien ten aanzien van 2021. De definitieve cijfers van 2023 zijn nog niet bekend maar de inschatting op basis van wat er al wel bekend is, is dat er sprake is van een daling ten opzichte van 2022. Waarschijnlijk zullen het aantal overnachtingen wel binnen de streefwaarden blijven maar het is een punt van aandacht dat de stijgende trend van de afgelopen jaren wordt onderbroken. Gezien de hoge bezettingsgraden van de verblijfsaccommodaties en de geluiden uit het werkveld heeft dit waarschijnlijk te maken met een tekort aan overnachtingsmogelijkheden en niet met een afname van de vraag.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023		Werkelijk 2023
		ondergrens	bovengrens	
Aantal recreatieve overnachtingen	334.828	295.000	338.000	326.088

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Gesprekken voeren met grotere toeristische ondernemingen in Montferland over eventuele toekomstplannen

Geld

Uitvoering

Er vinden regelmatig gesprekken plaats met de toeristische ondernemers en eventuele toekomstplannen. Ook de grotere ondernemingen weten ons te vinden. In het kader van de evaluatie van R&T beleid heeft er voor de zomer een bijeenkomst plaatsgevonden waarin de ondernemers is gevraagd hun mening te geven over het huidige beleid en evt. ideeën over het nieuw te vormen beleid

- Investeren in de toeristische promotie van Montferland

Geld

Het R&T-budget is opgehoogd i.v.m. aangenomen amendement bij de begroting voor 2023.

Uitvoering

Stichting Montferland Marketing heeft in 2023 een ruime subsidie ontvangen om Montferland op het gebied van recreatie en toerisme te promoten. Tevens subsidiëren we de Stichting Achterhoek Toerisme om Montferland als onderdeel van de Achterhoek te promoten en maken we deel uit van de Liemerse Ambassade waar toerisme en recreatie ook deel van uitmaakt.

- Inzet Toeristenbelasting enkel voor R&T

Geld**Uitvoering**

- Uitvoering geven aan het gezamenlijk ontwikkelde R&T-beleid

Geld

Uitvoering wordt gefinancierd uit de beschikbare middelen in het R&T-budget

Uitvoering

In 2023 heeft er een evaluatie van het huidige R&T beleid plaatsgevonden, uitgevoerd door een extern bureau. De conclusies en aanbevelingen zijn in het najaar gepresenteerd aan de raad. Deze zullen samen met de resultaten van het rekenkamer onderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd als input dienen voor het nieuw op te stellen beleid in 2024. In 2023 is er een toeristisch toekomstplan voor Zeddam opgesteld in samenwerking met inwoners, verenigingen en ondernemers in Zeddam. De conclusies en aanbevelingen worden meegenomen als input voor het nieuwe R&T beleid, de gemeenteraad wordt hier begin 2024 over geïnformeerd. Het vaststellen van de evenementenvisie en het evenementenbeleid is uitgesteld naar 2024, dit onder andere i.v.m. de vraag van de raad om opnieuw te kijken naar legeskosten. Verder zijn er 5 subsidieaanvragen voor (toeristische) evenementen gehonoreerd vorig jaar. In 2023 is er een begin gemaakt met het participatietraject voor de Nevelhorst op verzoek van de gemeenteraad. Er is eind 2023 een bureau geselecteerd en het plan van aanpak wordt begin 2024 aan de raad gepresenteerd. Dit onderzoek zal in 2024 worden afgerond.

Wat hebben we bereikt?

- In 2024 moet de score van gemeente Montferland op het vlak van ondernemingsklimaat en vestigingsklimaat minimaal gelijk zijn met het gemiddelde van Nederland.

De laatst gemeten score uit 2020 van het ondernemingsklimaat en vestigingsklimaat (respectievelijk 6,47 en 6,17) liggen onder het landelijk gemiddelde (6,73 en 6,61). In 2024 willen we deze achterstand hebben ingehaald.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Waarderingscijfer Ondernemersklimaat	Niet gemeten	6,60	Niet gemeten

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Aantal bedrijfscontacten vanuit gemeente (bestuur en ambtelijk) intensiveren

Geld**Uitvoering**

- Uitwerken plannen bedrijventerreinen

Geld

De voorbereidingskosten die op dit moment worden gemaakt zullen uiteindelijk moeten leiden tot een vast te stellen grondexploitatie. De verwachting is aanwezig dat gegeven het plan dat nu in voorbereiding is er een positief resultaat zal ontstaan in de grondexploitatie. Indien keuzes van de

raad tot een wezenlijk ander plan zullen leiden zal dit van invloed zijn op het resultaat van de grondexploitatie. In Q2 2024 zal met de raad in de informatiebijeenkomst over het financiële resultaat worden gesproken.

Uitvoering

De bedrijventerrein uitbreiding in 's-Heerenberg is in voorbereiding. In 2023 is met de raad gesproken en heeft participatie met overige stakeholders plaatsgevonden. In 2024 wordt met de bevindingen uit 2023 toegewerkt naar een definitief plan. Dit plan zal in Q2 2024 worden besproken met de raad in een informatiebijeenkomst. Ook met overige stakeholders zal het plan vervolgens worden kortgesloten. Opvolgend zal in 2024 worden gewerkt aan het uitvoeren van onderzoeken om uiteindelijk te komen tot de start van de ruimtelijke procedure.

Wat hebben we bereikt?

- In 2024 staat Montferland binnen de Achterhoek in de top 8 van het aantal R&T-vestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.

In 2021 en 2022 staat Montferland op een 10e plek in de Achterhoek wat betreft het aantal R&T-vestigingen. Er is een lichte groei te zien in 2022 ten opzichte van 2021. Dit beeld komt overeen met de overige gemeenten in de Achterhoek. Montferland is voor haar toeristische overnachtingen afhankelijk van een beperkt aantal grote vestigingen. Voor stabiliteit van de R&T-sector in de gemeente is het van belang om deze afhankelijkheid te verkleinen en dus te blijven streven naar een groter aantal R&T-vestigingen. Er is nog geen conclusie te trekken over de streefwaarde voor 2023 omdat die cijfers op dit moment nog niet bekend zijn.

Ter verduidelijking: onder de Achterhoekse gemeenten worden de volgende gerekend (op basis van Stichting Achterhoek Toerisme): Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Doesburg, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
R&T-vestigingen per 1.000 inwoners in leeftijd 15-74 jaar: plaats van Montferland in de ranglijst van Achterhoekse gemeenten (Achterhoek = benchmark)	8,4	9,00	Nog niet bekend

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Investeren in de toeristische promotie van Montferland

Geld

Het R&T-budget is opgehoogd i.v.m. aangenomen amendement bij de begroting voor 2023.

Uitvoering

Stichting Montferland Marketing heeft in 2023 een ruime subsidie ontvangen om Montferland op het gebied van recreatie en toerisme te promoten. Tevens subsidiëren we de Stichting Achterhoek Toerisme om Montferland als onderdeel van de Achterhoek te promoten en maken we deel uit van de Liemerse Ambassade waar toerisme en recreatie ook deel van uitmaakt.

- Inzet Toeristenbelasting enkel voor R&T

Geld

Uitvoering

- Uitvoering geven aan het gezamenlijk ontwikkelde R&T-beleid

Geld

Uitvoering wordt gefinancierd uit de beschikbare middelen in het R&T-budget

Uitvoering

In 2023 heeft er een evaluatie van het huidige R&T beleid plaatsgevonden, uitgevoerd door een extern bureau. De conclusies en aanbevelingen zijn in het najaar gepresenteerd aan de raad. Deze zullen samen met de resultaten van het rekenkamer onderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd als input dienen voor het nieuw op te stellen beleid in 2024. In 2023 is er een toeristisch toekomstplan voor Zeddam opgesteld in samenwerking met inwoners, verenigingen en ondernemers in Zeddam. De conclusies en aanbevelingen worden meegenomen als input voor het nieuwe R&T beleid, de gemeenteraad wordt hier begin 2024 over geïnformeerd. Het vaststellen van de evenementenvisie en het evenementenbeleid is uitgesteld naar 2024, dit onder andere i.v.m. de vraag van de raad om opnieuw te kijken naar legeskosten. Verder zijn er 5 subsidieaanvragen voor (toeristische) evenementen gehonoreerd vorig jaar. In 2023 is er een begin gemaakt met het participatietraject voor de Nevelhorst op verzoek van de gemeenteraad. Er is eind 2023 een bureau geselecteerd en het plan van aanpak wordt begin 2024 aan de raad gepresenteerd. Dit onderzoek zal in 2024 worden afgerond.

Wat hebben we bereikt?

- Jaarlijkse toename met tenminste 1% van het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 – 74

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Aantal banen per 1.000 inwoners van 15-74 jaar	606,9	594	Nog niet bekend

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Uitvoering geven aan de economische visie Montferland

Geld

Zowel bestuurlijk als ambtelijk wordt continue uitvoering geven aan de economische visie van Montferland en de Liemers Economische Visie. Indien budget benodigd is voor het verder vormgeven van punten uit de economische visie, bijvoorbeeld voor een concreet project dan zal dit aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Uitvoering

De economische visie van Montferland is op hoofdlijnen overgenomen en onderdeel geworden van de Liemers Economische Visie om de benodigde slagkracht te vergroten. Kort samengevat wordt ingezet op het stimuleren van duurzame werkgelegenheid in Montferland en in de Liemers. Het concreet vormgeven van punten uit de economische visie is een continue proces, is afhankelijk van veel factoren en gaat stapsgewijs. Zaken uit de visie waar concrete stappen in worden gezet zijn:

- verduurzaming van de logistiek;
- versterken logistieke hotspot EMZ;
- intensiveren samenwerking tussen logistieke ondernemers en Logistics Valley;
- inzet op de verduurzaming van verouderde bedrijventerreinen;
- inzet op de uitbreiding van het bedrijventerrein 's-Heerenberg;
- arbeidsmarkt en onderwijs beter op elkaar laten aansluiten;
- grensoverschrijdende samenwerking tussen Montferland/Liemers en Emmerich;
- energietransitie en circulaire economie.

Gespreken in het kader van de overstap richting Achterhoek vinden op dit moment plaats. Herijking beleid economische visie wordt opgepakt.

04.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-806	-1.797	-2.381
Baten	484	1.452	2.371
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-322	-345	-10
Onttrekkingen	300	166	126
Stortingen	0	-40	-304
Mutaties reserves	300	126	-178
Gerealiseerd resultaat	-22	-219	-188

2.1.05 Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl

5.1 Missie

In Montferland heeft iedere inwoner het vermogen om in goede gezondheid te wonen, werken en recreëren. Alle kinderen hebben gelijke kansen om gezond en zelfstandig op te groeien. Alle ouderen genieten van een vitale en zorgeloze oude dag in hun vertrouwde omgeving. In Montferland doet elke inwoner er toe en doet mee naar eigen mogelijkheden!

Een positieve houding vinden we daarbij belangrijk: kijk naar wat je (nog) wél kunt. Uitgangspunt is dat inwoners zoveel mogelijk in staat zijn om eigen regie te voeren en het vermogen hebben om zich aan te passen. Een gezonde omgeving met goede toegankelijke zorg en een basisniveau aan voorzieningen helpen onze inwoners om mee te blijven doen. Deze voorzieningen nodigen uit tot sport, bewegen en een gezonde leefstijl. Samen komen we verder, dus we werken vanuit een integrale aanpak samen met onze inwoners en (maatschappelijk) organisaties.

5.2 Context en achtergronden

Door een goede gezondheid zijn inwoners beter en langer in staat om zelfstandig regie te voeren over het eigen leven. Dit voorkomt niet alleen - dure - zorgafhankelijkheid, maar geeft vooral meerwaarde aan het eigen leven én dat van een ander. *'voorkomen is beter dan genezen'* is een bekend spreekwoord dat hier zeker van toepassing is. We zetten sport, bewegen en een gezonde leefstijl in als middel inzetten om maatschappelijke effecten te bereiken. De gemeentelijke taak ligt vooral bij preventie. Goede voorlichting, een goed functionerende gezondheidszorg en projecten gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl leveren hier een belangrijke bijdrage aan. Ook de beschikbaarheid van goede sport- en beweegvoorzieningen, voor iedereen betaalbaar en uitnodigend voor specifieke doelgroepen, is daarbij belangrijk.

In Montferland wonen meer inwoners met gezondheidsachterstanden en ongezonde leefgewoonten dan gemiddeld in Nederland. Inwoners met een hoge sociaal economische positie (SEP) leven circa zeven jaar langer en circa vijftien jaar langer zonder beperkingen dan inwoners met een lage SEP. Elke inwoner van Montferland verdient een kans op een goede gezondheid, dus richten we bij het verkleinen van de sociaal economische gezondheidsverschillen ons op inwoners met een lagere SEP. Daarbij is aandacht voor de beperktere gezondheidsvaardigheden van belang. Inwoners met beperktere gezondheidsvaardigheden vinden het lastig om informatie over hun gezondheid te begrijpen en toe te passen. Zij hebben ook meer moeite met het vinden van de weg in de zorg.

Verbonden partijen:

GGD Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG)

De GGD is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten. De GGD NOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners. Zij voert de taken vanuit de Wet Publieke Gezondheid namens de gemeenten uit.

Achterhoek in Beweging

Achterhoek in Beweging is een initiatief van de Achterhoekse gemeenten. Samen met betrokken partners in onder andere zorg, onderwijs, cultuur, bedrijfsleven en sport stelt de organisatie de kracht van bewegen en een gezonde leefstijl (met sport als katalysator) in de Achterhoek centraal.

5.3 kaderstellende (beleids) nota's

- Raadsakkoord Montferland 2023-2026
- Verbindend Kader Sociaal Domein
- Sportnota *'Montferland Beweegt'* 2020-2023
- Lokaal beweeg- en sportakkoord *'Heel Montferland Beweegt'*
- Uitvoeringsagenda Achterhoek in Beweging 2020-2024
- Regionaal Preventie Akkoord: Gezondheid en geluk voorop in de Achterhoek 2020-2030
- Bestuursagenda GGD Noord en Oost-Gelderland: NOG Gezonder
- Beleidsplan Spelen in Montferland: Spelen, bewegen en ontmoeten voor jong en oud 2015-2030

Wat hebben we bereikt?

- Meer inwoners ervaren een goede gezondheid.

Inwoners ervaren een (zeer) goede gezondheid (Dalende trend omzetten in stijgende lijn: Streven is minimaal 73,7 %, indien mogelijk 74,25%).

De grafiek toont het percentage inwoners van 20 jaar en ouder dat hun gezondheid als 'zeer goed' of 'goed' ervaart.

De trend is dat de ervaren (zeer) goede gezondheid van onze inwoners daalt bij een beleidsarme ontwikkeling. In 2017 ervoer nog 74,2% van de inwoners een (zeer) goede gezondheid (Achterhoek: 76,5% Nederland: 75,8%). Volgens de trend gaat in 2030 73,5% van onze inwoners een goede gezondheid ervaren (Achterhoek: 75,8% Nederland: 75,3%). We streven er naar om de daling (- 0.7%) te beperken en in een lichte stijging om te zetten (+ 0.1%).

Indicator	Werkelijk 2017	Streefwaarde 2024		Werkelijk 2024
		ondergrens	bovengrens	
het percentage van de volwassenen dat de gezondheid als goed ervaart.	74,20%	73,80%	74,20%	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het beheren en onderhouden van een goed dekkend AED netwerk

Geld

Uitvoering

Het AED netwerk is up to date. Vanuit HartslagNu hebben wij als gemeente de rapportage van 2023 ontvangen. De rapportage bevat informatie over oproepen, burgerhulpverleners en AED's. Met de data in deze rapportage wordt een goed beeld geschetst van het niveau van de reanimatiezorg in onze gemeente. Verder voorziet de rapportage ook in de informatie die nodig is om burgers gericht en onderbouwd te ondersteunen. Deze rapportage wordt nog geëvalueerd.

- Het integraal bevorderen van gezondheid bij andere beleidsterreinen

Geld

Uitvoering

Gezondheid komt op steeds meer beleidsterreinen op de agenda. Zo is er onder meer verbinding met de Omgevingswet, omgevingsvisie, veiligheid, het klimaatadaptatieplan, het groenbeleidsplan, het speelbeleidsplan en de plannen rondom woningbouw (visie op wonen, welzijn en zorg). Met het opstellen Plan van Aanpak Brede Spuk komt gezondheid nog meer en integraal terug binnen verschillende beleidsterreinen. Het verkleinen van gezondheidsachterstanden loopt als een rode draad door alle ontwikkelingen heen.

- Het opstellen van een preventie- en handavingsplan alcohol en drugs

Geld

Er is door de extra bijdrage van € 25.000 voldoende budget.

Uitvoering

Er zijn een aantal acties uitgevoerd, namelijk: het versturen van de NIX-18 brief, verkenning helder op school en een samenwerking met DVC'26. Begin 2023 heeft DVC'26 haar omgeving zo ingericht dat NIX18 terugkomt op het sportpark. Alcoholpreventie heeft meer een plek gekregen. Ook zijn er met meerdere (sport) verenigingen gesprekken geweest rondom preventie alcohol (drugs).

- Het sluiten van lokaal preventieakkoord

Geld

Het budget voor preventieactiviteiten 2023 is uitgegeven.

Uitvoering

Wij sluiten aan bij het regionale preventieakkoord 'Gezondheid en Geluk voorop in de Achterhoek 2020-2023.' Naast het terugdringen van roken, overgewicht en probleemdrinken wordt het geluk van de inwoners centraal gesteld.

- Het stimuleren van een gezonde en rookvrije omgeving

Geld

Uitvoering

De schoolpleinen zijn rookvrij. Ook zijn steeds meer sportaccommodaties rookvrij.

- Uitvoering taken vanuit de wet Publieke Gezondheid door de GGD Noord en Oost-Gelderland

Geld

De werkzaamheden 2023 van de GGD Noord- en Oost-Gelderland passen binnen de raming binnen de programmabegroting.

Uitvoering

De GGD Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG) zit in een overgangsfase na de inzet voor de bestrijding van corona. Zij blijven paraat bij het opnieuw opslaan van het virus. Door de ontwikkelingen rondom het integraal zorgakkoord (IZA) en het gezond en actief leven akkoord (GALA) zetten gemeenten en GGD'en, zorgverzekeraars en VWS zich gezamenlijk in op een gezond en actief leven met een stevige sociale basis.

Na de gemeenteraadsverkiezingen is er een nieuwe bestuursperiode met een nieuwe bestuursagenda gestart. Er is een bijeenkomst geweest met wethouders en beleidsmedewerkers rondom gezondheid bij de GGD. De bestuursagenda heeft in 2023 verder vorm gekregen.

- We stimuleren een gezonde leefstijl bij groepen/trajecten als kwetsbare zwangeren, tienermoeders, statushouders, mensen in schuldhulpverlening, bijstandsgerechtigden en participatietrajecten.

Geld

Uitvoering

Bij het programma 'Bewegen naar werk' zetten we sport als middel in om bijstandsgerechtigden de stap naar werk te laten zetten. De buurtsportcoaches verzorgen sportactiviteiten voor kwetsbare groepen zoals statushouders. Op 'Meedoen in Montferland' is veel sportaanbod te vinden voor inwoners met een lager inkomen.

Wat hebben we bereikt?

- [Meer inwoners gaan voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen \(NNGB\)](#)

Inwoners voldoen aan de beweegrichtlijn

De grafiek toont het percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn.

De trend is dat het aantal inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn stijgt bij een beleidsarme ontwikkeling. In 2021 voldeed 54,2 % van de inwoners aan de beweegrichtlijnen. Volgens de trend gaat in 2030 57,6% van onze inwoners aan de beweegrichtlijnen voldoen (Achterhoek: 59,6% Nederland: 58,8%). We streven naar een grotere stijging dan 4,0%.

Indicator	Werkelijk 2021	Streefwaarde 2024		Werkelijk 2024
		ondergrens	bovengrens	
Beweegnorm volwassenen	54,20%	54,85%	55,40%	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Breedtesportevenementen inzetten als middel om de sport- en beweegdeelname te bevorderen

Geld

Door het nog niet doorgaan van evenementen is er weinig aan budget besteed. Voor 2023 was er budget beschikbaar. Met de start van de beleidsadviseur sport per mei 2023 zijn acties opgepakt en met de samenleving voorbereid en uitgewerkt. De Montferlandrun in december 2023 heeft mede door stevige gemeentelijke inzet en ondersteuning plaatsgevonden.

Uitvoering

In 2022 zijn een aantal initiatieven gestart om in 2023 weer een sportevenement te kunnen starten. Dit geldt ook voor de Montferlandrun. Afgelopen jaar 2022 zijn er vooral plannen gemaakt. In juni 2023 heeft in Didam de 3e editie van de Achterhoekse Unieke Spelen plaatsgevonden. In december 2023 heeft de Montferlandrun plaatsgevonden. Zodoende is er na twee Coronajaren weer sportieve dynamiek in Montferland.

- De buurtsportcoaches brengen kwetsbare groepen in beweging

Geld

Vanuit de Rijksoverheid zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor de extra inzet van gezonde leefstijlinterventies om de gevolgen van COVID '19 voor kwetsbare groepen te beperken. Er zijn extra uren bijgekomen voor de Beweegmakelaar, specifiek om ouderen meer te laten bewegen. Dit is belangrijk gezien de toenemende vergrijzing in Montferland.

Uitvoering

De Beweegmakelaar koppelt de vraag van ouderen aan het bestaande sportaanbod. De Beweegmakelaar heeft als doelgroep inmiddels ook sporters met een beperking (Uniek Sporten). Verder zorgt de Beweegmakelaar er voor dat Oekraïense vluchtelingen meedoen bij verschillende sportaanbieders. De Beweegmakelaar neemt meer een rol op zich rondom bijvoorbeeld de thema's overgewicht/obesitas bij jongeren/volwassenen en valpreventie.

De sportbuurtwerkers faciliteren ouders en kinderen in het organiseren van eigen buiten speelactiviteiten in hun eigen buurt. Tenslotte organiseert Welcom fietslessen, zwemlessen en een wandelgroep voor statushouders.

- Het continueren van het aanbieden van (extra) bewegingsonderwijs op scholen

Geld

Elke school draagt € 2.500 bij aan de inzet van de LO vakleerkrachten. De factuur wordt door de deelnemende scholen betaald.

Uitvoering

Op alle 13 basisscholen zijn in totaal vier Lichamelijke Opvoeding (LO) vakleerkrachten actief. Zij verzorgen kwalitatieve bewegingslessen om de motorische ontwikkeling van leerlingen te verbeteren. Programma's die zijn uitgevoerd zijn bijvoorbeeld B-Fit en Nijntje Beweegdiploma. Nijntje Beweegdiploma is geëvalueerd. Samen met de vakleerkrachten is het programma anders ingestoken. Inmiddels zijn docenten opgeleid. Ook is er een slag gemaakt in de ontwikkeling van de motorische ontwikkeling van kinderen. Dit is gedaan door uitbreiding van de MQ-scan. Met het Symbion is afgestemd om een beweegaanbod in de pauze vanuit de sportbuurtwerkers te organiseren (uitvoering 2023). Dit is uitgevoerd.

- Inwoners helpen om een passende sport te vinden door de zichtbaarheid van het sportaanbod beter in beeld te brengen

Geld

Uitvoering

Het sport-, beweeg- en cultuuraanbod voor ouderen is onder de naam 'Max Vitaal' inzichtelijk gemaakt via een boekje en een digitale website. De beweegmakelaar helpt ouderen om een passende sport en beweegactiviteit te vinden. Er wordt meer verbinding gelegd tussen het sociale, medische en sportdomein. Hierdoor weten aanbieders elkaar makkelijker te vinden.

Het 0-100 platform met alle sport- en beweegactiviteiten is in voorbereiding.

In het Montferland Journaal staat regelmatig een artikel (op de gemeentepagina) over sport en bewegen. Er is meer verbinding tussen verschillende organisaties/domeinen. Hierdoor is het aanbod inzichtelijker.

- Onderzoek uitvoeren naar de mogelijkheid een nieuwe zwemvoorziening in Didam te realiseren

Geld

Met de quick scan is binnen het beschikbare budget voor het onderzoek naar een overdekte zwemvoorziening gewerkt.

Uitvoering

Met de uitgevoerde quick scan naar mogelijkheden voor een zwemvoorziening in Didam is een drietal scenario's uitgewerkt om een duidelijk beeld te geven over hoe een dergelijk zwembad er uit kan zien, het mogelijk gebruik en welke investerings- en exploitatiekosten verwacht worden. In 2024 komt er een diepgaandere businesscase, inclusief locatieonderzoek.

- Toegankelijke en beweegvriendelijke openbare ruimte creëren

Geld

Voor nieuwe sportvoorzieningen in de openbare ruimte is geld beschikbaar. Gemeentelijke middelen zijn op verschillende manieren beschikbaar: via sportbeleid, nieuw beleid, lokaal sportakkoord en SPUK-GALA middelen. Voor kleine projecten zijn die middelen beschikbaar. Voor grotere projecten zijn er (te) weinig middelen beschikbaar.

Uitvoering

De gemeente heeft per 2023 gezorgd voor plaatsing en verplaatsing van de mobiele pumptrackbaan in alle kernen van de gemeente. In iedere kern is een vrijwillige toezichthouder/beheerder. De baan is door kinderen intensief gebruikt.

In een aantal kernen zijn plannen ontwikkeld om in de openbare ruimte nieuwe sport- en beweegvoorzieningen te realiseren. Vooral (sport)verenigingen waren initiatiefnemers van de plannen. De afgelopen periode zijn er een aantal nieuwe voorzieningen in de buitenruimte geopend. Denk aan speeltoestellen in Braamt, een crossbaan in Nieuw-Dijk en de komst van een survivalrun vereniging in Didam.

- Verenigingen stimuleren om de stap te zetten op weg naar een open club

Geld

Voor het maken van plannen en ondersteunen van initiatieven zijn voldoende middelen beschikbaar.

Voor de uitvoering van de Open Club initiatieven in 's-Heerenberg zijn mogelijk extra middelen nodig voor toekomstige investeringen. Op dit moment zijn deze middelen nog niet beschikbaar in de gemeentebegroting.

Uitvoering

Een aantal clubs ziet de meerwaarde van het Open Club gedachtegoed en willen een bijdrage leveren om sport nog meer als middel in te zetten. Op Sportpark De Nevelhorst in Didam heeft dit gezorgd voor samenwerking en investering in (ver)nieuwe(nde) sportvoorzieningen voor alle Didammers.

In 's-Heerenberg hebben procesbegeleiders (vanuit Achterhoek in Beweging) gewerkt met sportverenigingen aan plannen om het sportaanbod te versterken voor leden en niet-leden. In 's-Heerenberg werkten sportverenigingen samen om op het sportpark van de tennis en voetbal via samenwerking te komen tot vernieuwing en samenwerking. Het tennisterrein is verbouwd en dat kan als katalysator werken voor de open club gedachte.

- Vergroten en stimuleren van het sportaanbod voor senioren

Geld

De uitvoering blijft binnen het beschikbare budget. We stimuleren verenigingen om gebruik te maken van externe subsidiemogelijkheden.

Uitvoering

Een beweegmakelaar verbindt de wensen/behoefte van ouderen aan het bestaande aanbod. Daarnaast maakt Max Vitaal het vrijetijdsaanbod voor ouderen (sport, cultuur en andere vrijetijdsbesteding) inzichtelijk via een boekje en een digitaal platform. Daarnaast verwijst een regionale beweegmakelaar vanuit het Slingeland Ziekenhuis door naar de lokale beweegmakelaar.

- Versterken en ontwikkelen van sportaccommodaties op basis van de behoefte van de inwoners

Geld

Kosten vervanging kunstgras DVC pasten in de beschikbare budgetten .

Kosten projecten in de buitenruimte voor 2023 pasten in de beschikbare budgetten (Braamt, Nieuw-Dijk).

Kosten voor verenigingsondersteuning pasten in de beschikbare budgetten

Uitvoering

Het versterken en ontwikkelen van kwalitatief goede en bereikbare sportaccommodaties is een voortdurend proces.

In 2023 zijn de volgende werkzaamheden gerealiseerd:

- vervanging nieuwe top laag kunstgrasveld bij DVC '26;

- aanpassingen sportvoorzieningen rond de Nevelhorst door OCDN;
- verbouwing tenniscomplex TV Bergh;
- verscheidende projecten in de buitenruimte.

De uitdaging voor het komende jaar en volgende jaren is om onze sportaccommodaties te behouden. Daarom wordt er ingezet op verenigingsondersteuning, mede voor ondersteuning op ledenbehoud en het terugdringen van vrijwilligerstekorten, om de kwaliteit van onze sportaccommodaties te behouden en versterken.

5.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primaire	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-6.036	-7.214	-6.666
Baten	1.124	1.831	1.793
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-4.912	-5.383	-4.874
Onttrekkingen	-998	681	641
Stortingen	0	-61	-92
Mutaties reserves	-998	620	549
Gerealiseerd resultaat	-5.911	-4.763	-4.324

2.1.06 Jeugd, onderwijs en cultuur

6.1 Missie

Montferland is een gemeente waar jongeren veilig en gezond kunnen opgroeien en ontwikkelkansen hebben. Inwoners hebben de mogelijkheden om hun talenten te ontwikkelen en kunnen deelnemen aan culturele activiteiten in hun woonomgeving.

6.2 Context en achtergronden

Jeugd

Programmadoel: het bieden van noodzakelijke hulp en ondersteuning om beperkingen op te heffen en achterstanden te voorkomen specifiek voor de jongeren die dat nodig hebben.

Goede, tijdige en passende jeugdzorg, met een belangrijke rol voor de eigen omgeving, voorkomt zwaardere zorg.

De centrale inkoop gespecialiseerde jeugdzorg heeft ons in 2023 niet gebracht wat we hadden gehoopt. Het is onvoldoende gelukt om voor alle jongeren in de regio goede en passende zorg tijdig beschikbaar te maken. We merken dat de jeugdzorg onder druk staat. Veel zorgaanbieders kampen met wachtlijsten. Hier hebben wij geen invloed op, maar het heeft wel gevolgen voor de gemeente. Wij blijven verantwoordelijk voor deze jonge inwoners. In sommige gevallen leidt dit ertoe dat er zwaardere zorg ingezet moet worden of buiten de regio gezocht moet worden. Verder heeft de val van het kabinet ervoor gezorgd dat er geen duidelijkheid is over hoe een deel van de voorgenomen bezuinigingen gerealiseerd moeten worden. Ook zorgt het uitblijven van de Hervormingsagenda Jeugd voor veel onduidelijkheden. De Gelderlandse jeugdzorgregio's hebben vooruitlopend op de 'Hervormingsagenda' de 'Gelderse Verbeteragenda' ontwikkeld. Hierin wordt gewerkt aan een verbetering van de keten rondom kinderscherming. Verder wordt de lijn van snel de juiste hulp inzetten, bijvoorbeeld via de jeugdondersteuners huisartsen, door de gemeente Montferland doorgezet. Ook het sociale netwerk, het onderwijs en het jongerenwerk worden nadrukkelijk betrokken bij de ondersteuning. Er snel bij zijn, liefst met jeugdhulp zonder indicatie, om inzet van zwaardere zorg te voorkomen.

We zien dat een deel van de Montferlandse jongeren het moeilijk heeft en de redenen daarvoor zijn divers. De samenleving wordt steeds complexer. Veel jongeren kampen met psychische problemen. Steeds duidelijker wordt dat dit vaak ook een gevolg is van problemen die in het gezinssysteem spelen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij echtscheidingsproblematiek. Dit maakt dat we nog meer willen gaan investeren op integraal werken. Hier moeten we meer dan voorheen met onze partners in het veld de schouders onder zetten maar ook opvoeders en hun omgeving aanspreken op hun verantwoordelijkheden.

We voeren een actief preventiebeleid samen met onze partners in het veld. Met preventie en vroegsignalering kunnen we problemen in een vroeg stadium opsporen en klein houden. Dit voorkomt op termijn de inzet van dure ondersteuning of hulp. We zijn alert op kansen voor innovaties en voeren pilots uit als die goed onderbouwd passen in onze doelstellingen.

Hoewel we als gemeente inhoudelijk en financieel 'in control' zijn, we blijven afhankelijk van externe factoren waarop we veelal geen invloed hebben. Hierbij moet gedacht worden aan veranderingen in wet- en regelgeving, demografische factoren, toename multiprobleem situaties, economische ontwikkelingen, opvang van asielzoekers en/of statushouders en conflicten zoals in Oekraïne.

Onze gemeente heeft een grote bevolkingsgroep die taalarm opgroeit en daardoor een taalachterstand dreigt op te lopen. Een goede beheersing van de Nederlandse taal wordt gezien als voorwaarde om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving. Montferland heeft een actief voor- en vroegschoolse aanbod. Dit vanuit de overtuiging dat zo jong mogelijk starten onze jeugd de meeste kansen geeft op zowel taalbeheersing als uiteindelijk een succesvolle deelname aan de samenleving.

Onderwijs

Programmadoel: de gemeente streeft naar goede kwantiteit en kwaliteit van onderwijshuisvesting om de ontwikkelkansen van de Montferlandse kinderen te faciliteren.

Onderwijs is van essentieel belang om talenten te ontwikkelen. Goede onderwijsvoorzieningen helpen daarbij. De gemeente blijft dan ook investeren in onderwijsvoorzieningen, zodat deze voldoen aan de eisen van deze tijd.

De eerste prioriteit is het realiseren van een brede school in 's-Heerenberg . In dit gebouw zullen alle leerlingen van 's-Heerenberg onderwijs gaan volgen. Ook zal daar de bibliotheek in gehuisvest worden en kinderopvang. Dit alles vanuit het oogmerk om kinderen optimale ontwikkelkansen te bieden in een prettige omgeving.

Leefbaarheid en Cultuur

Programmadoel: de gemeente streeft naar handhaving van een divers aanbod van culturele voorzieningen en activiteiten waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en zich kunnen ontplooiën. Daarbij is het van belang is dat draagvlak en initiatief vanuit de gemeenschappen en inwoners zelf komt.

In 2023 is de culturele sector verder opgekrabbeld na de coronapandemie. Diverse steunmaatregelen vanuit het rijk hebben daarbij geholpen om de sector een doorstart te kunnen laten maken. Ook in Montferland is daar gebruik van gemaakt en wij kunnen constateren dat het culturele veld, zowel lokaal als ook regionaal, dat wil zeggen de grotere culturele instellingen, weer flink aan de slag zijn. En dat is goed. Cultuur is van betekenis voor veel mensen, van jong tot oud, en van belang voor hun ontwikkeling en ontspanning. Daarnaast draagt het bij aan de saamhorigheid in de samenleving.

In 2023 is er een nieuw subsidiekader voor de komende jaren ontwikkeld. Dit is voor wat het onderdeel cultuur betreft in nauwe betrokkenheid gebeurd met het brede culturele veld. In het nieuwe beleid worden zowel de amateuristische kunstbeoefening alsook het professionele veld ruimhartig ondersteund door het daarop gebaseerde subsidiebeleid.

In maart 2023 is het 'Convenant Cultuur & Onderwijs gemeente Montferland' door vele partijen ondertekend. Daarin zijn, onder leiding van 'Cultuur Oost' afspraken gemaakt tussen de scholen, de voorschoolse voorzieningen, de professionele culturele organisatie en de gemeente over de cultuureducatie aan jongeren tot de leeftijd van 18 jaar.

Regionaal wordt er op het terrein van cultuur- en erfgoed samengewerkt in het 'Cultuur- en erfgoedpact Achterhoek'.

Jongeren komen op school in aanraking met verschillende vormen van cultuurbeleving. Op sommige scholen wordt er dit schooljaar wat minder muziek gegeven omdat ze voor bijvoorbeeld dans of beeldende vorming hebben gekozen. Dus een andere vorm van cultuureducatie. Dit is aan de scholen. Van belang is dat kinderen in aanraking komen met cultuur, in welke vorm(en) dan ook.

De bibliotheek krijgt een steeds prominenter plek in de samenleving. Vanuit het rijk wordt dit ook ondersteund. De klassieke 'uitleenbibliotheek' wordt daarmee steeds meer een 'maatschappelijke' bibliotheek. Doel daarvan is dat de inwoners zoveel mogelijk ondersteund worden bij het zelfstandig functioneren in een steeds complexer én digitaler wordende samenleving.

Muziek maken en daarmee het muziekonderwijs is naast leuk ook goed voor de ontwikkeling van de kinderen. Voor volwassenen kan het maken van muziek ook van grote betekenis zijn. Denk aan sociale functie van bijvoorbeeld het spelen bij een muziekvereniging.

Verbonden partijen

GGD Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG)

De GGD is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten. De GGD NOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners. Zij voeren de taken vanuit de Wet Publieke Gezondheid namens de gemeenten uit.

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL)

Het ECAL is een gemeenschappelijke regeling voor de gemeenten in de Achterhoek en voert de wettelijke archieftaken uit conform de Archiefwet. Daarnaast voert de ECAL ook voor de provincie en drie andere gemeenten overige erfgoedtaken uit, zoals documentatie en onderzoek en heeft een publieksfunctie.

Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers

De uitvoering, financiering en bekostiging van de huisvesting van het voortgezet onderwijs in de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar is aan deze gemeenschappelijke regeling opgedragen.

6.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Raadsakkoord Montferland 2023-2026
- College uitvoeringsprogramma 2023-2026
- Subsidieregeling Jeugd en Onderwijs Montferland
- Verbindend Kader Sociaal Domein

- Onderwijshuisvestingsvisie 2015-2023 gemeente Montferland
- Visie Muziekonderwijs Montferland 2020

Wat hebben we bereikt?

- Het percentage personen dat de kwaliteit van de ondersteuning jeugdhulp als goed ervaart is 85%

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Cliënttevredenheidscijfer	85%	85%	Nog niet bekend

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Bij de inkoop van ondersteuning en de gesprekken met aanbieders blijven we streven naar kwaliteitsverbetering van de geboden ondersteuning. In de keukentafelgesprekken denken we mee met oplossingen die passen bij de behoefte van de jeugdigen

Geld

De stijgende kosten van de jeugdzorg zijn een blijvend punt van aandacht. Maatregelen vanuit de Hervormingsagenda jeugd zouden een besparing op moeten leveren maar vergen een lange adem. Daarnaast zijn er in het verleden al bezuinigingen behaald die nu door de rijksoverheid als bezuinigingsmogelijkheid opgevoerd worden. Bijvoorbeeld een Jeugdondersteuner Huisartsen. Personeelsgebrek bij jeugdzorgaanbieders en het gebrek aan afschalingsmogelijkheden maakt verder dat jeugdigen soms onnodig in dure zorg verblijven. Hier heeft de gemeente maar beperkte invloed op. De beperking van de reikwijdte door de rijksoverheid is nog steeds niet ingevuld.

Uitvoering

Montferland is goed vertegenwoordigd bij de Achterhoekse gesprekken met de zorgaanbieders. Op deze wijze willen we de signalen vanuit de uitvoering over waar de zorg beter kan actief onder hun aandacht brengen.

In de loop van 2023 is gebleken dat de lumpsumfinanciering onvoldoende gebracht heeft wat we hiermee beoogden. Daarnaast wordt de wetgeving aangepast en mag deze vorm van aanbesteding in de toekomst niet meer. We hebben verkend hoe we hier in de toekomst mee om kunnen gaan. Besluitvorming over een nieuwe aanbesteding vindt begin 2024 plaats. Daarbij zal de huidige werkwijze naar verwachting doorlopen tot 1 januari 2026.

- We voeren een continu-onderzoek uit waarin we gedurende de klantreis de cliënttevredenheid meten. Op deze manier kunnen we op ieder wenselijk moment een scherp beeld krijgen van de ervaringen van cliënten met de dienstverlening en bijsturen

Geld

Uitvoering

Op 1 juli is volgens planning het continu onderzoek ter vervanging van het jaarlijks terugkerende onderzoek gestart. In plaats van één keer per jaar een vragenlijst te versturen, wordt dan vlak na een belangrijke gebeurtenis de cliënt gevraagd naar zijn/haar ervaring. Resultaten hiervan zijn momenteel nog niet bekend.

Wat hebben we bereikt?

- Het aantal geïndiceerde jeugdzorgtrajecten blijft stabiel (peiljaar 2023)

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
-----------	----------------	-------------------	----------------

Het aantal geïndiceerde jeugdzorgtrajecten	N.v.t.	918	918 (peiljaar)
--	--------	-----	----------------

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Aantal voorliggende voorzieningen zo mogelijk uitbreiden zodat er meer alternatieven zijn voor geïndiceerd aanbod

Geld

Een aantal voorliggende voorzieningen zijn gefinancierd met tijdelijke middelen. Als gevolg van het College uitvoer Programma (CUP/Raadsakkoord) worden deze de komende jaren gecontinueerd.

Uitvoering

De afgelopen jaren is er geïnvesteerd in het voorliggend veld. Voor 2023 is er Kamers met aandacht ontwikkeld. Een project waarbij jongvolwassenen een kamer kunnen huren bij particulieren en waarbij er vanuit een (jeugd)zorgorganisatie begeleiding plaatsvindt. Daarnaast bleek er behoefte te zijn aan een meidengroep. Hier is door Welcom op ingespeeld.

- Het aantal trajecten uitgevoerd door het sociaal team Jeugd, POH en SMW stijgt (met 10% tot 2025 (2023 peiljaar))

Geld

Door middel van de Onderwijs Achterstandsmiddelen in te zetten hebben we het schoolmaatschappelijk werk uit kunnen breiden.

Uitvoering

De Hervormingsagenda jeugd gaat uit van een sterk lokaal team bij de toegang. Alhoewel de verdere definitie nog niet door het Rijk bekend is gemaakt zien wij het nut hiervan in. We hebben het schoolmaatschappelijk werk zodoende al verder uitgebreid. Ook is er een jongerencoach (voorheen veldwerker) die de (risico) jongeren proactief op vindplaatsen benadert. Hiermee versterkt Montferland het zo preventief als mogelijk willen werken.

- Meer jeugdigen toeleiden naar voorliggende voorzieningen

Geld

We hebben in de loop van 2023 geconstateerd dat op sommige onderdelen extra geïnvesteerd moet worden, willen we hier meer inwoners mee bereiken. Denk aan een wachtlijst voor (kwetsbare) meiden bij Welcom, extra inzet door bureau Halt (buitenstrafrechtelijke interventies gericht op het leren van fouten).

Uitvoering

De voorliggende voorzieningen worden in zijn algemeenheid goed gevonden. Sommige instellingen die werken met vrijwilligers geven aan dat het vinden van deze vrijwilligers lastiger wordt. Aansluiting van vraag en aanbod blijft een punt van aandacht waarover we met instellingen in gesprek zijn.

- Voldoende formatie en deskundigheid behouden

Geld

Geen bijzonderheden

Uitvoering

Door interne doorstroom weten we enerzijds mensen en deskundigheid voor de gemeente te behouden, anderzijds moeten we steeds op zoek naar vernieuwing binnen het team jeugd. Tot op heden lukt dit.

- Waar mogelijk zetten we groepswerk in

Geld

Geen bijzonderheden

Uitvoering

Geen bijzonderheden, is continu een punt van aandacht.

Wat hebben we bereikt?

- De kwaliteit van het aangeboden Voor - en vroegschoolse educatie (VVE) zorgt ervoor dat minimaal 80% van de VVE kinderen zich ontwikkelen binnen de bandbreedte van de normale ontwikkeling.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
25% van de in de gemeente Montferland werkzame pedagogische medewerkers volgt jaarlijks een scholingstraject.	20%	25%	31%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Investeren in het behoud van deskundig personeel in kinderopvang

Geld

Uitvoering vindt plaats binnen de vanuit het Rijk beschikbaar gestelde budgetten.

Uitvoering

Jaarlijks worden in de kinderopvang doelgroepgerichte trainingen/cursussen aangeboden om de deskundigheid van de pedagogisch medewerkers te behouden. Deze trainingen zorgen voor behoud van kwalitatief goede kinderopvang en voorschoolse educatie. Deze trainingen zijn deels in 2023 afgerond.

- Vergroten van de inhoudelijke samenwerking met de ketenpartners

Geld

De bekostiging van diverse projecten vindt plaats uit de Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB) budget en wordt via SiSa aan het Rijk gerapporteerd. Dit betreft een specifieke uitkering.

Uitvoering

In 2023 is met kinderopvang, onderwijs, bibliotheek en consultatiebureau gewerkt aan de speerpunten: gelijke kansen, vergroten ouderbetrokkenheid en verdiepen inhoudelijke educatieve doorgaande lijn. Er zijn gezamenlijke plannen gemaakt voor kinderopvang en onderwijs waarbij gebruik wordt gemaakt van elkaars expertise.

- Versterken van de inhoudelijke doorgaande lijn in kinderopvang en basisonderwijs

Geld

Bekostiging vindt plaats uit de OAB budgetten.

Uitvoering

Er wordt gewerkt vanuit één pedagogische visie, volgens de gemaakte afspraken over observeren, registreren, vastleggen en bespreken van de kinderen, over de begeleiding en de warme overdacht van peuters naar groep 1, 2 en 3. Alle locaties gebruiken dezelfde programma's (Loco 3000, Startblokken en Beweegvloer). Het samenspelen van peuters en kleuters binnen het voorschoolse en vroegschoolse periode zorgt voor een soepel overgang naar de basisschool. Helaas is door de krappe arbeidsmarkt steeds moeilijk om de vacatures in kinderopvang in te vullen. Hierdoor is de laatste half jaar van 2023 een lange wachtlijst ontstaan, ook voor de doelgroeppeuters.

Wat hebben we bereikt?

- Aantal geïndiceerde VVE peuters dat bereikt wordt met het VVE programma blijft stabiel/hog tussen de 92 en 95%

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023		Werkelijk 2023
		ondergrens	bovengrens	
Percentage peuters op voorschoolse voorziening	96,2%	92,00%	95,00%	95,8%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het huidige beleid blijven uitvoeren en bijsturen wanneer nodig

Geld

Voor 2023 is landelijk een extra bezuiniging op de jeugdhulp niet doorgevoerd. De Hervormingsagenda moet echter vanaf 2025 een besparing opleveren. Het hoe is echter nog niet door de Rijksoverheid geconcretiseerd waardoor het budget van deze open einde regeling een punt van aandacht en zorg blijft.

Uitvoering

De jeugdzorg loopt vast en daarom hebben de Rijksoverheid en de VNG een Hervormingsagenda jeugd opgesteld. Er wordt o.a. gesproken over een inperking van de reikwijdte van de jeugdhulp en vermindering van administratieve lasten. Dit volgen we nauwgezet en waar mogelijk spelen we hier proactief op in. Landelijk wordt nog gesproken over de vraag wat wel en niet onder jeugdzorg valt. Wetgeving zou in 2023 volgen maar heeft vertraging opgelopen.

Wat hebben we bereikt?

- Aantal inwoners dat lid is van de bibliotheek stabiliseert tussen de 19% en 24% over 4 jaar

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023		Werkelijk 2023
		ondergrens	bovengrens	
Stabilisatie aantal inwoners, zowel jeugd (tot 18 jaar) als volwassenen dat lid is van de bibliotheek.	± 19,60%	19,50%	21,50%	19,60%

Wat hebben we bereikt?

- Tussen de 90 en 100% van de jongeren in Montferland komt in aanraking met muziekonderwijs in 2024

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023		Werkelijk 2023
		ondergrens	bovengrens	
Percentage leerlingen dat in aanraking komt met muziek	90%	90,00%	100,00%	90%

6.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-17.792	-20.027	-20.788
Baten	2.254	2.416	2.644
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-15.538	-17.611	-18.144
Onttrekkingen	1.406	4.411	4.542
Stortingen	-61	-5.846	-5.900
Mutaties reserves	1.346	-1.435	-1.358
Gerealiseerd resultaat	-14.192	-19.046	-19.501

2.1.07 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid

7.1 Missie

Montferland is een gemeente waar het veilig wonen, werken en recreëren is. Waar kwetsbare inwoners worden ondersteund bij hun deelname aan de samenleving.

7.2 Context en achtergronden

Maatschappelijke ondersteuning

Programmadoel: de gemeente streeft ernaar dat meer inwoners langer zelfstandiger thuis kunnen wonen; we willen een sociale en inclusieve samenleving. Als gemeente werken we in een krachtenveld waarin we samenwerken met en mede afhankelijk zijn van vele partijen. Denk aan buurgemeenten, maatschappelijke organisaties en zorgaanbieders.

Zoals besloten met het Verbindend Kader Sociaal Domein willen we een sociale en inclusieve samenleving zijn waarin iedereen kan meedoen. Hiervoor is een brede sociale basis nodig met een veelheid aan voorliggende voorzieningen op allerlei vlak. We hanteren een brede definitie van het voorliggend veld. Het betreft niet alleen het welzijnswerk maar ook activiteiten en initiatieven op het terrein van gezonde leefstijl, bewegen, sport, onderwijs en cultuur. Al deze initiatieven dragen gezamenlijk bij aan een brede maatschappelijke basis. Op dit moment werken we aan de totstandkoming van een nieuwe nota Sociaal Domein. Hierin zijn zowel jeugd, Wmo als participatie opgenomen. Waarbij linken met preventie, sport en volksgezondheid worden gemaakt.

Onze inspanningen zijn erop gericht om ondersteuning en voorzieningen ten goede te laten komen aan inwoners die het nodig hebben. Centraal staat het versterken van de regie op het eigen leven. We gaan hierbij uit van een positieve houding vanuit onze inwoners: kijken naar wat wel kan in plaats van wat niet (meer) kan. Het sociaal team kan in beperkte mate kortdurende begeleiding inzetten en maakt zoveel mogelijk gebruik van het voorliggend veld. Hierbij hebben we nadrukkelijk oog voor het welzijn van mantelzorgers, die onmisbaar zijn in het netwerk van inwoners.

Met de nieuwe inkoop per medio 2022 hebben zorgaanbieders voor dagbesteding en individuele begeleiding meer ruimte gekregen voor de ondersteuning aan inwoners. De gemeente bepaalt het beoogde resultaat op cliëntniveau (het Wat) en de zorgpartijen de manier waarop (het Hoe). Vanuit landelijke wet- en regelgeving blijkt deze manier van inkoop niet meer te mogen. Met de nieuwe manier van werken wilden we beter aansluiten op de vragen van onze inwoners in verbinding met het voorliggende veld. En meer ruimte bieden voor de deskundigheid van professionals in het werkveld. Dagbesteding en individuele begeleiding is samengevoegd en wordt het voortaan integrale ondersteuning genoemd. Als gevolg van een herijking van de prijzen in 2023 en diverse aanvullende onderzoeken en ontwikkelingen is besloten om tot een nieuwe aanbesteding over te gaan. Deze moet ingaan per 2026. In 2024 willen we de opgedane ervaringen actief meenemen en regie rondom onder andere de prijsstelling en indexatie verstevigen. Uiteindelijk doel blijft tijdige en goede zorg voor onze inwoners met een hulpvraag. De beschikbaarheid van voorzieningen onder de Wmo staat onder druk. Reden hiervoor is de krapte op de arbeidsmarkt en de beperkte financiële middelen. De invoering van het abonnementstarief heeft daarnaast een stijging van het aantal gerechtigden veroorzaakt. Dit blijft een aandachtspunt en noodzaakt ons tot het blijven maken van afwegingen over de verdeling van de schaarse middelen en creatieve oplossingen voor de huidige arbeidsmarkt. Tevens vergrijst Montferland snel, wat de komende jaren mede voor stevige uitdagingen zorgt.

Het Rijk blijft zich inzetten op het voorkomen van dakloosheid, vernieuwing van maatschappelijke opvang en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning voor (dreigend) dakloze mensen. Ook hier zien we het extra knellen door de situatie op de woningmarkt. We bereiden ons zowel op regionaal als lokaal niveau hierop voor. Onduidelijk is of hiervoor extra middelen en/of taken naar de gemeenten komen. De voorgenoemde overheveling van taken in beschermd wonen is tot nader order uitgesteld. Ongeacht of dit een vraag voor de gemeente is, zullen wij een standpunt moeten innemen over wat we wel kunnen en willen doen voor kwetsbare inwoners op deze steeds nijpender woningmarkt. Onder andere in de visie Wonen, Welzijn en Zorg is voor deze doelgroep aandacht.

Hoewel we als gemeente inhoudelijk en financieel 'in control' zijn, blijven we afhankelijk van externe factoren waarop we veelal geen invloed hebben. Hierbij moet gedacht worden aan

veranderingen in wet- en regelgeving, demografische factoren zoals de vergrijzing, het toenemen van inwoners met multiprobleem situaties (ook jeugdigen), economische ontwikkelingen zoals inflatie en de energieprijzen, de oorlog in de Oekraïne en de opname van statushouders.

Veiligheid

Programmadoel: we streven ernaar, tezamen met onze inwoners, ondernemers en partners, om een gemeente te blijven waar het veilig wonen, werken en recreëren is.

De goede samenwerking op het gebied van veiligheid met diverse partners, zoals bijvoorbeeld de politie en het OM, is ook in 2023 voortgezet. In het door uw raad vastgestelde 'Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026' is de aanpak van ondermijning één van de prioriteiten.

Op 12 januari 2023 is de startbijeenkomst met alle netwerkpartners geweest met daarbij het ondertekenen van de intentieverklaring voor de uitrol van het proces 'veilig buitengebied'. In dit proces worden wij ondersteund door het (landelijk) Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid ('t CCV) en het Platform Veilig Ondernemen (PVO). Het tegengaan van ondermijning kunnen wij niet alleen en moeten we samen doen met onze inwoners, bedrijven en partners. In 2023 hebben we deze uitrol veilig buitengebied, samen met onze partners, verder opgepakt. Dit onder andere om bewustwording van ondermijnende criminaliteit bij onze inwoners van het buitengebied te vergroten. Ook in dit proces zetten we in op preventie door bewustwording te vergroten, zodat inwoners van Montferland mogelijke signalen kunnen herkennen en alert zijn op signalen in hun omgeving. Mogelijke signalen kunnen gemeld worden bij gemeente, politie en Meld Misdaad Anoniem. In 2023 hebben wij 25 MMA-meldingen ontvangen, die we in onze Ondermijningstafel Montferland hebben besproken. Daarnaast hebben wij een integrale controle gehouden op 'garageboxen' op 2 verschillende locaties in Montferland. Ons college is met de voorbereidingen gestart voor het inrichten van een meldpunt verdachte situaties, zoals aangegeven in uw motie. Dit meldpunt vormt een aanvulling op de bestaande mogelijkheden voor alle burgers om onderbuikgevoelens te melden en dit meldpunt is per 1 januari 2024 operationeel. Ook in 2023 zijn diverse lasten onder dwangsom opgelegd ter voorkoming van handel in verdovende middelen, is een drugsclub opgerold en heeft de burgemeester één woning gesloten op grond van artikel 13b Opiumwet.

In 2023 is verder ingezet op maatwerk om de juiste balans na te streven tussen preventie, zorg en repressie. Een goede borging van de verbinding tussen de domeinen 'veiligheid' en 'zorg' blijft belangrijk. Veel interventies binnen het veiligheidsdomein hebben gevolgen voor het zorgdomein en andersom. Deze domeinen kunnen niet los van elkaar gezien worden. Een goede verbinding van zorg en veiligheid is nodig om escalaties te voorkomen en in te kunnen spelen op ontwikkelingen. Net als in 2022, zijn wij ook in 2023 geconfronteerd met overlastmeldingen als gevolg van oplopende burenruzies en/of geluidsoverlast. Dit heeft geresulteerd in meerdere gesprekken, het inzetten van buurtbemiddeling en in een enkel geval zelfs tot een officiële waarschuwingsbrief op grond van de wet aanpak woonoverlast. In 2023 hebben wij daarnaast een eerste aanzet gedaan voor het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst met Plavei en politie met als doel om in een vroeg stadium signalen te onderkennen en in te zetten op een gerichte aanpak. Daarnaast heeft zich in 2023 ook diverse complexe casuïstiek op het gebied van huiselijk geweld voorgedaan, waarop wij samen met partners, zoals Veilig Thuis en Zorg- en Veiligheidshuis Noord en Oost Gelderland, binnen onze mogelijkheden hebben ingezet.

Op 24 februari 2022 is Rusland de Oekraïne binnengevallen en de oorlog was een feit. Als gevolg hiervan hebben veel Oekraïners hun land ontvlucht. In 2023 hebben we in Montferland 203 Oekraïense ontheemden (exclusief woning Bentemmerstraat) opgevangen:

1. IKC (56 personen)
2. Plavei (17 personen)
3. Voormalig hotel Engelbarts (64 personen)
4. Voormalig hotel Lantscroon (63 personen)
5. Woning Byvanck (3 personen)
6. Per 1 januari 2024 is de woning aan de Bentemmerstraat beschikbaar voor 8 personen.

Bij particulieren zijn in 2023 55 Oekraïense ontheemden opgevangen. In raadsbrieven hebben wij uw raad op de hoogte gehouden van deze problematiek en het openen van een nieuwe opvanglocatie.

De Spreidingswet is in december 2023 door de Tweede kamer aangenomen, op 23 januari 2024 door de Eerste kamer en deze wet is op 1 februari 2024 in werking getreden. Via de Provinciale

Regietafel (PRT) en de daaronder functionerende sub-regionale tafels zal de daadwerkelijke verdeling worden vastgesteld. In 2023 heeft de gemeente Montferland, in Achterhoeks verband, reeds aangegeven om een locatie voor 200-230 personen te willen gaan realiseren voor de noodopvang asielzoekers, hetgeen ook met uw raad is gecommuniceerd. De Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG) streeft ernaar een toekomstbestendige veiligheidsregio te worden en te blijven. Begin 2020 is hiervoor de "Toekomstvisie en Opdrachten" vastgesteld, waarin de ontwikkeling van repressie naar meer risicobeperking en preventie is aangegeven. Zowel bestuurlijk als ambtelijk zijn de ontwikkelingen bij de VNOG kritisch gevolgd.

Verbonden partijen

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht. Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, zoals het vervoer naar Wmo-dagbesteding.

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

De gemeente maakt, samen met 21 andere gemeenten, deel uit van de VNOG. De VNOG draagt zorg voor een adequate uitvoering van de brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening zoals is vastgelegd in de Wet Veiligheidsregio's.

7.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Raadsakkoord Montferland 2023-2026
- College uitvoeringsprogramma 2023-2026
- Kadernota subsidiebeleid 2020-2024
- Verbindend Kader Sociaal Domein 2020-2024
- Samenwerken door elkaar te versterken 2019
- Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026
- Regionaal Risicoprofiel en Regionaal Beleidsplan

7.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Maatschappelijke ondersteuning
- Veiligheid

7.4.1 Maatschappelijke ondersteuning

Wat hebben we bereikt?

- Inwoners in wijken en kernen ondersteunen elkaar op sociaal-maatschappelijke vlak voor een leefbare en vitale samenleving.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Het aantal bewonersinitiatieven	35	51	56

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Met Welcom maken we werkafspraken over het ondersteunen van bewonersinitiatieven op sociaal – maatschappelijk vlak. Hierbij spreken we een toename van 5% met hen af.

Geld

Met het voor de activiteit kerngericht werken beschikbare budget is het keuzes maken, het aantal uren qua inzet is beperkt. Naast de instandhouding van het Albertusgebouw en het Willem den Bergh Centrum/Barghse Huus (inclusief de beheerders) + worden de opbouwwerkers uit dit budget bekostigd. Na de coronaperiode nemen de vragen weer toe.

Uitvoering

De opbouwwerkers (voormalig kerncontactpersonen) gaan actief de kernen in. Dit zijn veelal weer fysieke activiteiten. Waar mogelijk worden in alle kernen activiteiten uitgevoerd als ondersteuning vanuit de kernen wordt gevraagd. Op iedere bewonersvraag die speelt kan Welcom indien passend inzet verlenen. Doel is dat acties zo maximaal mogelijk vanuit inwoners zelf worden gestimuleerd en dat Welcom slechts faciliteert en stimuleert.

Wat hebben we bereikt?

- Het percentage personen dat de kwaliteit van de ondersteuning (verstrekt onder de Wmo 2015) als goed ervaart is 85%

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Het percentage personen dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart		85%	

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Bij de inkoop van ondersteuning en de gesprekken met aanbieders streven wij naar kwaliteitsverbetering van de geboden ondersteuning. In de keukentafelgesprekken denken we mee met oplossingen die passen bij de behoefte van inwoners.

Geld

Uitvoering

Hier wordt doorlopend aandacht aan besteed. De gemeente zoekt met inwoners naar de best passende oplossing.

- we voeren een continu-onderzoek uit waarin we gedurende de klantreis de cliënttevredenheid meten. Op deze manier kunnen we op ieder wenselijk moment een scherp beeld krijgen van ervaringen van cliënten met de dienstverlening en bijsturen

Geld

Uitvoering

Deze werkwijze (continu-onderzoek) is in 2023 gestart. De eerste resultaten volgen in 2024.

Wat hebben we bereikt?

- Het aantal trajecten eigen hulpverlening door het Sociaal Team neemt toe met 5%.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Het aantal trajecten eigen hulpverlening	35	37	53

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het Sociaal Team biedt eigen hulpverlening aan om doorverwijzing naar duurdere vormen van ondersteuning te voorkomen.

Geld

De uitvoering van de sociale teams is verwerkt binnen de gemeentelijke meerjarenbegroting (formatie). Montferland behandelt de verzoeken zodoende binnen de gestelde termijnen, wat ten opzichte van regiogemeenten/landelijk een goede prestatie is.

Uitvoering

Beide sociale teams (zowel jeugd als volwassenen) hebben de mogelijkheid om na de intake/keukentafelgesprek met jongeren en en/of volwassenen tijdelijk ondersteuning te bieden via een aantal gesprekken en interventies. Voor een aantal inwoners is hiermee de vraag afgehandeld. Voor anderen wordt doorverwezen naar voorliggende activiteiten (bv bij Welcom). Ook kan de jongerenwerker/straathoekwerker een rol vervullen of een verwijzing naar zwaardere zorg en ondersteuning volgen. De afgelopen periode is merkbaar dat de ondersteuningsvragen zwaarder worden en complexer. Een ondersteuning betreft altijd maatwerk.

Wat hebben we bereikt?

- [Het aantal verstrekte maatwerkvoorzieningen HbH, rolstoelen, woon- en vervoersvoorzieningen blijft gelijk ondanks de vergrijzing ten opzichte van peiljaar 2021.](#)

We hebben als gemeente beperkte invloed op het gebruik van HbH. Waar mogelijk stimuleren we inwoners zelf met oplossingen te komen voor het schoonhouden van het huis.

In 2023 zijn we binnen de streefwaarde gebleven.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Het aantal verstrekte maatwerkvoorzieningen HbH	1455	1553	1451

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We bieden via Welcom voorlichting aan over vitaal ouder worden waarbij aandacht is voor het zelf voorbereidingen treffen in geval van verminderde mobiliteit

Geld

Uitvoering

- We zetten maximaal in op eigen kracht, het sociaal netwerk en slimme aanpassingen in huis, passend bij de vraag.

Geld

Uitvoering

In 2023 is een start gemaakt met het ontwikkelen van de visie op wonen-welzijn-zorg. Deze visie wordt in de loop van 2024 opgeleverd. De genoemde onderwerpen komen hierin terug.

Wat hebben we bereikt?

- [Wij bieden adequate ondersteuning aan kwetsbare inwoners, binnen de beschikbare middelen, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen.](#)

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Het aantal WMO-maatwerkvoorzieningen	2954	3181	2933

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het aantal generieke maatwerkvoorzieningen (dagbesteding en individuele begeleiding) laten we met maximaal 8% toenemen, waarmee in het licht van de vergrijzing per saldo sprake is van minder groei.

Geld

Wij zetten zoveel mogelijk in op voorliggende voorzieningen zoals de Stadskamer en Stichting Present. Het aanbod van deze organisaties wordt door inwoners goed gevonden. Waarmee de kosten voor geïndiceerde zorg daar waar mogelijk beperkt blijven.

Uitvoering

Vanwege de nieuwe aanbesteding is er geen vergelijk mogelijk met 2022. Het aantal actieve Wmo voorzieningen begeleiding op 31-12-2023 was 487.

- Het Sociaal Team biedt eigen hulpverlening aan.

Geld

Uitvoering vindt pro-actief en tijdig plaats binnen de beschikbare middelen van de meerjarenbegroting.

Uitvoering

2023 was voor beide sociale teams (jeugd en volwassenen) een intensief jaar. Naast de implementatie van alle wijzigingen vanuit de regionale aanbesteding, eorden nog steeds de gevolgen vanuit Corona, inflatie en oplopende energieprijzen gezien. De behoefte aan ondersteuning was stevig, waardoor de sociale teams volop in het werk zaten. Deze inzet heeft veel (preventieve) steun aan (jonge) inwoners en volwassenen gegeven. Waar nodig is opgeschaald.

- Het Sociaal Team en het Sociaal Werk ontwikkelen samen laagdrempelig groepsaanbod ter vervanging van geïndiceerde ondersteuning

Geld

Uitvoering

Er is extra voorliggend aanbod ontwikkeld. Binnen de visie op het Sociaal Domein wordt in 2024 bepaald hoe dit verder te implementeren en/of uit te bouwen.

- Het voorliggend veld waaronder het Sociaal Werk, mantelzorgondersteuning, sociaal raadsliedenwerk en algemene inloop- en activeringsactiviteiten wordt in samenwerking met de partners versterkt

Geld

Uitvoering

In de loop van 2023 is een ruim aanbod aan voorliggende voorzieningen ingekocht. Uit de jaarverslagen blijkt dat hier goed gebruik van wordt gemaakt. Het aanbod is voldoende. Op dit moment ligt de focus met nadruk op zichtbaarheid, door diverse bijeenkomsten met Welcom en andere gesubsidieerde organisaties.

- We zetten maximaal in op eigen kracht, het sociaal netwerk en het voorliggend veld en hebben oog voor de belastbaarheid van mantelzorgers.

Geld**Uitvoering**

In 2023 wordt extra energie gestoken in het in beeld brengen van de mantelzorgers. De financiële waardering hiervoor is opgehoogd (mantelzorgcompliment).

Er wordt goed gebruik gemaakt van het mantelzorgcompliment. Hierdoor komen ook nieuwe mantelzorgers in beeld, die informatie krijgen over ondersteunende activiteiten voor mantelzorgers.

Daarnaast is er extra aandacht voor mantelzorgers tijdens reguliere bijeenkomsten (oa voor zorgprofessionals, bij verenigingen en in de media). Hierbij wordt aandacht gevraagd voor mantelzorgers en verwezen naar ondersteunende activiteiten (bijeenkomsten, mantelzorgconsulent, mantelzorgcompliment).

Wat hebben we bereikt?

- **Het aantal verstrekte woon- en vervoersvoorzieningen blijft gelijk.**

De cijfers voor 2021 zijn niet representatief i.v.m. de overgang naar een nieuw softwaresysteem en een andere vorm van registratie.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Het aantal verstrekte woon- en vervoersvoorzieningen	2498	3156	2529

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We bieden via Welcom voorlichting aan over vitaal ouder worden waarbij aandacht is voor het zelf voorbereidingen treffen in geval van verminderde mobiliteit.

Geld

De activiteit wordt uitgevoerd binnen het hiervoor beschikbaar gestelde budget.

Uitvoering

Welcom voert jaarlijks in nauwe afstemming met de gemeente gesprekken met oudere inwoners. Zowel praktische zaken van het ouder worden komen aan bod, als ook actuele zaken als energiebesparing en Digivaardigheid. De activiteiten ten behoeve van specifiek ouderen worden steeds beter bezocht. Wat goed aansluit op de vergrijzing binnen Montferland.

- We steken onze keukentafelgesprekken zo in dat inwoners geïnformeerd zijn en gestimuleerd worden om zelf aanpassingen aan te brengen in huis.

Geld

De activiteit sluit aan bij het hiervoor beschikbaar gestelde budget.

Uitvoering

Waar dit mogelijk is stimuleren de medewerkers in de sociale teams maximaal de eigen inzet vanuit inwoners. Hierbij is altijd maatwerk nodig. Waar extra inzet of hulp nodig is, daar wordt deze ingeschakeld.

7.4.2 Veiligheid

Wat hebben we bereikt?

- Voorkomen en bestrijden van (grootschalige) incidenten en verstoringen van de openbare orde.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Aantal keer inzetten van bestuurlijke instrumenten, zoals bijvoorbeeld bestuurlijke waarschuwing of last onder dwangsom, ter bestrijding van drugsoverlast en -handel op basis van bestuurlijke rapportages van politie	4	5	8

De burgemeester heeft ook bestuurlijke rapportages van de politie ontvangen voor handel in verdovende middelen, als ook voor het vervoeren van inbrekerswerktuigen op grond van artikel 2:44 APV. Ook op basis van deze bestuurlijke rapportages heeft de burgemeester lasten onder dwangsom opgelegd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Monitoren van de uitvoering van het Regionaal Beleidsplan

Geld

Uitvoering

Dit is een continue proces.

- Uitvoering geven aan aspecten die betrekking hebben op de aanpak om verspreiding van het Corona-virus tegen te gaan dan wel te voorkomen

Geld

Uitvoering

Sinds het voorjaar 2022 zijn deze maatregelen opgeheven .

Wat hebben we bereikt?

- Het zo veel mogelijk tegengaan, verstoren en stoppen van ondermijnende activiteiten.

In het voorjaar 2023 heeft de gemeenteraad het Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Montferland 2023-2026 vastgesteld. Hierin is de 'aanpak ondermijning' geprioriteerd. De invoering van de aangenomen motie 'meldpunt verdachte situaties' is opgepakt en dit meldpunt is vanaf 1 januari 2024 ingericht. De goede samenwerking in de aanpak van ondermijning met partners, zoals politie, OM en het RIEC zijn in 2023 voortgezet.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Aanpakken van drugsproductie, vervaardiging, verstrekking, aanwezigheid of handel vanuit woonhuizen en andere gebouwen

Geld

Uitvoering

In 2023 heeft de burgemeester op basis van ontvangen bestuurlijke rapportages 6 bestuurlijke instrumenten ingezet, zoals het opleggen van lasten onder dwangsom en het sluiten van een woning op grond van artikel 13b Opiumwet.

- Alle ontvangen signalen over ondermijning, binnengekomen bij het meldpunt of Meld Misdaad Anoniem, screenen en indien nodig verder verrijken met aanvullende informatie

Geld

Uitvoering

In 2023 zijn alle ontvangen signalen besproken in de Ondermijningstafel Montferland. Een aantal van deze signalen is afgerond en een aantal signalen vergt meer onderzoek en loopt door in 2024.

- Periodiek een ondermijningsoverleg organiseren waarin ontvangen meldingen met van belang zijnde partners integraal worden besproken

Geld

Uitvoering

In 2023 is de Ondermijningstafel Montferland iedere 6 weken bijeen geweest, waarin onder andere alle 25 MMA-meldingen (Meld Misdaad Anoniem) zijn besproken. Een aantal van deze meldingen vergt meer onderzoek en loopt door in 2024. In de Ondermijningstafel is de integrale controle van garageboxen op 2 adressen in Montferland voorbereid en deze controle heeft in 2023 plaatsgevonden. Daarnaast zijn de voorbereidingen gestart voor een integrale controle die in 2024 zal plaatsvinden.

- Uitrol Keurmerk Veilig Buitengebied

Geld

Uitvoering

De startbijeenkomst is op 12 januari 2023 geweest met het ondertekenen van de intentieverklaring door alle partners. De uitkomsten van de gehouden enquête 'veilig buitengebied' zullen als één van de onderwerpen meegenomen in het verdere proces, waaronder het opstellen van een maatregelenmatrix. In de gehouden enquête was er ruimte voor het delen van 'onderbuikgevoelens'. Deze signalen zijn opgenomen in een vertrouwelijke lijst 'niet pluis locaties'. De locaties van deze lijst worden door onze BOA's meegenomen om beeld te krijgen bij deze onderbuikgevoelens. Ook zijn wij in 2023 aangesloten bij een bijeenkomst van netwerkpartner LTO voor de bewustwording 'veilig buitengebied'.

- Verder ontwikkelen en toepassen van het Bibob-beleid

Geld

Uitvoering

Wat hebben we bereikt?

- [De samenleving meer betrekken bij het borgen van een veilige leefomgeving.](#)

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Het aantal communicatieberichten dat wordt ingezet	Niet gemeten	10	10

De communicatieberichten in 2023 waren van uiteenlopende aard. Van publicaties ter voorkoming van fietsdiefstal, bewonersbijeenkomsten, tot een publicatie in het Montferland Journaal om onze

BOA's en wijkagenten voor te stellen. Daarnaast zijn in 2023 2 bijeenkomsten ingepland voor een specifieke doelgroep met als doel "bewustwording ondermijning". Helaas zijn beide bijeenkomsten uiteindelijk geannuleerd in verband met te weinig aanmeldingen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Met verschillende communicatieberichten de samenleving bewuster maken van hun rol en bijdrage aan een veilig Montferland

Geld

Uitvoering

De communicatieberichten in 2023 zijn van uiteenlopende aard geweest, van publicaties ter voorkoming van fietsdiefstal, bewonersbijeenkomsten tot een publicatie in het Montferland Journaal om onze BOA's en wijkagenten voor te stellen.

Wat hebben we bereikt?

- Behouden of verbeteren van de veiligheidsbeleving in de woonbuurt met een rapportcijfer tussen de bandbreedte 7 en 8.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023		Werkelijk 2023
		ondergrens	bovengrens	
Uitkomst Inwonerpanel Montferland Spreekt, rapportcijfer voor veiligheidsbeleving	7,6	7	8	Niet gemeten*

* Deze meting vindt iedere twee jaar plaats. In 2023 is deze meting onder inwonerpanel Montferland Spreekt daarom niet uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Alle bij dit programmaonderdeel genoemde acties en het houden van de veiligheidsenquête onder het inwonerpanel 'Montferland Spreekt'

Geld

Uitvoering

De uitkomsten zijn verwerkt in het vastgestelde Integraal Veiligheidsbeleid Montferland 2023-2026. De veiligheidsenquête onder het inwonerpanel Montferland Spreekt wordt iedere twee jaar uitgevoerd, daarom is deze enquête niet in 2023 uitgezet.

- Uitvoering geven aan het project gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing

Geld

Uitvoering

De VNOG start met een versnelde aanpak om een gemeentelijk plan van aanpak 'natuurbrandbeheersing' op basis van een interregionaal format op te stellen. Deze versnelde aanpak van de VNOG start in 2024 en kent een projectfase van 2 jaar.

Wat hebben we bereikt?

- Behouden of verbeteren van de leefbaarheid in de woonbuurt met een rapportcijfer tussen de bandbreedte 8 en 9.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023		Werkelijk 2023
		ondergrens	bovengrens	
Uitkomst Inwonerpanel Montferland Spreekt, rapportcijfer voor leefbaarheid woonbuurt	8,1	8	9	Niet gemeten*

* Deze meting vindt iedere twee jaar plaats. In 2023 is deze meting onder het inwonerpanel Montferland Spreekt daarom niet uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Alle bij dit programmaonderdeel genoemde acties en het houden van de veiligheidsenquête onder het inwonerpanel 'Montferland Spreekt'

Geld

Uitvoering

De uitkomsten zijn verwerkt in het vastgestelde Integraal Veiligheidsbeleid Montferland 2023-2026. De veiligheidsenquête onder het inwonerpanel Montferland Spreekt wordt iedere twee jaar uitgevoerd, daarom is deze enquête niet in 2023 uitgezet.

Wat hebben we bereikt?

- Balans tussen preventie, zorg en repressie, waarbij we zoveel mogelijk naar de voorkant van het probleem willen gaan.

De werkwijze voor een goede verbinding tussen de domeinen 'veiligheid' en 'zorg' is in 2023 voortgezet om door (vroeg)tijdige interventies escalaties te voorkomen. Hiervoor is in 2023 een eerste aanzet gemaakt voor het opstellen van een samenwerkingsconvenant met Plavei en de politie met als doel om in een vroeg stadium signalen te onderkennen en in te zetten op een gerichte aanpak.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het inrichten van periodiek georganiseerd lokaal overleg tussen veiligheid en zorg om escalaties naar de veiligheidskamer te voorkomen

Geld

Uitvoering

Betreft inmiddels een geborgd werkproces, dat naar tevredenheid functioneert.

7.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-18.098	-25.716	-21.864
Baten	373	7.686	7.886
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-17.725	-18.031	-13.978
Onttrekkingen	2.034	1.466	1.776
Stortingen	-6.866	-1.321	-1.321
Mutaties reserves	-4.832	145	455
Gerealiseerd resultaat	-22.557	-17.885	-13.523

2.1.08 Werk en inkomen

8.1 Missie

De gemeente streeft ernaar zo veel mogelijk mensen zowel sociaal als economisch te laten deelnemen aan de samenleving. Werk en zelfredzaamheid zijn daarbij het uitgangspunt.

8.2 Context en achtergronden

Algemeen

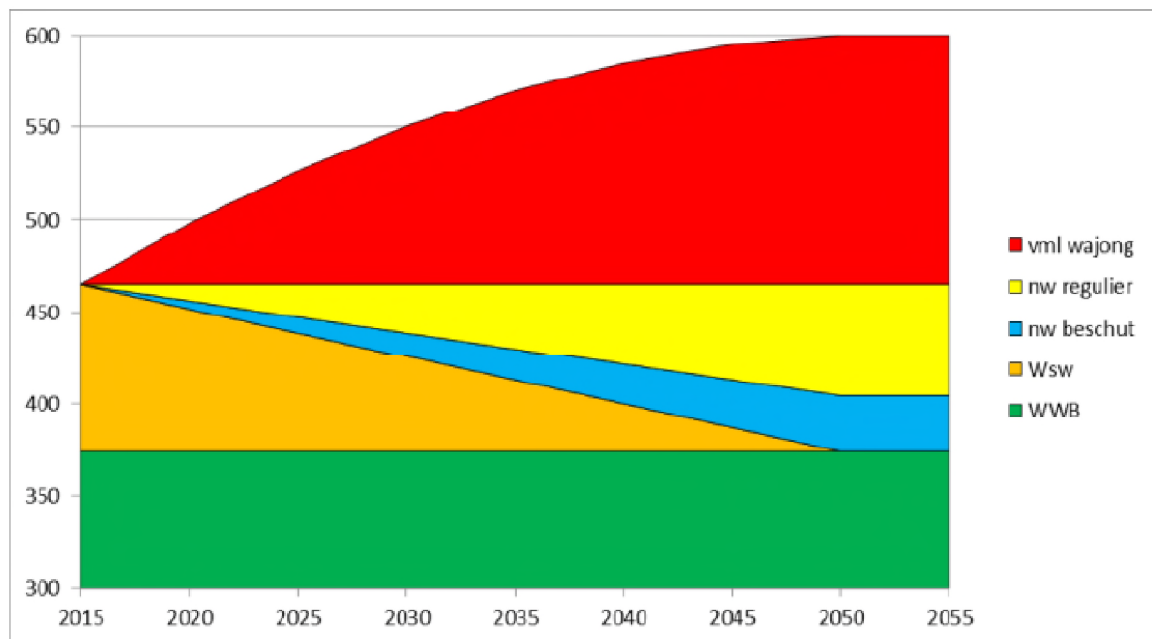
De impact van de Coronacrisis, de oorlog in de Oekraïne en de inflatie op de economie was beperkt. Ook het stopzetten van het ondersteuningsbeleid van de overheidsbeleid richting het bedrijfsleven heeft voor het bedrijfsleven als geheel geen zichtbare invloed gehad. Er zullen bedrijven zijn gestopt maar de vraag naar medewerkers is nog steeds groter dan het aanbod. Medewerkers van gestopte bedrijven zullen snel weer ander werk hebben gevonden.

De afgelopen jaren was de afdeling Werk en inkomen succesvol bij het aan het werk helpen van mensen. Ondanks dit is het uitkeringsbestand gegroeid van 335 naar 368 gezinnen met een Participatiewet uitkering. Dit werd grotendeels veroorzaakt door nieuwkomers en de stijging van mensen met een doelgroepindicatie (mensen met een arbeidsbeperking). Beide groepen vergen veelal langdurige trajecten naar werk.

De toename van het uitkeringsbestand zou groter zijn geweest als de vraag naar medewerkers ook in 2023 niet zo hoog was. Wel was er sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod op het gebied van kennis/opleidingsniveau en vaardigheden. De uitdaging voor de gemeente was en is om het uitkeringsbestand met een steeds groter aandeel mensen met een aanzienlijk afstand tot de arbeidsmarkt naar werk te begeleiden en ervoor te zorgen dat zij het werk ook behouden.

Het uitkeringsbestand is aan het wijzigen. De groep mensen die voorheen, voor 1-2015, zouden instromen in de Wajong of de Wsw zijn nu een doelgroep van de gemeente. De aantallen zijn gestaag aan het groeien. Op termijn zal deze doelgroep groter zijn dan het "reguliere" uitkeringsbestand. De gemeente zal hierop anticiperen. De nieuwe doelgroep vereist een andere vorm van begeleiding en coaching dan de bijstandsgerechtigden die voor 1-2015 instroomden in de bijstand.

Onderstaand plaatje geeft een indicatie over hoe het bestand van Werk en inkomen zich gaat ontwikkelen. Het plaatje geeft zicht op de landelijke ontwikkeling. Het is zeer waarschijnlijk dat het bestand van de gemeente Montferland een vergelijkbare ontwikkeling doormaakt.

bron: rapport Berenschot "Beschikbare en benodigde financiële middelen voor de participatiewet".
De werkwijze van het team Werk en inkomen rust op de volgende pijlers:

1) Poortwachtersrol

Alleen degenen die een uitkering nodig hebben, krijgen een uitkering. We bemiddelen mensen indien mogelijk direct naar een baan zodat een uitkering niet nodig is. Hiernaast wordt zorgvuldig onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de uitkering. Laatste om onrechtmatig gebruik van de uitkering en daarmee extra werk aan fraudeonderzoeken, terugvorderingen van middelen en menselijk leed te voorkomen. Deze tijd kunnen we beter gebruiken om mensen aan het werk te helpen of er voor te zorgen dat zij hun werk behouden.

2) Ken je klant

Doordat wij al onze klanten goed in beeld hebben kunnen wij hen optimaal bemiddelen naar werk. Dit geldt voor regulier werk maar ook voor werk voor mensen met een arbeidsbeperking, stageplaatsen, etc.. Doordat wij iedereen goed kennen kunnen we efficiënt werken en direct inspelen op de vraag van de arbeidsmarkt en de mogelijkheid van de klant.

3) Aandacht helpt

Wij hechten waarde aan een goede relatie met onze netwerkpartners. Dit geldt zowel voor onze werkgeverscontacten als voor mensen in ons uitkeringsbestand. Onze accountmanagers investeren in het behouden of creëren van een goede relatie met lokale/regionale werkgevers. Onze werkcoaches en jobcoaches investeren in een goede werkrelatie met respectievelijk de mensen met een uitkering en degenen die met behulp van een langdurige loonkostensubsidie zijn uitgestroomd naar werk. We verrichten maatwerk waardoor we een duurzame uitstroom realiseren. In 2023 zijn we gestart met het opleiden van klantmanagers tot jobcoach.

Wet Inburgering

Per 1 januari 2022 is de nieuwe Wet inburgering ingegaan. Kern van deze wet is dat de regie op het inburgeren (weer) bij de gemeente komt te liggen. Doel van de wet is om statushouders zo snel mogelijk te laten participeren door waar dat mogelijk is duale trajecten aan te bieden (leren en werken). De gemeente heeft hiervoor taaltrajecten ingekocht. Ook wordt de gemeente verantwoordelijk voor het aanbieden van een module arbeidsmarkt en participatie. De maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject, zoals deze ook in de oude wet al bestond, blijven bestaan. De uitvoering van de wet doen we met onze ketenpartners, zoals onze welzijnsorganisatie Welcom en taalaanbieders. Door nieuwkomers met maatwerk goed te ondersteunen beogen we dat zij zo goed mogelijk kunnen deelnemen in onze gemeente.

Minimabeleid

Wij ondersteunden mensen met een laag inkomen niet alleen in hun levensonderhoud. Ons beleid was erop gericht om mensen met een laag inkomen te ondersteunen zodat zij kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit deden we door het voeren van een minimabeleid via de portal www.meedoeninmontferland.info en het verstrekken van financiële ondersteuning. Laatste in de vorm van: bijzondere bijstand, studietoelage, inkomenstoelage, energietoelage (2023) het bieden van een collectieve zorgverzekering en het kwijtschelden van de gemeentelijke belastingen.

Mede als gevolg van de inflatie (onder andere door de extreme stijging van de energiekosten) kwamen steeds meer gezinnen in financiële problemen. De gemeentelijke mogelijkheden zijn beperkt omdat de gemeente van het Rijk geen inkomenspolitiek mag bedrijven. De gemeente heeft wel een Financieel loket opgericht en een energietoelage van € 1.300,- verstrekt. Daarnaast is aan mensen die een energietoelage ontvangen ondersteuning in de vorm van energiecoaching aangeboden. Na het coachingstraject kwamen mensen in aanmerking voor de vervanging van een apparaat dat veelal als gevolg van leeftijd relatief veel energie verbruikt.

Deelnemen aan de samenleving en activering

De gemeente heeft de wettelijke taak om mensen met een bijstandsuitkering te begeleiden naar werk. Ons uitgangspunt was en is een passende plek voor iedereen. Dit geldt ook voor mensen met een (gedeeltelijke) arbeidsbeperking. De gemeente heeft verschillende instrumenten beschikbaar om mensen aan het werk te helpen en ervoor te zorgen dat zij dit werk ook behouden.

U kunt hierbij denken aan: een financiële compensatie voor de werkgever bij een gedeeltelijke arbeidscapaciteit (loonkostensubsidie), social return bij aanbestedingen, het bieden van scholing, werkvloerbegeleiding (jobcoaching) en stage/werkervaringsplekken. Ook in 2023 hielden wij binnen de grenzen van de redelijkheid rekening met de wensen van betrokkenen. Degenen waarvoor de toeleiding naar betaald werk nog niet haalbaar was boden wij maatschappelijke nuttige activiteiten zoals vrijwilligerswerk aan. Hierbij werd samengewerkt met maatschappelijke

partners, waaronder de stichting Welcom. Doordat wij maatwerk bij de re-integratie boden motiveerden wij onze uitkeringsgerechtigden optimaal en had de uitstroom een duurzaam karakter.

Doelgroep langdurige loonkostensubsidie

Ook in 2023 hebben wij veel geïnvesteerd in het aan het werk helpen van mensen met een arbeidsbeperking. De vraag van bedrijven naar medewerkers was onverminderd hoog. De krapte op de arbeidsmarkt bood kansen voor mensen met een arbeidsbeperking. De uitdaging voor de gemeente en de bedrijven was om een passende plek te vinden, te creëren en te behouden voor mensen met een arbeidsbeperking. Dit vergde veel inzet van de accountmanagers en de jobcoaches.

In 2023 hebben we onze samenwerking met het Werkgeversservicepunt geïntensiveerd door volledig lid te worden van het Werkgeversservicepunt.

Programmadoel inwoners uit de gemeentelijke doelgroep doen naar vermogen mee aan de samenleving met als doel onafhankelijk te worden van een bijstandsuitkering.

Armoedebeleid en schuldhelpverlening

Armoedebeleid

Wij willen dat ook onze inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum kunnen deelnemen aan de samenleving.

Ook in 2023 hanteerden wij het principe van maatwerk, laagdrempelige toegang en doelgerichte ondersteuning. In geval er ondersteuning nodig was, vond er een individuele toetsing plaats en werden enkel de daadwerkelijk gemaakte kosten vergoed. We boden onder andere de volgende producten aan: bijzondere bijstand, kwietschelding gemeentelijke belasting, de participatieregeling en de collectieve aanvullende zorgverzekering van Menzis. De gemeente heeft een brede portal www.meedoeninmontferland.info waarin inwoners het volledig aanbod kunnen vinden van de minimaregelingen. Personen waarvan bekend is dat zij voldoen aan de toegangscriteria van het gemeentelijk minimabeleid konden laagdrempelig met een minimale administratieve belasting producten bestellen op het gebied van educatie, sport, welzijn en cultuur. Naast volwassenen is er was er in het bijzonder aandacht voor kinderen en ouderen. Op deze website www.meedoeninmontferland.info staan ook de partijen waarmee de gemeente samenwerkt bij de bestrijding van armoede. Deze zijn: de bibliotheek, Welcom, de Voedsel- en kledingbank, de Stichting Urgente Noden(SUN), De Stadsbank Oost Nederland, Schuldhelpmaatje en de kerken. In 2023 hebben we het Nibud een onderzoek laten doen naar de inkomenseffecten van ons minimabeleid. Op basis van aanbevelingen uit dit rapport gaan we onderzoeken waar we ons minimabeleid kunnen aanpassen.

Programmadoel: meer inwoners met een laag inkomen kunnen deelnemen aan de samenleving en kunnen, indien noodzakelijk, een beroep doen op aanvullende financiële ondersteuning.

Schuldhelpverlening

Wij willen een laagdrempelige toegang tot schuldhelpverlening en door middel van vroegsignalering voorkomen dat mensen in problematische schulden belanden. De mensen die in de schuldhelpverlening belanden willen wij begeleiden om zo snel als mogelijk weer zelfstandig hun financiën leren te beheren.

Vroegsignalering

Per 1 januari 2021 is vroegsignalering bij schulden ingevoerd. De gemeente gaat van minimaal de zorgverzekeraar, de woningbouwcorporatie, het waterbedrijf en energieleveranciers signalen ontvangen van betalingsachterstanden van inwoners. De gemeente moet binnen 4 weken de schuldenaar een aanbod voor schuldhelpverlening doen.

Naast schuldhelpverlening aan natuurlijke personen via de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland, ondersteunden wij in 2023 ook (kleine) ondernemingen met financiële problemen. Hiervoor boden wij financiële ondersteuning op basis van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz2004) aan.

Programmadoel: meer inwoners zijn economisch zelfstandig

Verbonden partijen

Laborijn

Laborijn is de uitvoeringsorganisatie van arbeidsparticipatie, arbeidsondersteuning en bijstand. De

gemeente Montferland neemt alleen deel aan deze gemeenschappelijke regeling voor uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (smalle deelnemer).

Stadsbank Oost Nederland

De bank is de kredietbank en heeft tot doel om een, zowel vanuit een bedrijfseconomische als ook maatschappelijke optiek bezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening gericht op schuldhelpverlening aan te bieden aan de inwoners van de deelnemende gemeenten.

8.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Raadsakkoord Montferland 2023-2026
- College uitvoeringsprogramma 2023-2026
- De verordeningen Participatiewet 2017
- Het uitvoeringsplan re-integratie 2023
- Het beleidsplan integrale schuldhelpverlening 2020-2024
- Uitvoeringsplan Financieel loket gemeente Montferland 2023-2024
- Het gemeentelijke integraal handhavingsplan

Wat hebben we bereikt?

- **We willen de hoogte van het uitkeringsbestand ondanks de instroom van nieuwe statushouders en mensen met een arbeidsbeperking stabiliseren**

De invloed van de gemeente beperkt zich tot de poortwachtersfunctie, het aan het werk helpen en het ervoor zorgen dat mensen met een beperking hun werk behouden. De gemeente heeft geen noemenswaardig invloed op de totale globale economie en wet- en regelgeving.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Het percentage waarmee het aantal uitkeringen P-wet, IOAW, IOAZ daalt/stijgt t.o.v. het vorige jaar.	+1%	0	10%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Er naar streven dat mensen hun baan behouden. Bijvoorbeeld door de inzet van Jobcoaching en het Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (Bbz)

Geld

Uitvoering

- Instroom voorkomen door een baan aan te bieden voordat er een uitkering wordt ingezet

Geld

Uitvoering

- Uitstroom bevorderen door inzet van re-integratieinstrumenten. In het bijzonder richten we ons op het zoeken van banen

Geld

Uitvoering

Wat hebben we bereikt?

- We willen dat 50% van de mensen met een doelgroepindicatie aan het werk zijn

De mate van invloed beperkt zich tot het professional uitvoeren van de rol van Jobcoach/accountmanager zodat de werkrelatie tussen werknemer, collega werknemers en de werkgever optimaal blijft.

De gemeente heeft geen noemenswaardig invloed op de totale globale economie.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
We willen dat 50% van de mensen met een doelgroepindicatie aan het werk zijn	49%	50%	52%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Hiernaast gaan we jobcoaching inzetten om mensen met een beperking aan het werk te houden.

Geld

Uitvoering

- We gaan accountmanagers inzetten om mensen met een beperking aan het werk te helpen.

Geld

Uitvoering

Wat hebben we bereikt?

- We willen dat 90% van degenen die toegang heeft tot meedoen in Montferland daadwerkelijk deelneemt aan maatschappelijke activiteiten op het gebied van sport, cultuur, welzijn en educatie.

De mate van invloed beperkt zich tot het informeren en motiveren van deelnemers om gebruik te maken van de regeling.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
90% van de deelnemers dat daadwerkelijk een product uit de Meedoenregeling bestelt.	88%	90%	87%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De regeling Meedoeninmontferland.info bij de doelgroep met een laag inkomen blijvend onder de aandacht.

Geld

Uitvoering

Wat hebben we bereikt?

- We willen dat 85 % van de kinderen die toegang hebben tot Meedoen in Montferland een product of meerdere producten op het gebied van educatie en/of ontwikkeling bestelt.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
85% van de kinderen die daadwerkelijk een product uit de kindregeling bestellen.	88%	85%	82%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De gemeentelijke educatieve regeling bij de doelgroep met een laag inkomen promoten. We gaan de zogenaamde Klijsmagelden inzetten voor deze regeling.

Geld

Uitvoering

Wat hebben we bereikt?

- We willen dat het percentage klanten dat door middel van een budgetbeheerrekening binnen een termijn van 3 jaar zelfstandig hun financiën kunnen beheren stabiliseert op 50%

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Dat 50% van de klanten dat door middel van een budgetbeheerrekening binnen een termijn van 3 jaar zelfstandig hun financiën kunnen beheren.	40%	50%	43%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We gaan mensen met een budgetbeheerrekening begeleiden naar grotere mate van financiële zelfstandigheid door de inzet van budgetcoaching.

Geld

Uitvoering

De extra investering in budgetcoaching is onderdeel van het beleidsplan schuldhulpverlening. In de tweede helft van 2022 is een budgetconsulent gestart. Per 1 januari 2023 is het Financieel loket officieel gestart. Het financieel loket verzorgt de toeleiding naar de budgetcoach.

Wat hebben we bereikt?

- We willen alle personen waarvan wij in het kader van vroegsignalering een schuldsignaal van hebben ontvangen binnen 4 weken een aanbod voor schuldhulpverlening doen.

Indicator	Werkelijk 2022	Streefwaarde 2023	Werkelijk 2023
Alle klanten (100%) die binnen de termijn van 4 weken een aanbod van schuldhulpverlening hebben ontvangen.	100%	100%	100%

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We gaan aan iedere inwoner waarvan we een signaal van (problematische) schulden ontvangen een aanbod voor schuldhulpverlening doen.

Geld

Uitvoering

8.5 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-16.931	-18.841	-18.307
Baten	7.060	7.423	8.148
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-9.872	-11.417	-10.160
Onttrekkingen	0	850	850
Stortingen	0	0	0
Mutaties reserves	0	850	850
Gerealiseerd resultaat	-9.872	-10.567	-9.310

2.2 Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting

Op grond van de BBV-voorschriften bevat het programmaplan ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien. In de begroting presenteren wij het overzicht tegelijk met de overige programma's.

Algemene dekkingsmiddelen 2023

Verbonden partijen

Alliander

Netwerkbedrijf Alliander is verantwoordelijk voor het distribueren van gas en elektriciteit en de aansluitingen van klanten op het netwerk in onze gemeente. Dit zijn wettelijk bepaalde taken.

Vitens

Vitens levert het drinkwater in onze gemeente met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.

Bank Nederlandse Gemeenten

Dit is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De strategische doelstelling van de bank is het behoud van substantiële marktaandelen in het Nederlandse publieke en semipublieke domein en het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

Ontwikkelingen uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds heeft dit jaar wederom een stijgende lijn vertoond.

De primaire begroting was gebaseerd op de meicirculaire 2022.

In de eerste tussenrapportage 2023 is de septembercirculaire 2022 verwerkt. De bruto verhogingen bedroeg € 476.000. Tevens is toen aanvullend nog een voordeel ingeboekt van € 700.000 op basis van de hogere voorschotten (en als voorschot op de meicirculaire 2023)

In de tweede kwartaalrapportage zijn de meicirculaire en de septembercirculaire 2023 verwerkt. De bruto voordelen bedroegen respectievelijk € 741.000 (aanvullend op het reeds ingeboekte voordeel) en € 1,1 miljoen.

In de decembercirculaire tenslotte bedroeg het bruto voordeel € 1,6 miljoen. De reserveringen uit deze circulaire bedragen echter ruim € 1.9 miljoen, zodat netto een nadeel resteert van € 348.000 ten opzichte van de begroting na wijziging. Van de reserveringen is een bedrag van ruim € 1 miljoen nog toegevoegd aan de budgetten 2023 en een bedrag van ruim € 0,9 miljoen wordt overgeheveld naar 2024 middels een toevoeging aan de reserve resultaatbestemming. De grootste reservering betreft een bedrag voor de energietoeslag van ruim € 1,5 miljoen. In 2023 zijn deze middelen aan het gemeentefonds toegevoegd om mensen met een laag inkomen (< 120% van het sociaal minimum) te ondersteunen bij het voldoen van de energierekening.

Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-2.803	-2.548	-2.475
Baten	78.740	83.163	83.976
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	75.937	80.616	81.501
Onttrekkingen	0	104	104
Stortingen	0	-969	-969
Mutaties reserves	0	-865	-865
Gerealiseerd resultaat	75.937	79.751	80.636

Mutaties reserves

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primaire	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Baten	0	0	0
Onttrekkingen	4.782	11.971	12.484
Stortingen	-8.387	-8.700	-9.226
Mutaties reserves	-3.605	3.271	3.258
Gerealiseerd resultaat	-3.605	3.271	3.258

2.3 Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur

Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn voorschriften opgenomen voor het toerekenen van kosten zoals de apparaats- en personeelskosten. Hiermee wordt getracht de financiële vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren.

Uitgangspunt van de voorschriften is dat de kosten zoveel mogelijk direct aan de programma's / taakvelden worden toegerekend. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan een taak die gericht is op de externe klant op het betreffende taakveld verantwoord moeten worden. De bedrijfskosten die dus niet verbonden zijn aan een dergelijke taak mogen niet toegerekend worden maar worden verzameld in het overzicht "kosten overhead".

Overhead definitie

Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Alle functies die dit doel dienen behoren tot de overhead. Het betreffen de zogenaamde PIOFACH-taken (Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting) en de taken met betrekking tot bestuurszaken en bestuurs- en managementondersteuning in het primaire proces.

Overheadkosten

De lasten van de overhead voor de gemeente Montferland zijn in onderstaande tabel weergegeven.
(x € 1.000)

Kosten voor:	2023 (primaire)	2023 (na wijziging)	2023 (werkelijk)
• Eigen en ingehuurd personeel	-7.425	-10.074	-9.592
• ICT	-2.308	-2.618	-2.764
• Huisvesting	-1.407	-1.463	-1.528
• P&O/HRM	-576	-360	-998
• Tractie	-614	-626	-635
• Facilitair	-137	-188	-184
• Overige	-156	-165	-147
Totaal	-12.623	-15.494	-15.847

Kostprijsberekening

Sinds de wijzigingen BBV van 2017 worden op de programma's / taakvelden niet meer de integrale kosten geregistreerd. De verdeling vindt plaats op basis van geraamde tijdsbesteding gebaseerd op de werkelijke tijdsbesteding van voorliggende jaren. Voor de investeringen en de grondexploitaties worden de kosten toegerekend op basis van werkelijke tijdsbesteding.

Hierdoor kan per programma / taakveld / taak niet meer de mate van kostendekkendheid vastgesteld worden en kan een dekkingsprobleem ontstaan daar waar geen overheadkosten aan grondexploitatie en investeringen doorberekend zouden kunnen worden.

Er zijn twee uitzonderingen m.b.t. de overhead opgenomen in de regelgeving namelijk:

1. aan lokale heffingen en leges kan fictief een aandeel in de kosten van overhead opgenomen worden (extracomptabel) en
2. aan grondexploitaties, investeringen en projecten met een subsidiebijdrage / bijdrage van derden kan een aandeel in de overheadkosten toegerekend worden (intracomptabel).

De methodiek van toerekenen is verankerd in de financiële verordening. Conform de financiële verordening is de volgende methodiek toegepast:

De kosten van overhead worden naar rato van de personeelslasten en kosten van inhuur van de heffing, leges, grondexploitatie of investering en de totale personeelslasten en kosten van inhuur van alle taakvelden exclusief overhead omgeslagen.

De formule is:

$$\frac{\text{personeelslasten betreffend taakveld}}{\text{totale personeelslasten excl bestuur en overhead}} \times \text{lasten overhead} = \text{aandeel overhead}$$

Op basis van bovenstaande formule is dit percentage 84%. Dit percentage is niet het overheadpercentage maar een omslagpercentage over de loonkosten van extern gerichte taken. Het overheadpercentage, zoals opgenomen bij de indicatoren is voor 2023 16,8%. Dit is de wettelijk voorgeschreven indicator en wordt berekend over de totale lasten (excl. overhead) namelijk: (€ 15.847 mln. / 100.659 mln.) x 100% = 15,7%.

Beide percentages zijn hoger dan voorgaande jaren. Dit wordt deels veroorzaakt door een toename van personeelskosten van de ondersteunende diensten. Voor een deel vertonen de cijfers echter een vertekend beeld. Door de vele personeelsswisselingen, al dan niet ingevuld door externe inhuur, zijn veel van deze kosten niet verder verdeeld naar de diverse programma's (dus niet op basis van nacalculatie).

Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primaire	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-12.623	-15.494	-15.863
Baten	647	666	867
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-11.976	-14.828	-14.996
Onttrekkingen	240	1.273	1.876
Stortingen	0	0	0
Mutaties reserves	240	1.273	1.876
Gerealiseerd resultaat	-11.736	-13.556	-13.120

2.4 Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Per 1 januari 2016 zijn overheden verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevende activiteiten. Over de jaren 2016 t/m 2021 zijn definitieve aanslagen opgelegd. Voor jaar 2022 is tot heden nog geen definitieve aanslag ontvangen.

Door de mogelijkheid om winsten met verliezen te kunnen compenseren (carry forward c.q. carry back) is het belastbaar bedrag van het totaal van de jaren 2016 t/m 2020 verlaagd. Jaar 2021 is belastbaar bedrag definitief vastgesteld op € 1.030.365.

De financiële gevolgen over de periode 2016 – 2021 zijn hieronder in kaart gebracht.

Jaar	belastbaar bedrag	carry forward 2016 => 2019	carry forward 2017 => 2019	carry forward 2018 => 2019	carry back 2020 => 2019	belastbaar bedrag na verrekeningen	Bedrag van Aanslag	status
2016	-2.688.398	2.688.398				0		definitieve aanslag conform aangifte
2017	-834.064		834.064			0		definitieve aanslag conform aangifte
2018	-84.628			84.628		0		definitieve aanslag conform aangifte
2019	5.072.925	-2.688.398	-834.064	-84.628	-1.340.167	125.668	354.408	definitieve aanslag conform aangifte (betaald in 2021)
2020	-1.340.167				1.340.167	0	-330.570	definitieve aanslag conform aangifte (verrekend in 2022)
2021	1.030.365					1.030.365	233.091	definitieve aanslag conform aangifte (betaald in 2023)

Vennootschapsbelasting

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	0	-251	-233
Gerealiseerd resultaat	0	-251	-233

2.5 Paragrafen

Paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Missie

Bij de uitvoering van onze taken worden we geconfronteerd met risico's, die financiële gevolgen kunnen hebben voor de gemeente. De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de gemeente is door de risico's af te zetten tegen de mogelijkheden om de risico's op te kunnen vangen. Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen kijken we naar de verhouding tussen risico's en beschikbaar weerstandsvermogen, naar de omvang van de algemene reserves en naar de ontwikkeling van de financiële kengetallen. Het weerstandsvermogen kan worden gedefinieerd als de mate waarin de gemeente in staat is om substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd moet worden.

De missie van de gemeente Montferland is om over een weerstandsvermogen te beschikken van tenminste een ratio van 2,0. Dit betekent dat er voldoende vrij beschikbare middelen aanwezig moeten zijn om minimaal twee keer de ingeschatte risico's op te vangen.

2. Context en achtergronden

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen van de gemeente wordt bepaald door de mate waarin de gemeente in staat is om in de toekomst aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

waardering	Ratio weerstandsvermogen	Kwalificatie
A	Groter dan 2,0	Uitstekend
B	1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 tot 1,4	Voldoende
D	0,8 tot 1,0	Matig
E	0,6 tot 0,8	Onvoldoende
F	Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Het financieel beleid van de gemeente Montferland is gebaseerd op drie kernindicatoren voor het nastreven van een gezonde financiële gemeente:

- een (materieel) sluitende meerjarenbegroting;
- uitstekend weerstandsvermogen;
- een houdbare schuldpositie.

Voor gemeenten geldt dat vanwege de onbegrensde leencapaciteit bij de BNG (en daardoor altijd aanwezige liquiditeit) per definitie geen onzekerheid kan bestaan over de continuïteitsveronderstelling. De gemeente heeft een sluitende meerjarenbegroting en de provincie heeft aangegeven dat we dat we onder repressief toezicht staan. Dit stelt ons in staat zelfstandig en autonoom (financieel) beleid te voeren.

3. Kaderstellende (beleids)nota's

De door de raad vastgestelde beleidsnota's voor de paragraaf weerstandsvermogen zijn:

- Nota reserves en voorzieningen (2022)
- Financiële verordening gemeente Montferland 2023

Bij de vaststelling van de programmabegroting 2024 is een motie en een amendement aangenomen met betrekking tot de uitwerking van de risicoparagraaf. Dit heeft geleid tot een gewijzigde opzet van deze risicoparagraaf, die is besproken in de auditcommissie. Dit is een basis voor verdere processtappen ter versterking van het risicomanagement.

De wijzigingen zijn:

- Een beschrijving van alle geïnventariseerde risico's op het moment van het opstellen van de jaarrekening (maart 2024). Omwille van de omvang van de paragraaf is de beschrijving van de risico's niet opgenomen in deze paragraaf, maar afzonderlijk op te vragen.
- Een eerste aanzet tot een kader voor de inschatting van de kans dat een risico zich kan voordoen.

Wij definiëren een risico als de impact (kans x effect) van een onzekerheid (gebeurtenis) op het behalen van doelstellingen. In de nota reserves en voorzieningen is beschreven dat een risico moet

worden meegenomen in de paragraaf weerstandsvormogen en risicobeheersing (W&R) bij de begroting en jaarstukken, indien er een kans is dat een risico zich zal voordoen en de omvang van het risico niet goed is in te schatten. Beleids wensen waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden en geen structurele financiële middelen zijn vrijgemaakt in de begroting maakt geen onderdeel uit van deze risico-inschatting. Een dergelijk voorstel met bijbehorende risicoafweging wordt eerst afgewogen in het keuzeproses van de kadernota/begroting. Wij hebben binnen de gemeente Montferland nog geen structureel proces van 'risicomanagement'. Op dit gebied zal nog een ontwikkeling nodig zijn om de kwaliteit van de risico-inschatting verder te vergroten.

4. Beschikbare weerstandscapaciteit

Conform de nota reserves en voorzieningen 2022 bestaat onze weerstandscapaciteit uit de volgende componenten:

1. de Algemene reserve en de reserve "Verkoop aandelen Nuon";
2. de reserve grondexploitatie (voor zover boven de minimale buffer van € 2 miljoen);
3. begrotingsruimte en de post onvoorzien.

Op grond van deze jaarstukken wordt de weerstandscapaciteit in Montferland als volgt berekend:

Verwachte weerstandscapaciteit (* € 1 miljoen)	2023
Algemene reserve	€ 11,8
Reserve verkoop aandelen Nuon	€ 15,1
Reserve grondexploitatie	€ 1,8
Mutatie Algemene reserve (voorstel resultaatbestemming jaarrekening 2023)	€ 1,3
Begrotingsruimte en post onvoorzien (€ 0,5 miljoen per jaar voor vier jaar)	€ 2,0
Totaal	€ 32,0

Het verwachte saldo van de Algemene reserve bedraagt per eind 2023 € 11,8 miljoen.

Het saldo van de reserve verkoop aandelen Nuon wordt na de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen in november 2018 meegenomen in de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit. De stand van deze reserve bedraagt ultimo 2023 € 15,1 miljoen.

Het saldo van de Reserve Grondexploitatie bedraagt per ultimo 2023 € 3,8 miljoen. Deze reserve dient als buffer voor specifieke risico's in de grondexploitatie. In de nota reserves en voorzieningen 2022 is de minimale omvang van deze reserve bepaald op € 2,0 miljoen. Het bedrag boven deze minimale buffer wordt meegenomen in de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit, op dit moment dus € 1,8 miljoen (zie bovenstaande tabel).

De structurele begrotingsruimte (€ 0,5 miljoen per jaar) en de post onvoorzien (€ 10.000 per jaar) is structurele dekking voor structurele risico's. Deze structurele ruimte is voor een periode van vier jaar meegenomen.

Op basis van de genoemde nota nemen we de onbenutte belastingcapaciteit niet meer mee bij de bepaling van de weerstandscapaciteit, omdat deze niet direct beschikbaar is (wel latent aanwezig). Hierbij sluiten we aan bij de lijn die de provincie hanteert.

5. Benodigd weerstandsvormogen

Voor de bepaling van het benodigde weerstandsvormogen heeft er een inventarisatie van individuele risico's plaatsgevonden. Het weerstandsvormogen kan betrekking hebben op het begrotingsjaar zelf (het statisch weerstandsvormogen), het kan ook betrekking hebben op de consequenties voor meerdere begrotingsjaren (het dynamisch weerstandsvormogen). Wij beoordelen het benodigde weerstandsvormogen zowel voor de begroting (dynamisch) als voor de jaarrekening (statisch). Bij de risico-inventarisatie nemen wij dan ook risico's mee, die zich hebben voorgedaan als risico, of die zich kunnen gaan voordoen.

Aangezien niet alle risico's zich in de praktijk gelijktijdig en in volle omvang zullen voordoen is een reëel risicobedrag berekend. Om het reële risicobedrag te bepalen hebben we drie uitgangspunten gehanteerd.

Wij maken met de risico-inventarisatie een impactanalyse, waarmee wij inzicht krijgen in de gevoeligheid van de begroting voor structurele risico's en de gevoeligheid van de algemene reserves voor incidentele risico's.

1. Bepalen risicoscore

De omvang van het risico wordt bepaald door :

- De hoogte van de inschatting van het maximaal risico.
- De kans dat het risico zich kan voordoen.

De risicoscore van kans wordt berekend over de inschatting van het maximaal risico. Met de klasse indeling hebben we in een risicokaart verderop in deze paragraaf de risico's inzichtelijk gemaakt. Klasse 1 is het minst risicovol en klasse 5 het meest risicovol.

Klasse	Inschatting max. risico
1	< € 50.000
2	€ 50.000 - € 200.000
3	€ 200.000 - € 500.000
4	€ 500.000 - € 1.000.000
5	> € 1.000.000

Klasse	Kans op risico	Risicoscore kans
1	< of 1x per 10 jaar	10%
2	1x per 5-10 jaar	30%
3	1x per 2-5 jaar	50%
4	1x per 1-2 jaar	70%
5	1x per jaar of>	90%

2. Structurele risico's relateren aan incidentele beschikbare weerstandscapaciteit

Structurele risico's doen zich meerdere jaren voor. Het heeft de voorkeur om deze risico's op te vangen met structurele ruimte in de begroting. Deze ruimte is veelal niet beschikbaar. Om de structurele risico's op te vangen en enigszins gelijkwaardig te relateren aan beschikbare incidentele middelen vermenigvuldigen we het structurele risico in de berekening van het benodigd weerstandsvermogen voor een periode van vier jaar, overeenkomstig de periode van de meerjarenbegroting.

3. Bepalen van de waarschijnlijkheid dat alle risico's tegelijk optreden

Gemeente gebruiken vaak specifieke software om met statistische kansberekeningen het mogelijke financieel gevolg van het risicoprofiel van alle risico's tezamen door te rekenen. Het voordeel van deze rekenmethodiek is dat rekening gehouden kan worden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daardoor is het bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit lager dan de optelsom van alle risicobedragen bij elkaar. Aangezien wij dergelijke software (nog) niet tot onze beschikking hebben hanteren wij gemakshalve een afslag tot 90% op het berekende risicobedrag.

Wij benadrukken dat het inschatten van risico's met daarbij behorende bedragen en kansen per definitie geen exacte wetenschap is. Ook de berekeningen die op basis daarvan plaatsvinden zijn dat niet. Ze zijn een hulpmiddel om in totaliteit een bedrag te bepalen om als buffer voor risico's aan te houden. Enige relativisering van de waarde van dit gegeven is zeker op zijn plaats. Daarnaast kunnen ingeschatte risico's ook meevallen en zelfs een positief effect opleveren. Het is daarom van belang om de financiële kengetallen in onderlinge samenhang te bezien en niet uit te gaan van één enkel kengetal als de weerstandsfactor.

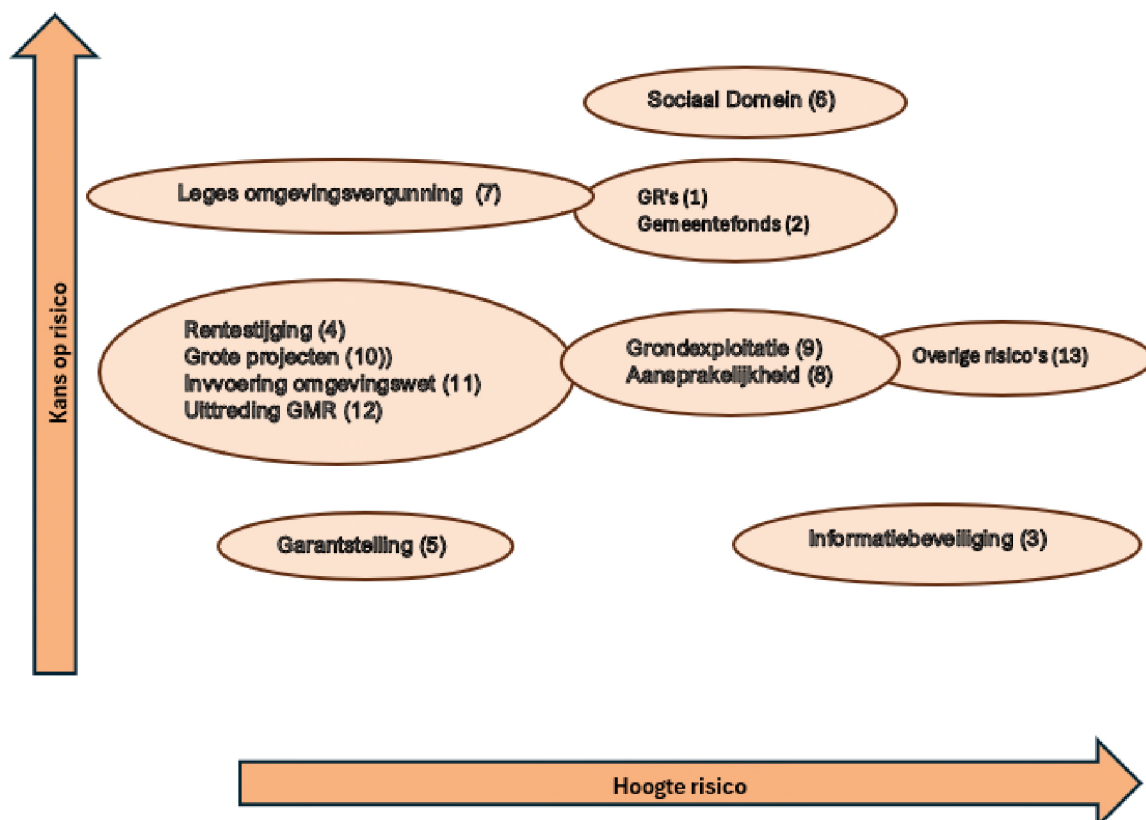
Overzicht benodigd weerstandvermogen		Impactanalyse incidentele en structurele risico's			
nr.	Risico's (bedragen * € 1.000)	Max. risico	Risicoscore kans	Incidenteel	Structureel
1.	Gemeenschappelijke regelingen	550	70%		385
2.	Algemene uitkering gemeentefonds	750	70%		525
3.	Informatiebeveiliging	4.000	10%	400	
4.	Rentestijgingen	260	50%		130
5.	Garantstellingen	400	10%	40	
6.	Sociaal domein	600	90%		540
7.	Leges omgevingsvergunning	350	70%	245	

8.	Juridische aangelegenheden	700	50%	350	
9.	Grondexploitatie	1.000	50%	500	
10.	Grote projecten	350	50%		175
11.	Invoering omgevingswet	400	50%	100	100
12.	Uittreding Groene Metropool Regio (GMR)	250	50%	125	
13.	Overige risico's	1.000	50%	400	100
Totaal risico's		10.610		2.160	1.955
Structureel risico's maal factor 4 (jaar)					7.820
Waarschijnlijkheidsfactor 90%				1.944	7.038
Benodigd weerstandvermogen					8.982
Beschikbare weerstandscapaciteit					32.000
Ratio weerstandscapaciteit					3,6

Dit betekent dat de weerstandscapaciteit in Montferland per ultimo 2023 het predicaat "uitstekend" krijgt. De omvang van het eigen vermogen is op uitstekend niveau om alle mogelijke risico's op te vangen en boven het minimale ratio van 2. Dit komt vooral omdat wij over een reserve verkoop aandelen Nuon beschikken van ruim € 15,1 miljoen. Exclusief de reserve Nuon bedraagt dit ratio 1,9.

6. Risicokaart

De risicokaart op basis van de klasse-indeling van de risico's geeft het volgende beeld. Linksonder bevinden zich de risico's, die laag worden ingeschat (garantstelling) en rechtsboven de risico, die hoog worden ingeschat (sociaal domein)

7. Financiële kengetallen

Toelichting financiële kengetallen

De vijf financiële kengetallen geven samen een beeld van de financiële ontwikkelingen in de gemeente. Eén los kengetal zegt echter weinig over de totale financiële positie. Of een hoge

schuldquote voor een gemeente nadelig is, hangt bijvoorbeeld af van het eigen vermogen en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Onderstaande een toelichting op de verschillende kengetallen.

Weerbaarheid: kan de gemeente tegen een stootje?

Netto schuldquote (ongecorrigeerd): De niet gecorrigeerde netto schuldquote geeft het risico voor de gemeente weer als derden niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Denk bij voorbeeld aan een woningcorporatie, die geld heeft geleend bij de gemeente. Hoe lager, hoe beter.

Netto schuldquote (gecorrigeerd): De netto schuldquote geeft aan of de gemeente in staat is de schulden terug te betalen waarvoor zij volledig zelf aan de lat staat. Ook hier geldt: hoe lager, hoe beter.

Solvabiliteit: De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente. Hoe hoger, hoe beter.

Grondexploitatie: Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Hier geldt: hoe lager, hoe minder risicovol.

Wendbaarheid: kan de gemeente zich relatief snel aanpassen aan veranderende omstandigheden?

Hierbij zijn de volgende kengetallen van belang:

Belastingcapaciteit: De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Hoe lager, hoe beter.

Structurele exploitatieruimte: Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken met de totale baten. Hoe hoger, hoe beter.

Kengetal	Indeling categorieën (%)		
	A 'Voldoende'	B 'Matig'	C 'Onvoldoende'
1a Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90-130%	> 130%
2 Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3 Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
4 Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
5 Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Kengetal	Financiële kengetallen Montferland (%)		
	Rek. 2022	Begroting 2023	Rek. 2023
1a Netto schuldquote	61%	73,8%	54%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	52%	64%	46%
2 Solvabiliteitsratio	37%	31,9%	39%
3 Structurele exploitatieruimte	6,5%	0,7%	5,6%
4 Grondexploitatie	0%	0%	1%
5 Belastingcapaciteit	104%	99%	98%

Voldoende
Matig
Onvoldoende

De financiële kengetallen dienen in samenhang te worden gezien om onze financiële positie te beoordelen. In 2023 zijn met name onze schuldquotes aanzienlijk verbeterd t.o.v. 2022 als gevolg van diverse aflossingen.

In 2023 vallen vier kengetallen in de categorie voldoende (netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd, structurele exploitatieruimte en grondexploitatie) en twee in de categorie matig (solvabiliteitsratio en belastingcapaciteit). Rekening houdend met ons uitstekende weerstandsvermogen kunnen we concluderen dat we de financiële positie van onze gemeente als voldoende kunnen kwalificeren.

Paragraaf B. Onderhoud kapitaalgoederen

1. Missie

De gemeente Montferland heeft een grote oppervlakte aan openbare ruimte in beheer. Daarin vinden veel activiteiten plaats zoals wonen, recreëren en werken. Daarvoor zijn kapitaalgoederen nodig zoals wegen, rioleringen, kunstwerken, openbaar groen, openbare verlichting, sportvelden en gebouwen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen en het onderhoudsniveau ervan is in grote mate bepalend voor de beleving van onze inwoners en mensen die in onze gemeente werken en recreëren en niet in de laatste plaats voor de (jaarlijkse) lasten. We streven ernaar dat het onderhoud van onze kapitaalgoederen van een voldoende niveau is.

2. Context en achtergronden

Het onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte en het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen is uitgevoerd conform de door de raad of het college vastgestelde beleids- en beheerplannen. De plannen worden frequent, in de meeste gevallen eens in de vier jaar, opnieuw vastgesteld.

Op basis van de vastgestelde plannen is per kapitaalgoed inzicht gegeven in het gemeentelijk beleid, de doelstellingen, de geplande onderhoudswerken en de kosten daarvan.

3. Kaderstellende beleidsnota's

- Het Raadsakkoord 2023
- Nota reserves en voorzieningen 2022
- De Financiële verordening gemeente Montferland 2023
- Beheerplan wegen 2022-2025
- Beleidsplan civiele kunstwerken 2018-2023
- Beleidsplan licht in de openbare ruimte 2020-2024
- Groenbeleidsplan 2023-2032
- Nota kunstgrasvelden
- Gemeentelijk Water en Rioleringsplan Montferland 2022-2026
- Integraal Verkeer en Vervoersplan (i-VVP)
- IBOR (raadsbesluit 2014)
- Beleidsplan Toegankelijkheid Openbare Ruimte 2017-2021
- Gladheidsbestrijdingsplan 2023-2024
- Nota vastgoedbeleid 2015

4. Ontwikkelingen

Onderstaand een korte toelichting per onderdeel.

Openbare ruimte

In 2023 hebben wij de verschillende kapitaalgoederen in de openbare ruimte onderhouden volgens de door het college vastgestelde beheerplannen.

Wegen

- De toevoeging aan de voorziening groot onderhoud wegen in 2023 was € 724.619 volgens het beleidsplan wegen (excl. klein onderhoud). De uitgaven waren € 400.000. Dat de uitgaven lager waren dan de raming heeft te maken met het feit dat er eind 2023 een nieuwe inspectie is uitgevoerd inclusief nader onderzoek naar het areaal asfaltverhardingen. De resultaten van deze inspectie leiden tot een nieuw beheerplan wegen dat in het tweede kwartaal 2024 ter besluitvorming wordt aangeboden aan het college.
- Naast bovengenoemde uitgaven is eind 2023 besloten een nieuwe, meer uitgebreide nulmeting, te doen op het totale areaal wegen. Naast een nieuwe weginspectie is op onderdelen aanvullend onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld de kwaliteit van de hoofdwegen (asfalt). De resultaten worden op dit moment verwerkt in een nieuw beheerplan wegen dat in 2024 opnieuw aan de het college en de gemeenteraad wordt aangeboden.

Rioleringen

- Het huidige GWRP (Gemeentelijk Water en Riolerings Plan) heeft een looptijd van 2022-2026. Dit plan is de basis voor het uitvoeren van onze wettelijke zorgplichten op het gebied van afvalwater, grondwater en hemelwater.
- Gedurende het jaar 2023 is het reguliere onderhoud aan het rioolstelsel uitgevoerd zoals het reinigen en inspecteren van de pompputten, rioolgemalen, rioolleidingen, kolkenzuigen en het verhelpen van verstoppingen.
- We zijn gestart met het maken van een analyse op het beheer van ons rioolstelsel in brede zin. Te denken valt aan actualiteit van inspectiegegevens, (meerjaren)programmering, aanwezigheid beheerplannen en de daarbij horende vertaling naar de begroting.

Openbare verlichting

- De toevoeging aan de voorziening vervanging lichtmasten in 2023 was € 137.828. De werkelijke uitgaven bedroegen ongeveer € 288.000. Het grootste gedeelte van de voorziening is ingezet om conventionele armaturen te vervangen voor LED. In het eerste kwartaal van 2024 wordt een nieuw beheerplan openbare verlichting opgesteld. Hierin is de eenmalige, versnelde vervanging van 3000 conventionele armaturen naar LED armaturen opgenomen.

Sint Jansgildestraat in Beek met links de oude verlichting en rechts de nieuwe.

Civiele Kunstwerken

- In 2018 is het beleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023 vastgesteld. In 2023 is, conform planning, een bedrag van € 21.025 toegevoegd aan de voorziening groot onderhoud civiele kunstwerken.
- In het eerste kwartaal 2024 wordt een nieuw beheerplan civiele kunstwerken aangeboden aan het college, inclusief meerjarenonderhoudsprogramma en beheerstrategie.

Openbaar groen

- Gedurende het jaar is het reguliere onderhoud aan het openbaar groen en de bomen uitgevoerd. Dit gebeurt grotendeels door onze eigen buitendienst.
- De raad heeft in 2023 het groenbeleidsplan vastgesteld. Daarnaast is er ook gestart met het opstellen van het groenbeheerplan inclusief meerjarenonderhouds- en vervangingsplan. Het groenbeheerplan zal in het tweede kwartaal 2024 aangeboden worden aan het college.

Sportvelden

Gedurende het jaar heeft er frequent onderhoud plaatsgevonden op de sportvelden, inclusief de beregening van de velden.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

- In 2023 heeft de gemeente het realiseren van de warmtepompen bij sporthal Muizenberg in het kader van verduurzaming afgerond. Bij de gemeentewerf heeft een renovatie plaatsgevonden aan de installaties en de indeling van het pand. Dit project is begin 2024 opgeleverd. In 2023 zijn schilderwerkzaamheden in het gemeentehuis uitgevoerd.
- In 2023 is de sloop van de oude gemeentewerf en de brandweerkazerne van start gegaan. Het project is nog niet opgeleverd door omvangrijke bodemsanering.
- De verduurzamingsplannen voor de gemeentelijke gebouwen zijn eind 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. In 2024 worden deze plannen aanbesteed.

Paragraaf C. Financiering

Beleid

Voor de financiering van de programma's zijn financiële middelen nodig. Om tijdig en tegen gunstige condities gelden aan te trekken of uit te zetten is de uitvoering van de treasuryfunctie belangrijk.

De treasuryfunctie omvat het sturen, beheersen, verantwoording afleggen over en het toezicht houden op:

- De financiële vermogenswaarden;
- de financiële geldstromen;
- de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.

De uitvoering van de treasuryfunctie is gebaseerd op artikel 20 van de "Financiële verordening 2023". Het treasurystatuut, zoals is vastgesteld op 16 februari 2016, geldt nog steeds. Dit treasurystatuut is gebaseerd op de geldende financiële verordening.

In het treasurystatuut is onder andere geregeld dat, conform de opgelegde verplichting door de rijksoverheid, overtollige middelen moeten worden belegd bij de rijksoverheid of bij andere openbare lichamen. Een nadere uitwerking hiervan vindt plaats in het treasurystatuut.

Kasgeldlimiet

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) bevat instrumenten om de risico's te beperken die gemeenten lopen bij het lenen en het uitzetten van financiële middelen. Een belangrijk instrument is de kasgeldlimiet. Hierbij gaat het om het beperken van renterisico's op de korte schuld. Korte schuld is bedoeld voor het financieren van de lopende uitgaven. De kasgeldlimiet is 8,5% van het begrotingstotaal en bedroeg voor 2023 € 9,3 mln. (afgerond). In 2023 was het een relatief rustig jaar op gebied van kasgeldleningen. Ontvangsten inzake BCF en bijdrage opvang vluchtelingen uit Oekraïne zorgden ervoor dat vanaf medio 2023 geen verdere kasgeld opname meer nodig was.

Algemene ontwikkelingen

Belangrijke ontwikkelingen die invloed hebben op de treasuryfunctie zijn de uit te voeren investeringen, de grondexploitatie, de bedrijfsvoering en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

In 2023 is het renteniveau sterk gestegen t.o.v. 2022. Dit is o.a. het gevolg van verdere renteverhogingen door de Europese Centrale Bank (ECB), veroorzaakt door de hoge inflatie in 2022, met verdere effect (stapsgewijs) voor 2023. De (nog steeds) hoge energiekosten en geopolitieke spanningen rond Oekraïne zorgden o.a. ook voor verdere stijging. Ook de knelpunten in de productie en logistiek en prijsverhogingen door bedrijven om de inflatie 2022 te compenseren zijn van invloed. Doel van rentestijging door ECB is een dempend effect op de inflatie.

Beleid bij nieuwe leningen

Bij het aantrekken van langlopende geldleningen wordt de looptijd van een lening afgestemd op de financieringsbehoefte behorende bij het totaal van de investeringen. Investeringsleningen voor de grondexploitatie worden in het algemeen gefinancierd door een lening die een kortere looptijd heeft dan leningen voor investeringen in gebouwen of wegen. Binnen de gemeente is sprake van totaalfinanciering, waarbij leningen niet worden aangetrokken voor specifieke investeringen (projectfinanciering) maar voor het totaal van de financieringsbehoefte.

Relatiebeheer

Met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is een overeenkomst financiële dienstverlening aangegaan, op basis waarvan deze bankinstelling dagelijks onze banksaldi beoordeelt en intern

verreken met daggeld dan wel tijdelijke belegging via schatkistbankieren. De te betalen en te ontvangen rente is gebaseerd op het zogenaamde interbancaire tarief, verhoogd c.q. verlaagd met een opslag van 0,40% en als zodanig uiterst concurrerend met andere instellingen. Alle betalingen en ontvangsten lopen via de rekeningen bij BNG. Bij Rabobank loopt een bankrekening uitsluitend voor het afstorten van liquide middelen van de afdeling Publiekszaken.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en de vaste financieringsmiddelen. Onder vaste financieringsmiddelen verstaan wij de reserves en voorzieningen plus de opgenomen vaste geldleningen. Verder wordt rekening gehouden met de reguliere aflossingen op bestaande geldleningen.

Voor jaar 2023 wordt de financieringsbehoefte ten behoeve van investeringen gedekt uit de aanwezige middelen. In 2023 zijn geen langlopende geldlening afgesloten.

Leningenportefeuille

Dit onderdeel geeft inzicht in de samenstelling, de grootte en de rentegevoeligheid van de opgenomen leningen. De (verwachte) mutaties als gevolg van nieuwe leningen, (vervroegde) aflossingen, renteconversies e.d. en bijzondere transacties worden toegelicht.

Bedragen x €1.000	Balans 1-1-2023	Opname 2023	Aflossing 2023	Balans 31-12-2023	Rente 2023	Gem. Perc.
Totaal langlopende geldleningen	61.769	0	6.506	55.263	1.443	2,76%
Totaal woningbouwleningen	1.703	0	248	1.455	47	3,18%

Op de balansdatum resteren voor de gemeente nog 12 langlopende leningen, waarvan twee leningen zijn doorgeleend aan Woningcorporatie Plavei (voormalig Woningstichting Bergh).

Renterisiconorm

Voor de gemeente Montferland zijn geen geplande rente herzieningen. Alle lopende leningen hebben een vast rentepercentage gedurende de resterende looptijd.

Voor 2023 bedraagt het rente risico op vaste schuld € 6.506 mln. en is ruim onder de gestelde renterisiconorm van € 21.829 mln.. De komende jaren blijft het rente risico op vaste schuld ruim onder de vastgestelde renterisiconorm van 20% van het begrotingssaldo.

Bedragen x € 1.000

RENTERISICONORM		Jaarrekening 2023			
		2023	2024	2025	2026
1a	Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b	Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
1	Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
2a	Te betalen aflossingen	6.754	6.762	6.771	5.692
2b	Te ontvangen aflossingen	-248	-256	-265	-274
2	Herfinanciering (2a-2b)	6.506	6.506	6.506	5.418
3	Renterisico op vaste schuld (1+2)	6.506	6.506	6.506	5.418
4	Begrotingstotaal	109.146	110.550	112.546	106.378
4a	Het vastgesteld percentage	20	20	20	20
4	Renterisico norm	21.829	22.110	22.509	21.276
5	Toets renterisico norm				
	Renterisico norm (4)	21.829	22.110	22.509	21.276
	Renterisico op vaste schuld (3)	-6.506	-6.506	-6.506	-5.418
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	15.323	15.604	16.003	15.858

5b=(3>4)	Overschrijding renterisiconorm				
----------	--------------------------------	--	--	--	--

Renteschema

Renteschema		2023	
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	+/+		1.574.036
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-/-		- 235.392
Saldo externe rentelasten en rentebaten			1.338.644
c1. Doorberekende rente aan de grondexploitatie	-/-	-9.606	
c2. Doorberekende rente van projectfinanciering taakvelden	-/-	0	
c3. Rentebaat van door verstrekte specifieke leningen	-/-	-94.843	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			-104.449
d1. Rente over eigen vermogen	+/+		
d2. Rente over voorzieningen	+/+		
Aan taakvelden toe te rekenen interne rente			
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			1.234.195
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-/-		-1.845.139
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury (- is positief)			-610.944

Paragraaf D. Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering omvat in algemene zin alle activiteiten, middelen en systemen waarmee de dienstverlening gerealiseerd wordt.

Formatie en budget ambtelijke organisatie

De omvang van de loonkosten en de formatie van de totale ambtelijke organisatie is:

Formatie en budget ambtelijke organisatie	Jaarrekening 2022	Begroting na wijz. 2023	Jaarrekening 2023 *
Loonkosten eigen en ingehuurd personeel (x € 1.000):			
• eigen personeel	20.697	23.283	23.520
• tijdelijk/extern personeel	2.891	4.657	4.618
	23.588	27.940	28.138
Formatie in fulltime eenheden (fte's):			
• vast	287	345	316
• boventallig	0	0	0

* De werkelijke bezetting per 31-12-2023 is lager dan de toegestane formatie. Dit heeft te maken met niet ingevulde vacatures.

Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke middelen voor het inzetten van personeel (loon- en overige personeelskosten), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten en dergelijke voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de ambtelijke organisatie (exclusief griffie en bestuur).

Kosten x € 1.000	Jaarrekening 2022	Begroting na wijz. 2023	Jaarrekening 2023
loon- en overige personeelskosten	20.413	22.960	23.199
kosten externe inhuur	2.891	4.657	4.618
huisvestingskosten	1.463	1.463	1.528
kosten ICT	1.989	2.618	2.764
tractiekosten	596	626	635
facilitaire kosten	161	188	184
overige organisatiekosten	146	165	147
totaal	27.659	32.677	33.075
per inwoner	€ 762	€ 888	€ 899

De meeste van deze apparaatskosten staan vermeld in hoofdstuk 2.3 Overhead. Hier hebben wij ook toegelicht dat deze hoger zijn dan voorgaande jaren: deels veroorzaakt door een toename van personeelskosten. Voor een deel vertonen de cijfers echter een vertekend beeld. Door de vele personeelsswisselingen, al dan niet ingevuld door externe inhuur, zijn veel van deze kosten niet verder verdeeld naar de diverse programma's (dus niet op basis van nacalculatie).

Verdieping van enkele onderwerpen

Personeel en organisatie

Organisatieontwikkeling

In 2023 zijn we verdergegaan met het onderzoek naar de organisatie-inrichting. Er is duidelijkheid gekomen over welke aanpassingen in de organisatie-inrichting wenselijk waren. Dit heeft geleid tot een nieuwe organisatiestructuur die met ingang van 1 januari 2024 is ingegaan. Twee belangrijke uitgangspunten voor de wijziging waren: beleid en uitvoering dichter bij elkaar brengen, zodat de integraliteit vergroot werd; en de span of control voor leidinggevendenden verlagen, zodat er meer aandacht voor de medewerker kan zijn om het eigenaarschap te vergroten. In de nieuwe structuur heeft de organisatie drie domeinen (Sociaal, Ruimte en Bedrijfsvoering & Dienstverlening) met elk een domeinmanager. Elk domein bestaat uit een aantal teams met een teammanager. De drie domeinmanagers samen met de gemeentesecretaris vormen het directieoverleg.

Naast de structuurwijziging is in 2023 ook een start gemaakt met de zachte kant van organisatieontwikkeling. Samen met de organisatie is gewerkt aan 'de bedoeling', die richting en houvast geeft aan de manier waarop we met elkaar samenwerken. Hierin staan een vijftal thema's (Team Montferland, De inwoner centraal, Vertrouwen, Plezier en Lef) die de basis vormen voor de verdere organisatieontwikkeling. In 2024 zal hier verder invulling aan gegeven worden.

Arbeidsmarktkrapte

We kunnen er niet meer omheen: in 2023 was er nog steeds krapte op de arbeidsmarkt. Op de langere termijn zal dit naar verwachting ook een structureel probleem blijven voor met name onze functies in de techniek, ICT en duurzaamheid/klimaattransitie.

In 2023 hebben wij flink geïnvesteerd op verschillende onderdelen van dit thema om zo een aantrekkelijk werkgever te zijn en te blijven. Zo hebben we:

Onze arbeidsvoorwaarden verbeterd door invoering van een vergoeding voor woon-werkverkeer en verhuiskosten;

Voor collega's die een nieuwe collega aanbrengen een beloning ingevoerd;

Wervingsteksten aantrekkelijker gemaakt;

Werving en het delen van vacatures op diverse media beter ontsloten en zijn we ons unieke "werkgeversmerk" aan het ontwikkelen;

Ons gepresenteerd, samen met andere gemeenten, op beurzen en banenmarkten;

De samenwerking gezocht met andere gemeenten zoals in het startersproject Werken in Gelderland (starters in het ruimtelijke domein) en de "Onverwachte Hoek" en

Zetten we als het echt niet anders kan voor sommige moeilijk vervulbare functies een specifiek wervingsbureau in.

Al deze inspanningen lonen! We blijken nog steeds een aantrekkelijk werkgever zijn! Het is ons gelukt om, op een paar specifieke functies na, als onze vacatures te vervullen! Ook de komende jaren moeten we op dit onderdeel blijven investeren.

Informatiebeveiliging en privacy

Zoals in de begroting 2023 benadrukt, is de mens de zwakste schakel in de keten van informatieveiligheid. Training en awareness hebben in 2023 dan ook veel aandacht gekregen. Alle medewerkers van Montferland hebben een verplichte cursus informatiebeveiliging en een cursus privacy gevolgd. Tevens is het volgen van deze verplichte cursus ingebed in het on-boardingsprogramma. De cursus is positief ontvangen.

Daarnaast is gewerkt aan het doorlopend op orde hebben van basismaatregelen en het vergroten van de weerbaarheid. In 2023 is hiertoe strategisch informatieveiligheidsbeleid vastgesteld door het college, waarna diverse procedures zijn geactualiseerd zoals het opstellen van een calamiteitenplan. Hierdoor zijn we meer 'in control' op diverse relevante werkterreinen.

De gemeente verantwoordt zich elk jaar via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen zoals Suwinet, WOZ, BRP, DigiD, BAG, BRO en BGT. In 2023 zijn verbeterpunten voor het voorliggende jaar geïmplementeerd, omdat niet werd voldaan aan alle normen van Suwinet en Digi-D. De ENSIA audit over 2023 wordt momenteel nog beoordeeld door de auditor, het is nog niet bekend of er nieuwe verbeterpunten uit zullen voortvloeien. Tevens zijn er diverse procedures en documenten vastgesteld om te voldoen aan de diverse elementen van de Wet Politiegegevens (WPG). Ook hierover wordt momenteel nog een externe audit uitgevoerd, waardoor er sprake is van een significante verbetering ten opzichte van de vorige audit. Het waarborgen van de betrouwbaarheid van de gemeentelijke informatiesystemen staat centraal. We richten ons op het minimaliseren van schade door het voorkomen van beveiligingsincidenten. Ook in de komende jaren gaat het daarbij om risicobeheersing en niet om het uitsluiten van ieder risico. Het behalen van 100% veiligheid is namelijk onmogelijk.

Accountantscontrole 2022 / 2023 en (verbijzonderde) interne controle

De controle van de jaarrekening 2022 heeft plaatsgevonden in het eerste en tweede kwartaal van 2023. Deze was voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de accountant.

De controle over het boekjaar 2023 is wederom uitgevoerd door de accountant Baker Tilly. Dit is tevens het laatste jaar van de samenwerking met hen, het contract liep tot met de controle van het boekjaar 2023. In het vierde kwartaal 2023 heeft een Europese aanbesteding plaatsgevonden voor de controlejaren 2024-2027 (en twee verdere optiejaren). De opdracht is inmiddels gegund aan Stolwijk Kelderman. Op 14 maart 2024 heeft de raad hierover een besluit genomen.

Controle Sociaal Domein

De (kwaliteit van de) verantwoordingen van de gecontracteerde zorgaanbieders WMO en Jeugdwet stabiliseert: Waar in 2016 nog 35 zorgaanbieders geen of geen goedkeurende accountantsverklaringen konden overleggen, beperkt zich dit al enige jaren tot slechts enkele aanbieders. Wel zagen we een lichte achteruitgang over het jaar 2021, welke valt te herleiden naar de extra controle-eisen in verband met de Corona-maatregelen.

Circa 99% van de uitgaven van de ruim € 17 miljoen zijn verantwoord. Voor de rechtmatigheidstoets geldt onveranderd dat voor alle zorg waar geen goedkeurende controleverklaring voor is afgegeven (de "kleinere" zorgverstrekkers met een omzet < € 125.000 vallen hier ook onder) deze door de accountant worden aangemerkt als "onzeker".

De uitvoering van de Persoonsgebonden budgetten (PGB's) ligt bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Door het, van het begin af aan, niet kunnen overleggen van een goedkeurende accountantsverklaring hebben wij ingaande 2022 zelf steekproeven uitgevoerd op de verstrekkingen. Het aandeel "onzeker" is hierdoor aanmerkelijk afgenomen.

Frauderisicobeheersing

De NBA heeft in 2020 aangekondigd dat zij het beleid op de gebieden Fraude en Continuïteit meer

concreet en meer zichtbaar tot uitdrukking wil brengen. Dit wordt gedaan met een aanvulling op Controlestandaard 700. De aanvulling in Standaard 700 komt er in hoofdlijnen op neer dat vanaf het boekjaar 2022 de accountant verplicht is om in de controleverklaring specifiek te vermelden welke frauderisico's zij bij de controle van de jaarrekening hebben geïdentificeerd en welke werkzaamheden onze gemeente ten aanzien van deze risico's hebben uitgevoerd.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude (waaronder corruptie) berust bij het college van burgemeester en wethouders. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het onderhouden van een zodanige interne beheersing om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder dat deze afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Binnen onze gemeente is er binnen de interne beheersing aandacht voor frauderisico's en de preventie daarvan: Jaarlijks stellen hiertoe wij een interne frauderisicoanalyse op. Organisatiebreed worden de risico's en beheersmaatregelen geïnventariseerd en geanalyseerd. In 2023 gaat het om 14 activiteiten / processen, waarvan wij de getroffen beheersmaatregelen, voor het minimaliseren van de frauderisico's, als "voldoende" beoordelen.

Dit laat echter onverlet dat de onderbouwing om de prestatielevering aan te tonen bij de factuurbetalingen beter kan. Dit ondanks de per 2023 ingestelde maatregel (in het proces "factuurbetaling") dat systeemtechnisch wordt afgedwongen dat facturen door twee personen worden gecontroleerd.

Al met al is de conclusie dat de drempel om fraude te plegen redelijk hoog ligt, maar dat er geen 100% garantie is dat zich geen fraudegeval zal kunnen voordoen.

De rechtmatigheidsverklaring door het college van B&W (met ingang van boekjaar 2023)

In deze jaarrekening 2023 nemen we voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording van het college op.

Met de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording geven we de raad ook een completer beeld van begrotingsonrechtmatigheden. Dit omvat niet alleen overschrijdingen van de lasten, waar de accountant zich voorheen alleen op richtte, maar ook lagere lasten en hogere of lagere baten. Dus ook waar we minder hebben uitgegeven of extra inkomsten hebben verkregen. Het doel is meer transparantie en een beter gesprek over rechtmatigheid.

In de rechtmatigheidsverantwoording verantwoorden we onrechtmatige afwijkingen als deze boven een bepaalde grens komen (1% van het totaal aan lasten). Nieuw is dat ook acceptabele afwijkingen van de begroting hierin meelopen, ook al lichten we deze toe in de financiële analyses van hoofdstuk 3.3 en 3.5.

In onze financiële verordening 2023 hebben we met de raad afgesproken dat afwijkingen van de begroting acceptabel zijn als we ze tijdig melden volgens onze financiële verordening. Dit doen we via tussentijdse rapportages. Ook hebben we afgesproken welke soort afwijkingen acceptabel zijn. Concreet: dit is het geval bij afwijkingen waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren alsmede overschrijdingen op open-einde regelingen.

De onrechtmatigheden lichten we toe in deze paragraaf Bedrijfsvoering, waarbij we, conform de afspraken met de raad, een ondergrens hanteren van € 150.000. Ook beschrijven wij welke actie wij ondernemen om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

De accountant controleert niet expliciet op rechtmatigheid, maar beoordeelt wel of de rechtmatigheidsverantwoording waarheidsgetrouw is. Als dit het geval is, heeft dit geen gevolgen voor de accountantsverklaring.

De conclusie van de rechtmatigheidsverklaring in bijlage 3.11 is als volgt (bedragen x € 1.000):

Rechtmatigheid	Bedrag
• Begrotingscriterium, niet acceptabele onrechtmatigheden	77
• Voorwaarden criterium	410
• Misbruik en Oneigenlijk criterium (M&O)	-
Totaal aan (niet-acceptabele) onrechtmatigheden	487

Begrotingscriterium

In de rechtmatigheidsverklaring wordt inzichtelijk gemaakt dat het totaalbedrag aan begrotingsonrechtmatigheden € 2.872 mln. bedraagt en dat hiervan € 2.795 als "acceptabel" moet worden beoordeeld. Het verschil, dus € 77.000 betreft zes relatief kleine overschrijdingen op kredieten, tot een totaal van € 77.000. Dit bedrag valt onder de rapportagegrens van € 150.000. Overigens voorziet het format van de rechtmatigheidsverantwoording voor de investeringskredieten niet in het melden van onderschrijdingen op de lasten. Op de in 2023 afgeronde investeringskredieten bedraagt deze onderschrijding totaal (dus voordeel) € 1,2 mln.

In de toelichting op het "Overzicht van baten lasten over 2023" (hoofdstuk 3.3) lichten wij, vanuit de invalshoek van rechtmatigheid, alle afwijkingen ten opzichte van de begroting toe. Een verdere inhoudelijke toelichting op de begrotingsafwijkingen wordt weergegeven in hoofdstuk 3.5.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op het naleven van gestelde voorwaarden bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze voorwaarden komen voort uit diverse wet- en regelgeving en hebben onder meer betrekking op aspecten als administratieve bepalingen, duur, normbedragen, bevoegdheden, aanbestedingen, ontvangen subsidies en uitkeringen voor zover deze relevant zijn voor de financiële rechtmatigheid. In de door het de raad op 18 januari 2024 vastgestelde normenkader voor de jaarrekening 2023 is de relevante externe en interne regelgeving opgenomen. Onrechtmatigheid op dit criterium heeft veelal betrekking op de aanbestedingsrechtmatigheid.

De regels over aanbesteden staan in de Aanbestedingswet 2012 en het Aanbestedingsbesluit. In de Gids Proportionaliteit zijn de voorschriften uitgewerkt over de eisen, voorwaarden en criteria die aan inschrijvers en inschrijvingen worden gesteld. Het niet naleven van de Aanbestedingswet 2012 met betrekking tot deze Europese aanbestedingsnormbedragen bij een aanbesteding van opdrachten, leidt tot een financiële rechtmatigheidsfout. Bij drie crediteuren is sprake geweest van het niet correct naleven van de aanbestedingsregels. In totaal betreft het een bedrag van € 410.000. Opdrachten zijn dus onterecht niet Europees aanbesteed. Redenen zijn divers:

- Niet tijdig is onderkend dat over een reeks van jaren (bepalend zijn de uitgaven in de afgelopen vier jaren) zijn opgelopen tot de kritische grens (1 leverancier);
- Een bewuste keuze voor een opdrachtnemer, gelet op zijn specifieke expertise en historische kennis op het werkgebied (1 leverancier);
- Foutieve inschatting aan de voorkant over de uiteindelijk gunningsprijs (1 leverancier).

Bij de eerst genoemde crediteur is inmiddels een Europese aanbesteding afgerond en de onrechtmatigheid eindigt per 1-1-2024. Voor de andere twee geldt dat de opdrachten doorlopen in 2024 en ook hiervoor zal gelden dat het leidt tot onrechtmatigheid in de jaarrekening 2024.

Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium

In 2023 zijn geen bijzonderheden ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik geconstateerd. Wij hebben momenteel geen overkoepelende nota op misbruik en oneigenlijk gebruik. Deze nota zal in 2024 worden opgesteld.

Paragraafgegevens

	Jaarrekening 2021	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023
Formatie per 1.000 inwoners	8,2 fte	8,5 fte	9,4 fte
Bezetting per 1.000 inwoners	7,9 fte	8,0 fte	8,6 fte
Apparaatskosten per inwoner	€ 738	€ 783	€ 952
Externe inhuur (% van totale loonsom en kosten inhuur)	8%	14%	20%
Ziekteverzuim *	5,8% (4,4%)	7,7% (6,5%)	8,15% (7,12%)
Uitstroom medewerkers	34	38	43
Doorstroom medewerkers	12	17	36
Instroom medewerkers	31	49	54
Factuurbetaling binnen twee weken (onze norm =75%) **	67%	74%	49%

* Het ziekteverzuimpercentage is inclusief het verzuim van het personeel met een WSW-dienstverband (vm Laborijn). Het percentage tussen haakjes betreft het verzuim van het ambtelijk personeel exclusief de WSW'ers

** Door een aantal oorzaken is het normpercentage in 2023 niet gehaald: zo is voor de versterking van de interne beheersing (in het kader van de "rechtmatigheidsverantwoording door het college van B&W") het opnemen van een inkoopverplichting ingevoerd en is een consequente functiescheiding bij de factuuraafhandeling verplicht. Daarnaast hebben wij geconstateerd dat door de vele personeelsswisselingen en vacatures de doorlooptijd van de afhandeling ongewenste

vertraging heeft opgelopen. Overigens wordt 77% van de facturen binnen drie weken betaald en 91% binnen vier weken.

Paragraaf E. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn, volgens artikel 1 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), die partijen (privaat- of publiekrechtelijk) waarin een gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien aan de verbonden partij een bedrag beschikbaar is gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de partij failliet gaat of wanneer de gemeente aansprakelijk is voor een bepaald bedrag in de situatie dat de verbonden partij zijn verplichtingen jegens derden niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake indien een wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente namens de gemeente plaatsneemt in het bestuur van de verbonden partij of namens de gemeente stemt in bijvoorbeeld een aandeelhoudersvergadering.

Opdrachtgever en eigenaar

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen, namelijk de rol van opdrachtgever en de rol van eigenaar.

- *opdrachtgever*: de gemeente is afnemer/opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten, is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Vaak gaat dit in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen met daarnaast een aanvullend (maatwerk) pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken;
- *eigenaar*: in de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede-eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De rol van eigenaar richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerking)organisatie. Het is belangrijk dat de (beleids)doelstellingen van de gemeente ook via de verbonden partijen worden gerealiseerd. De gemeente zelf houdt uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's in de begroting. In de programma's is al aangegeven welke bijdrage een verbonden partij hieraan levert. Telkens moet worden beoordeeld of een taak wordt uitgevoerd zoals de gemeente dat voor ogen staat en of er voldoende inhoudelijk en financieel toezicht is op het uitvoeren van deze taak.

Kaders

De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) is met ingang van 1 juli 2022 gewijzigd. De Wgr maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen gemeenten, provincies en waterschappen. Met deze wijziging krijgen volksvertegenwoordigers, zoals raadsleden, meer invloed op de besluitvorming van dit soort samenwerkingen en kunnen ze die beter controleren. Het deel van de Wgr dat rechten geeft aan volksvertegenwoordigers is direct ingegaan. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar. Enkele belangrijke punten zijn:

- De algemene en financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar moeten door het samenwerkingsverband uiterlijk vóór 30 april aangeboden worden aan de raden van de deelnemers (artikel 34b Wgr). Voor de gemeente Montferland betekent dit dat deze informatie beschikbaar is tijdens de behandeling van de Kadernota;
- De jaarrekening en het verslag van de accountant moeten eveneens uiterlijk 30 april worden aangeboden aan de raad;
- De termijn waarbinnen de raad een zienswijze kan indienen op de ontwerpbegroting van een samenwerkingsverband is twaalf weken. De vastgestelde begroting van het samenwerkingsverband moet daarom uiterlijk 15 juli toegezonden worden aan de provincie.
- Lokale rekenkamers en rekenkamercommissies kunnen ook onderzoek doen bij samenwerkingsverbanden die op grond van de Wgr zijn ingesteld;
- Een bestuur van een samenwerkingsverband kan de overgedragen bevoegdheden niet zelf uitbreiden

Nota Verbonden partijen

De huidige nota Verbonden Partijen stamt uit 2012 en behoeft actualisatie. Dat was ook één van de conclusies uit het Rekenkamerrapport "Kiezen of delen: ...rendement op regionale samenwerking". In het kort komt de aanbeveling er op neer dat wij moeten komen tot een beleidskader voor regionale samenwerking, met een afwegingskader, een toezichtarrangement en een periodieke evaluatie. De bevindingen uit het rapport zijn omarmd door de gemeenteraad. De voornaamste reden van de vertraging van een nieuwe Nota verbonden partijen hield verband met de regiokeuze. Inmiddels heeft de gemeenteraad besloten tot het aansluiten bij de Regio Achterhoek. De aanbevelingen zijn nogmaals bevestigd in het raadsbesluit naar aanleiding van het rekenkamerrapport "Effectiviteit aanbevelingen". Een van de aanbevelingen uit dit laatste rapport betrof het opstellen van een plan van aanpak voor alle openstaande aanbevelingen, zo ook voor het opstellen van een beleidskader voor de regionale samenwerking. Een nieuwe nota "Verbonden partijen" lijkt hiervoor de aangewezen weg. In het plan van aanpak hebben wij toegezegd dit op te pakken en momenteel zijn de voorbereidingen opgestart.

Indexeringsmethodiek begroting gemeenschappelijke regelingen

De afgelopen jaren bepleitten de Achterhoekse gemeenten één gemeenschappelijk systeem van indexering voor de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen. In de praktijk leidde dit onvoldoende tot het gewenste resultaat omdat enerzijds iedere gemeenschappelijk regeling zijn eigen dynamiek kende waardoor een generieke indexering "te kort door de bocht" bleek. Anderzijds bleek de stem van de Achterhoekse gemeenten een minderheidsbelang te vertegenwoordigen. Op dit moment ontbreekt een collectief standpunt, maar loopt wel de afspraak dat indexpercentages kritisch worden beoordeeld, zo veel als mogelijk aan de voorkant.

Procedure zienswijzen begrotingen gemeenschappelijke regelingen

Bij alle gemeenschappelijke regelingen stelt het algemeen bestuur de begroting vast. College en gemeenteraad hebben vooraf de mogelijkheid een zienswijze op de begroting te geven. De procedures van de diverse gemeenschappelijke regelingen lopen, ondanks de verruiming, qua tijdsperiode niet parallel aan elkaar en aan die van de reguliere besluitvormingsprocedure van de gemeenteraad. De begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen worden dan ook gezamenlijk, gebundeld in een raadsnotitie, medio juni aan de raad voorgelegd. Hieraan vooraf adviseert de Auditcommissie de gemeenteraad om al dan niet een zienswijze in te dienen. De Auditcommissie en uiteindelijk de gemeenteraad doen dit op basis van een door het college vastgestelde notitie waarin kort en bondig geïnformeerd wordt over:

- belangrijke beleidsinhoudelijke ontwikkelingen die aanleidingen geven tot aanpassing van de koers van de regeling
- de gevolgen voor de financiën en/of financiële bijdrage
- financiële kerngegevens als verdeelsleutel financiële bijdrage, het bedrag per eenheid en het totaal, de reserve- en schuldpositie en de risico's en de beheersing daarvan
- (eventuele) concept advies zienswijzen.

Op 1 juni 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met alle voorgelegde begrotingen 2024 en zijn geen zienswijzen ingediend.

Bestuurlijk belang - bezetting bestuurszetels

De benoeming van een bestuurslid kan een bevoegdheid van de raad (raadsregeling) zijn of van het college (collegeregeling).

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Burgemeester	Wethouder Derksen	Wethouder Eleveld	Wethouder Nijland	Wethouder Wolsing	Raadslid
1. Groene Metropoolregio (C)	1	AB				plv AB	RegioAgendaCommissie: 2 leden
2. Euregio Rijn-Waal (R)	1	lid euregioraad				plv lid euregioraad	euregioraad 2 leden + 2 plv. leden
3. Omgevingsdienst Achterhoek (C)	3		plv AB		AB		
4. Reinigingsdienst de Liemers (R)	3		AB+DB		plv AB		
5. Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (C)	3 en 7		bestuur		plv bestuur		
6. GGD Gelre IJssel (C)	5 en 6			AB		plv AB	
7. Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (C)	6			AB+BC		plv AB	
8. Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (C)	6			AB		plv AB	
9. Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (C)	7	AB				plv AB	
10. Laborijn (C)	8		AB	plv AB+DB		AB+DB	
11. Stadsbank Oost Nederland (C)	8			plv AB		AB	
Vennootschappen en coöperaties							
Alliander (C)	Alg		AA		plv AA		
Vitens (C)	Alg		AA		plv AA		

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Burgemeester	Wethouder Derksen	Wethouder Eleveld	Wethouder Nijland	Wethouder Wolsing	Raadslid
Bank Nederlandse Gemeenten (C)	Alg		AA		plv AA		
Coöperatieve Achterhoekse Groene Energiecentrale AGEM U.A. (C)	3			plv AL		AL	
Agem Gemeentelijke Energie BV	Alg			plv AA		AA	
Leisurelands BV	4		plv AA		AA		
NV Cultuur Centrum Amphion (C)	6			AA		plv AA	
Warmtenet Didam BV (per 15 februari 2021)	3			plv AA		AA	
Samenwerkingsovereenkomst regio Achterhoek + (C)	4		BO (water)		plv BO (water)		
Vergadering van Gemeenten Stichting Veilig Thuis Noord Oost Gelderland	7			plv AL		AL	

Legenda

AA	afgevaardigde algemene aandeelhoudersvergadering
AB	algemeen bestuur
AL	afgevaardigde algemene ledenvergadering
BO	bestuurlijk overleg
(C)	benoemd door het college
DB	dagelijks bestuur
(R)	benoemd door de raad
plv	plaatsvervangend

Gemeenschappelijke regelingen

Bedragen
x € 1

Openbaar Lichaam Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van het aantal inwoners.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ 320.957	€ 0	€ 0
gerealiseerd resultaat	€ 320.957	€ 0	n.v.t.
eigen vermogen	€ 320.957	€ 100.000	n.v.t.
vreemd vermogen	€ 0	€ 0	n.v.t.
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage per inwoner	€ 5,58	€ 7,09	€ 7,33
idem totaal	€ 200.767	€ 255.240	€ 270.484
Risico's	De financiële bijdragen van de gemeenten zijn gebaseerd op het uitgangspunt dat elke deelnemende gemeente meedoet aan de vijf opgaven (Regionale Agenda). Als één of meerdere gemeenten niet deelnemen aan alle (5) opgaven kan dat betekenen dat de hieronder genoemde inwonerbedragen hoger worden of dat de gestelde ambities naar beneden toe moeten worden bijgesteld.		

Bedragen
x € 1

Euregio Rijn-Waal gevestigd te Kleve (Duitsland)			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van het aantal inwoners.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ -3.189	€ 21.111	€ 20.127
eigen vermogen	€ 1.747.124	N.n.b.	N.n.b.
vreemd vermogen	€ 1.507.930	N.n.b.	N.n.b.
oordeel accountant	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
bijdrage per inwoner	€ 7.350	€ 7.425	€ 7.750
Risico's	De Euregio valt niet onder de Nederlandse wetgeving en voor hen geldt dan ook niet de verplichting tot het opnemen van een Risicoparagraaf. (Financiële) verantwoording moet worden afgelegd aan de Bezirksregierung Duesseldorf. Financiële tekorten komen voor rekening van de deelnemers.		

Bedragen
x € 1

Omgevingsdienst Achterhoek gevestigd te Hengelo (Gld)			
Financieel belang	Met ingang van 2017 is er sprake van outputfinanciering op basis van af te nemen / afgenomen diensten/producten. Per ultimo 2022 bedragen de overlopende passiva (nog te betalen bedragen) € 482.000. Van het nadelig resultaat over 2022 ad € 384.000 heeft de ODA een bedrag van € 298.000 in rekening gebracht bij de partners. Dit zorgde voor Montferland een bedrag aan kosten van € 12.240, waarmee onze bijdrage voor 2022 uitkwam op € 648.240. Het resterende deel van het nadelige resultaat wordt deels (€ 36.000) onttrokken uit de algemene reserve en deels (€ 50.000) uit de bestemmingsreserve.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ -384.000	€ 0	€ 0

gerealiseerd resultaat	€ -384.000	€ 0	€ 0
eigen vermogen	€ -134.000	€ 210.000	€ 164.000
vreemd vermogen	€ 2.878.000	€ 1.050.000	€ 1.146.000
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
overige bijdrage	€ 636.000	€ 426.900	€ 688.800
Risico's	Outputfinanciering is rechtvaardig maar herbergt ook het risico van grote fluctuatie jaarlijkse gemeentelijke bijdrage (grotendeels open einde regeling), mede als gevolg van verandering economische en/of onvoorziene omstandigheden (bijv. coronacrisis, milieucalamiteiten, ondermijning/ontdekking drugslabs).		

Bedragen
x € 1

Reinigingsdienst de Liemers gevestigd te Zevenaar			
Financieel belang	De kosten van de RDL worden toegerekend op basis van nacalculatie. De kosten in de begroting vormen de basis voor de voorschotten die de gemeenten Montferland en Zevenaar betalen; de uiteindelijke afrekening volgt op grond van de jaarrekening.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0
gerealiseerd resultaat	€ 0	€ 0	€ 0
eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
vreemd vermogen 1	€ 0	€ 0	€ 0
oordeel accountant	Voor de getrouwheid een verklaring met beperking en voor de rechtmatigheid een afkeurende verklaring ²	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage totaal	€ 1.557.790	€ 1.555.903	€ 1.756.325
Risico's	De RDL is een uitvoerende regeling. Een exploitatieoverschot of -tekort wordt verrekend met de deelnemende gemeenten. De regeling beschikt daarom niet over een algemene reserve.		

1 De vaste activa van de RDL is gefinancierd via de gemeente Zevenaar. De boekwaarde bedraagt ultimo 2022 € 5.788.454.

2 De verklaring met beperking is bij de jaarrekening 2021 en 2022 afgegeven omdat de volledigheid van de opbrengsten van het aanbestedstation niet is vast te stellen alsmede op basis van een steekproef van 218 stuks er 10 facturen niet zijn onderbouwd met onderliggende prestatieverklaringen. Voor de rechtmatigheid is een afkeurende verklaring afgegeven omdat de rechtmatigheidsfouten groter zijn dan 3%. Het gaat hier om aanbestedingsfouten.

Bedragen
x € 1

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen			
Financieel belang	Begrotingsbedragen m.i.v. 2021 zijn gebaseerd op de resultaten van de aanbestedingen.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0
gerealiseerd resultaat	€ 0	€ 0	€ 0
eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage totaal	€ 361.948	€ 561.680	€ 746.448
Risico's	De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een "open einde" systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee.		

Bedragen
x € 1

GGD Noord- en Oost-Gelderland gevestigd te Apeldoorn			
Financieel belang	Deelnemende gemeenten betalen een bijdrage per inwoner. Voor 2024 is de bijdrage per inwoner begroot op € 20,53, te weten € 9,69 vanuit publieke gezondheid en € 10,84 vanuit jeugdgezondheid. Ten opzichte van de totale bijdrage per inwoner in 2023 (€ 18,40) is dat een verhoging van € 2,13. Deze verhoging ontstaat door de invoering van de Wet open overheid (Woo), de invoering van het functiewaarderingssysteem HR21 en een verhoging van de post onvoorzien. Daarnaast zijn middelen nodig voor het borgen van de informatieveiligheid binnen de organisatie. De indexering van de inwonerbijdrage voor 2024 is vastgesteld op 5,99%. Deze indexering is conform de door het Algemeen Bestuur vastgestelde indexeringssystematiek in de vergadering van 21 november 2019. De gebruikte indexcijfers voor 2024 zijn: Loonkosten 4,2% (loonvoet sector overheid septembercirculaire 2022), materiële kosten 2,4% (prijs overheid consumptie netto materiaal septembercirculaire 2022).		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ -256.000	€ 0	€ -84.000
gerealiseerd resultaat	€ -487.000	€ 0	€ 0
eigen vermogen	€ 2.656.000	€ 2.405.000	€ 2.411.000
vreemd vermogen	€ 8.787.000	€ 2.540.000	€ 2.629.000
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	N.v.t.
bijdrage per inwoner structureel	€ 16,72		€ 20,53
Totale bijdrage structureel	€ 616.764	8,38	€ 774.817
Risico's	Over 2022 is er een tekort van € 487.000. Dit is met name veroorzaakt door de gevolgen van het externe onderzoek naar de onregelmatigheden. De overige extra lasten ten bedrage van € 50,1 miljoen als gevolg van COVID-19 worden door het Rijk gecompenseerd. Het Algemeen Bestuur heeft de onderstaande risico's als belangrijkste risico's voor het risicomanagement vastgesteld: 1. Naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen; 2. Prestatieleveringen; 3. Informatiebeveiliging Dit betreffen risico's die bij de accountantscontrole wel hebben geleid tot enkele aanbevelingen en onzekerheden (binnen de grenzen) maar dit heeft een goedkeurende verklaring niet in de weg gestaan. De accountant stelt in zijn verslag dat de interne beheersing voor een belangrijk deel voldoet aan de daaraan te stellen eisen en past bij de omvang van de organisatie en heeft een goedkeurende verklaring op getrouwheid en rechtmatigheid over de jaarrekening van 2022 gegeven.		

Bedragen
x € 1

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers gevestigd te Doetinchem	
Financieel belang	De bijdrage van de deelnemende gemeenten is op basis van het aantal meters overgedragen of nog over te dragen papieren archief. De bijdrage voor de jaren 2023 tot en met 2026 is bepaald op € 143,625 per meter per jaar. Het aantal meters is 1.158,735.

	Er ligt echter een voorstel voor 2024-2026 om dit (structureel) te verhogen naar € 162,875 per meter vanwege tekorten bij het ECAL. Hier hebben we bedenkingen over, die ingebracht zijn in de AB-vergadering van 06-04-2023 en via een zienswijze bij de GR worden aangegeven.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ -86.575	€ 38.207	€ 43.222
gerealiseerd resultaat	€ -86.575	€ 38.207	€ 43.222
eigen vermogen	€ 106.364	€ 175.946	€ 187.793
vreemd vermogen	€ 599.596	€ 592.838	€ 451.591
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage per meter archief (= inclusief omzetbelasting)	€ 131,75	€ 143,63	€ 162,88
idem totaal (exclusief compensabele omzetbelasting)	€ 166.659	€ 166.423	€ 188.729
Risico's	Een buffer van 10% van de omzet wordt noodzakelijk geacht. De relevante risico's zijn gering voor het Erfgoedcentrum. Een vermogen van € 20.000 wordt als voldoende geacht. Het eigen vermogen dekt dit bedrag ruimschoots.		

Bedragen
x € 1

Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers gevestigd te Zevenaar			
Financieel belang	De bijdrage van de deelnemende gemeenten is afhankelijk van het aantal leerlingen van het voortgezet onderwijs dat in gemeente, voor wat betreft het voortgezet onderwijs, is gehuisvest op de teldatum 1 oktober van het voorgaande kalenderjaar. Jaarlijks wordt bij de begroting het aantal leerlingen voor het begrotingsjaar vastgesteld. Daarbij wordt de weging van de soort voortgezet onderwijs in acht genomen. Onder weging wordt verstaan de factor die het Rijk hanteert bij de berekening van de vergoeding per leerling voor huisvestingslasten in de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0
gerealiseerd resultaat	€ 0	€ 0	€ 0
eigen vermogen	-	€ 0	-
vreemd vermogen	-	€ 0	-
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage	€ 471.320	€ 422.877	€ 399.296
Risico's	De verrekening van de werkelijke kosten met de door de afzonderlijke gemeenten Montferland, Duiven en Zevenaar verschuldigde bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling geschiedt via de centraal aangehouden "egalisatiereserve huisvesting VO" bij de gemeente Zevenaar. Echter, deze reserve is vanaf 2022 leeg waardoor er op werkelijke kosten wordt afgerekend. Dat verklaart de verhoogde bijdrage 2023. Door het wegvallen van enkele kapitaallasten komt dit niet tot uitdrukking in de bijdrage voor het jaar 2024.		

Bedragen
x € 1

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland gevestigd te Apeldoorn	
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van een verdeelmodel dat éénmaal in de vier jaar wordt geactualiseerd. Per 2021 is dit verdeelmodel geactualiseerd en het aandeel van Montferland is voor de komende vier jaar vastgesteld op: 4,27%.

	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ 1.658.395	€ 0	€ - 1.457.985
gerealiseerd resultaat	€ 2.360.352	€ 0	€ 0
eigen vermogen	€ 17.182.885	€ 0	€ 12.691.000
vreemd vermogen	€ 23.451.856	€ 0	€ 44.909.000
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	N.v.t.
bijdrage	€ 2.061.000	€ 2.182.000	€ 2.305.000
Risico's	De afgelopen jaren hebben grote uitdagingen met zich meegebracht. Na de coronajaren volgden nieuwe crises, denk aan de oorlog in Oekraïne en de asielcrises. De veiligheidsregio's hebben hierbij een steeds grotere rol gekregen en zijn op allerlei fronten ingezet, in samenwerking met de partners zoals de gemeenten. De onrust in de wereld houdt aan. Er zijn vele onzekerheden, snelle ontwikkelingen en uitdagingen op allerlei vlakken, zoals klimaat, energie, prijzen, polarisatie en (wereldwijde) instabiliteit. Niemand kan overzien of voorspellen waar deze ontwikkelingen toe zullen leiden en wat de effecten hiervan zijn op de realisatie van de komende begroting(en). Verwacht wordt dat in de jaren 2026-2027 de kapitaallasten zodanig zullen stijgen dat deze niet meer gedekt kunnen worden door een onttrekking aan de beschikbare egaliseringsreserve. De VNOG krijgt te maken met wereldwijd stijgende prijzen en een stijgende rente. Het effect hiervan werkt door in hogere kapitaallasten en een snellere uitputting van de egaliseringsreserve. De VNOG verwacht in de jaren 2026-2027 een reële stijging van de gemeentelijke bijdrage met 3 respectievelijk 2 miljoen (cumulatief 5 miljoen structureel).		

Bedragen
x € 1

Laborijn gevestigd te Doetinchem			
Financieel belang	De uitvoeringslasten worden op basis van twee verdeelsleutels doorberekend n.l.: 1. sociale werkvoorziening (Wsw) voor alle vier gemeenten: op basis van het aantal Wsw'ers in fte per gemeente, 2. niet-Wsw activiteiten voor Aalten, Doetinchem en Bronckhorst: - 50% op basis van aantal personen dat een uitkering ontvangt uit de gemeente en - 50% op basis van het aantal inwoners uit de gemeente. De budgetten voor Wsw worden via het gemeentefonds aan de gemeenten toegekend. De deelnemende gemeenten stellen deze budgetten één op één ter beschikking aan Laborijn die voor de uitvoering van het betreffende programma en verantwoording van deze gelden zorgt. De budgetten in de begroting zijn gebaseerd op de laatst bekende circulaire.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten (WSW)	€ -1.117	€ 0	€ - 1.791.554
gerealiseerd resultaat	€ 288.492	€ 0	€ 0
eigen vermogen	€ 10.555.000	€ 0	€ 7.236.000
vreemd vermogen	€ 9.917.000	€ 0	€ 9.303.000
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	N.v.t.
doorbetaling rijkssubsidie	€ 4.169.111	€ 3.876.957	€ 3.848.000
bijdrage in dekkingstekort uitvoeringslasten	€ 230.261	€ 62.834	€ 209.000
Risico's	De WSW-populatie krimpt sterk in de komende jaren met als verwachting een afname van minimaal 20% tot eind 2027. De afname van het aantal WSW'ers betekent een vermindering van de omzet in het programma WSW. De omzetvermindering leidt tot het bedrijfseconomisch uithollen van het bedrijf, omdat er minder grondslag is voor financiering van algemene kosten.		

Bovendien vergrijst de SW-populatie in dit proces, met als gevolg dat de gemiddelde productiviteit daalt en het ziekteverzuim waarschijnlijk stijgt.

Bedragen
x € 1

Stadsbank Oost Nederland gevestigd te Enschede			
Financieel belang	De gemeente betaalt vanaf 1 januari 2016 aan de Stadsbank a. Voor het programma Algemeen bestuur (de bestaanskosten) naar rato van de afgenomen dienstverlening (75%) en het aantal huishoudens (25%); b. Voor de afgenomen diensten tegen het vastgestelde tarief dus $P \times Q$.		
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
saldo van baten en lasten	€ 378.100	€ 0	€ 0
gerealiseerd resultaat	€ 365.900	€ -79.000	€ 0
eigen vermogen	€ 1.349.200	€ 892.100	€ 1.289.900
vreemd vermogen	€ 15.214.500	€ 14.591.300	€ 15.214.500
oordeel accountant	Voor de getrouwheid een goedkeurende verklaring en voor de rechtmatigheid een oordeel met beperking ¹	n.v.t.	N.v.t.
bijdrage / kosten:			
standaard dienstverlening	€ 84.741	€ 109.190	€ 148.567
bestaanskosten	€ 164.411	€ 163.323	€ 196.777
additionale dienstverlening	€ 14.595		€ 15.565
demping herijking 40%	€ 31.349	€ 20.150	€ 3.674
totaal	€ 295.096	€ 284.031	€ 364.593
Risico's	Na toevoeging van het saldo van de jaarrekening 2022 ad € 365.900 komt de weerstandratio uit op 1.2. De ratio wordt hiermee gekwalificeerd als voldoende (tussen 1,0 en 1,4).		

Overig

**Vennootschappen
en coöperaties**

Bedragen x € 1

Alliander gevestigd te Arnhem			
Financiën	Jaarverslag 2020	Jaarverslag 2021	Jaarverslag 2022
aandelen			
aantal	491.120 st. = 0,36%	491.120 st. = 0,36%	491.120 st. = 0,36%
waarde	€ 5,00	€ 5,00	€ 5,00
jaarresultaat	€ 224.000.000	€ 242.000.000	€ 205.000.000
dividenduitkering			
per aandeel	€ 0,69	€ 0,75	€ 0,59
totaal	€ 336.760	€ 363.000	€ 292.000
eigen vermogen	€ 4.328.000.000	€ 4.470.000.000	€ 4.570.000.000
vreemd vermogen	€ 4.575.000.000	€ 4.694.000.000	€ 5.098.000.000
solvabiliteit	53%	54%	49%

Bedragen x € 1

Vitens gevestigd te Zwolle			
Financiën	Jaarverslag 2020	Jaarverslag 2021	Jaarverslag 2022
aandelen			
aantal	34.716 st. = 0,601%	34.716 st. = 0,601%	34.716 st. = 0,601%
waarde	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00
jaarresultaat	€ 23.900.000	€ 19.400.000	€ 8.700.000
dividenduitkering			
per aandeel	€ 0	€ 0	€ 0
totaal	€ 0	€ 0	€ 0
eigen vermogen	€ 559.000.000	€ 600.000.000	€ 650.000.000
vreemd vermogen	€ 1.067.100.000	€ 1.128.600.000	€ 1.144.000
solvabiliteit	29,4%	30,2%	31,0%

Bedragen x € 1

Bank Nederlandse Gemeenten gevestigd te Den Haag			
Financiën	Jaarverslag 2020	Jaarverslag 2021	Jaarverslag 2022
aandelen			
aantal	19.756 st. = 0,035%	19.756 st. = 0,035%	19.756 st. = 0,035%
waarde	€ 2,50	€ 2,50	€ 2,50
jaarresultaat	€ 221.000.000	€ 236.000.000	€ 300.000.000
dividenduitkering			
per aandeel	€ 1,81	€ 2,28	€ 2,50
totaal	€ 35.758	€ 45.044	€ 49.390
eigen vermogen (exclusief hybride kapitaal)	€ 5.097.000.000	€ 5.062.000.000	€ 4.600.000.000
vreemd vermogen	€ 155.262.000.000	€ 149.057.000.000	€ 112.074.000.000
solvabiliteit (Trier 1-ratio conform de Basel II regelgeving)	38%	38%	38%

Bedragen x € 1

Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (coöperatie u.a.)	
Financieel belang	De gemeente heeft een startkapitaal ingebracht van € 105.000 in een periode van vijf jaren (2012 tot en met 2016). In 2020 hebben we als aandeelhouder in de Agem Gemeentelijke

	Energie BV 38 aandelen met een nominale waarde van € 0,01/aandeel ontvangen. Dit is een afzonderlijke verbonden partij.		
	Jaarverslag 2020	Jaarverslag 2021	Jaarverslag 2022
jaarresultaat	€ -105.420	€ -48.734	€ 85.863
eigen vermogen	€ 137.293	€ 88.559	€ 174.422
vreemd vermogen	-	-	-
oordeel accountant	vrijgesteld	vrijgesteld	vrijgesteld

Bedragen x € 1

Agem Gemeentelijke Energie BV			
Financieel belang	In 2020 hebben we als aandeelhouder in de Agem Gemeentelijke Energie BV (beheer en exploitatie van transportnetten voor elektriciteit, aardgas en warm water) 38 aandelen met een nominale waarde van € 0,01/aandeel ontvangen. Dit is een zelfstandige besloten vennootschap, met 8 gemeenten rechtstreeks als aandeelhouder.		
	Jaarverslag 2020	Jaarverslag 2021	Jaarverslag 2022
jaarresultaat	€ 26.931	€ -23.639	€ 17.777
eigen vermogen	€ 14.413	€ -9.226	€ 8.551
vreemd vermogen	€ 666.645	€ 666.586	€ 668.150
oordeel accountant	vrijgesteld	vrijgesteld	vrijgesteld

Bedragen x € 1

Leisurelands BV			
Financieel belang	Gemeente Montferland was deelnemer in de GR Recreatieschap Achterhoek-Liemers (RAL). In 2013 is besloten de activiteiten van RAL deels over te dragen aan de Vennootschap en de RAL te ontmantelen en te liquideren. In 2020 heeft de voorgenomen akte van levering van aandelen plaatsgevonden. Aan de vm. RAL gemeenten zijn 15.107 aandelen overgedragen met een nominale waarde van € 1,00/aandeel. Voor Montferland gaat het om 1.225 aandelen.		
	Jaarverslag 2020	Jaarverslag 2021	Jaarverslag 2022
jaarresultaat	Nvt	Nvt	Nvt
eigen vermogen	Nvt	Nvt	Nvt
vreemd vermogen	Nvt	Nvt	Nvt
oordeel accountant	Nvt	Nvt	Nvt

Bedragen x € 1

N.V. Cultureel Centrum Amphion te Doetinchem			
Financiën	Jaarverslag 2020	Jaarverslag 2021	Jaarverslag 2022
aandelen			
aantal	22 st.	22 st.	22 st.
waarde	€ 450	€ 450	€ 450
jaarresultaat	€ 793.526	€ -110	€ -16.032
eigen vermogen	€ 2.366.860	€ 2.366.860	€ 2.366.860
vreemd vermogen	€ 44.853	€ 264.863	€ 290.038

Bedragen x € 1

Warmtenetwerk Didam B.V. (per 15 februari 2021)			
Financiën	Jaarverslag 2020	Jaarverslag 2021	Jaarverslag 2022
aandelen			
aantal	Nvt	€ 5.000	€ 5.000
waarde	Nvt	€ 50.000	€ 50.000
jaarresultaat	Nvt	€ -4.000	€ -3.000
eigen vermogen	Nvt	€ 996.000	€ 993.000
vreemd vermogen	Nvt	€ 259.000	€ 265.000

Paragraaf F. Grondbeleid

1. Missie

We willen een efficiënt en rechtvaardig verloop van activiteiten op de grondmarkt bereiken met het oog op het realiseren van publieke doelstellingen als bevordering van het maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten bij gebiedsontwikkeling en het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik, de zeggenschap voor de burger en de marktwerking op de grondmarkt.

2. Context en achtergronden

Gemeentelijk grondbeleid

De hoofdlijnen van het gemeentelijk grondbeleid zijn vastgesteld in de Nota Grondbeleid 2011 (actualisatie volgt in 2024). In deze nota wordt nader ingegaan op:

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. een onderbouwing van de winstneming;
5. de beleidsuitgangspunten betreffende de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's voor de grondzaken.

Het grondbeleid heeft met name grote invloed op programma 2 Ruimtelijke ontwikkeling, programma 3 Beheer leefomgeving en programma 4 Economie en toerisme. De geformuleerde ambities vertalen zich vaak in een vraag naar ruimte en daarmee dus ook naar een vraag over de verdeling van gronden. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. Het gaat in het grondbeleid om grote belangen en grote hoeveelheden geld. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

Een belangrijk uitgangspunt is, dat de gemeente afhankelijk van de financiële risico's en eigendomsverhoudingen voor een actief of een faciliterend grondinstrument kiest. Zo zal op uitbreidingslocaties bij voorkeur een actief beleid worden gevoerd. Voor herstructurerings- en inbreidingslocaties zal meer gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden, die de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de daarin opgenomen afdeling grondexploitatie te bieden heeft. De gemeente zal in die gevallen over het algemeen een (actieve) faciliterende insteek kiezen en de kaders stellen. Bij een faciliterend grondbeleid moeten de gemaakte kosten worden verhaald op de grondontwikkelaar. Waar noodzakelijk kan de gemeente binnen de beschikbare financiële bandbreedte een bijdrage leveren. De besluitvorming over ontwikkelingslocaties vindt daarom plaats op basis van de volgende overwegingen:

- Wat wil de gemeente bereiken?
- Kunnen de beoogde doelen gehaald worden?
- Wat kan de gemeente financieel en organisatorisch aan?
- Hoeveel risico kan en mag de gemeente lopen in relatie tot het weerstandsvermogen?
- Over welke grondposities beschikt de gemeente en over welke posities kan de gemeente beschikken?

Planning & control grondexploitatie

Gebiedsontwikkeling en het voeren van een grondexploitatie gaat in fasen en heeft een (door)looptijd van meerdere jaren. Het past daardoor niet goed in de jaarlijkse budgetcyclus. Gelet op de grote financiële impact is planning & control binnen de grondexploitatie essentieel. In verband hiermee zijn in zowel de nota Grondbeleid 2011 als het Budgetkader College de volgende afspraken gemaakt:

1. De gemeenteraad stelt voor aanvang van de realisatiefase van een plan de opzet van de grondexploitatie vast en stelt dan tevens de benodigde kredieten / budgetten voor de uitvoering van het plan beschikbaar.
2. De vastgestelde grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd en verwerkt in de jaarrekening. Door het vaststellen van de jaarrekening, stelt de raad ook de (herziene)

exploitatieopzetten vast evenals de eventuele bijstelling van de kredieten / budgetten grondexploitatie.

3. Voor het in ontwikkeling nemen van gronden is in de begroting een budget ten aanzien van voorbereidingskosten opgenomen.
4. Het college kan strategische grondaankopen doen. Hiertoe is in de begroting een jaarbudget opgenomen van € 500.000.
5. Met in achtneming van de budgethouders regeling wijst het college op basis van de (herziene) grondexploitaties de jaarbudgetten toe aan de budgethouders binnen de door de raad gestelde budgettaire kaders.
6. Binnen de grondexploitatie wordt actief risicomanagement gevoerd door:
 - o De uitgangspunten van de planexploitatie continu te monitoren en zo nodig voorstellen tot bijstelling te doen;
 - o risicobeheersing standaard onderwerp van gesprek te maken bij projectgroep overleg;
 - o de onderdelen van de planontwikkeling realistisch in te schatten;
 - o activiteiten in het planontwikkelingsproces te toetsen aan vastgestelde financiële kaders en het planresultaat te toetsen aan de mogelijkheden en onmogelijkheden met betrekking tot het weerstandsvermogen van de gemeente.

Grondprijnsbeleid

Als gemeente dien je marktconforme uitgifteprijsen toe te passen. Op dit moment wordt gewerkt aan een actualisatie van het grondbeleid. Bij de beoogde vaststelling van dit geactualiseerde grondbeleid in 2024 zal ook nader worden ingegaan op het grondprijnsbeleid. In dit grondprijnsbeleid zal onder meer worden ingegaan op de te hanteren systematiek van het bepalen van grondprijzen. Gegeven de systematiek volgt een grondprijs. Zeker met het oog op een groot aantal nieuwbouwplannen is het van belang dat gewerkt wordt met juiste uitgifteprijsen.

Winst- en verliesneming

Bij de jaarrekening wordt de grondexploitatie per complex geactualiseerd en - indien van toepassing - worden de ramingen van de nog te verwachten lasten en baten bijgesteld. De geraamde verliezen worden verantwoord op het moment dat deze voorzienbaar en onafwendbaar zijn. Er wordt dan per balansdatum een voorziening 'verlies' gevormd op basis van contante waarde. De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt voor alle gemeenten bepaald op 2% zijnde het maximale meerjarige streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone.

Conform de richtlijnen BBV dient de geraamde winst van een complex tussentijds te worden genomen op basis van het realiteitsbeginsel. Voor winstneming geldt de methode "Percentage of Completion". Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds winst genomen naar rato van de voortgang van de grondexploitatie. De tussentijdse winstneming is een waarde correctie die leidt tot een neerwaartse bijstelling van de waarde van het complex en wordt door toekomstige opbrengsten geëgaliseerd.

Tussentijdse winstneming is alleen aan de orde indien voldaan wordt aan de volgende drie randvoorwaarden, namelijk:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De opbrengsten zijn voldoende zeker;
3. De nog te maken kosten en risico's zijn goed in te schatten.

In de jaarrekening 2023 heeft dit geleid tot de volgende mutaties, te weten:

Complex	Naam complex	Bijstelling winstneming 2023 POC	Winstneming t/m 2023 POC	Mutatie in
P.370	Kerkwijk - Didam	115.096	713.827	Reserve grondexploitatie
P.500	Roncallischool - Zeddam	1.112	36.456	Reserve grondexploitatie
P.810	EBT	119.558	4.147.893	Reserve grondexploitatie
P.840	DocksNLD	-14.812	11.328.863	Reserve grondexploitatie/ Bijdrage A18 Bedrijvenpark *
Totaal resultaat / toevoeging reserve		220.954	16.227.039	

* De tussentijdse winstneming voor de grondexploitatie DocksNLD, conform de voorgeschreven POC methodiek, bedraagt € 11.328.863 (totale winstneming t/m 2023). De winstneming wordt onder aftrek van een latente vennootschap belastingverplichting en bijdrage Amphion als verplichting opgenomen ter zake een bijdrage/verevening aan de grondexploitatie A18 Bedrijvenpark van de gemeente Doetinchem.

Mutatie voorziening in exploitatie genomen complexen

Complex	Naam complex	Bijstelling verlies in 2023*	Geraamd verlies t/m 2023
P.040	Vinkhof-Zeddam	-2.410	435.905
P.450	Mr. Vermeulenstraat Loerbeek	-4.798	38.704
Totaal resultaat / mutatie voorziening		-7.208	474.609

Voor een complex met een geraamd negatief resultaat wordt een voorziening 'verlies' gevormd om het verlies af te dekken.

Af te sluiten complexen (winst – verlies)

In het onderstaande overzicht zijn vier af te sluiten complexen weergegeven waarbij per complex inzichtelijk is wat de totale winst of verlies is.

Complex	Naam complex	Bijstelling	Totale winst/verlies bij afsluiting
P.420	Suitbertusschool Stokkum	verlies	-244.872
P.440	Steegseweg Beek	winst	631.772
P.490	Diekmansweide 's-Heerenberg	verlies	-33.980
P.830	Matjeskolk Loerbeek	winst	2.151.996
Totaal resultaat			2.504.916

Weerstandsvermogen

Ten behoeve van de grondexploitatie is één reserve gevormd, zijnde:

- Reserve Grondexploitatie

De toevoeging aan de reserve vindt plaats door tussentijdse winstneming volgens de methode "Percentage of Completion" en bij het afsluiten van een complex de gerealiseerde winst respectievelijk vrijval voorziening verliesgevend complex. Daarentegen vindt een onttrekking van de reserve plaats als gevolg van een dotatie aan de voorziening verliesgevend complex. De reserve kent een ondergrens van € 2 mln. en een bovengrens van € 4 mln.

Binnen de algemene reserve zijn middelen geoormerkt, die kunnen dienen als buffer voor het opvangen van risico's. De risico's in de grondexploitatie moeten, indien het saldo van de reserve grondexploitatie onvoldoende is, mede hieruit gedekt worden.

3. Kaderstellende (beleids)nota's

- Coalitieakkoord Montferland 2022 – 2026
- Nota Grondbeleid 2011
- Budgetkader College
- Nota reserves en voorzieningen
- De structuurvisie Montferland
- De structuurvisie Didam
- Het Masterplan Centrum 's-Heerenberg
- Het Centrumplan Didam
- De vigerende bestemmingsplannen

4. Doelstellingen

Het grondbeleid is geen doel op zich. Het is een instrument om andere gemeentelijke beleidsvelden (programma's) te ondersteunen. Binnen de kaders van het gemeentelijk grondbeleid moeten op economisch verantwoorde wijze onroerende zaken worden beheerd en (nieuwe) bouwlocaties worden (her)ontwikkeld. En wel op een zodanige manier dat ruimtelijk beleid en sectoraal beleid op het gebied van wonen, werken en recreëren kunnen worden gerealiseerd.

5. Ontwikkelingen

Economische situatie en meerjarenperspectief

Economische groei

De economie is in 2023 met 0,1% gegroeid. Dat is fors lager dan in 2022, toen er nog veel groei werd ingehaald na de coronapandemie. In de komende jaren zal de groei iets hoger zijn, met 0,3% in 2024 en 1% in 2025.

Inflatie

Na een recordhoogte van 11,6% in 2022, is de inflatie in 2023 gedaald naar 4,1%. We verwachten dat deze in 2024 verder daalt naar 2,9%, en in 2025 met 2,2% dichterbij de beoogde 2% komt. De lagere energieprijzen en de renteverhogingen van de centrale banken zijn hier de belangrijkste oorzaken van.

Woningmarkt

Een korte periode van dalende huizenprijzen lijkt voorbij. In mei 2023 lagen de huizenprijzen gemiddeld 6,1% lager dan het eerdere hoogtepunt in juli 2022. Deze daling kwam vooral door de snel gestegen hypotheekrentes, waardoor huizenkopers minder kunnen lenen. Deze lagere leencapaciteit heeft zich vertaald in lagere prijzen. Vanaf juni 2023 stijgen de prijzen echter weer. Dit zet naar verwachting door in de komende jaren met 0,4% in 2024 en 2,0% in 2025 (t.o.v. het voorafgaande jaar). De belangrijkste redenen voor herstel zijn dat de markt onverminderd krap is gebleven en dat het sentiment sneller herstelt dan verwacht. Ook blijft de werkloosheid laag. Bovendien stijgen de inkomens, wat zich vertaalt in meer leencapaciteit en daarmee hogere huizenprijzen (bron: DNB).

Het totaal aanbod aan gemeentelijke woningbouwkavels bedroeg 14 stuks per per 1-1-2023. Per 1-1-2024 zijn nog 11 woningbouwkavels beschikbaar. Als gevolg van het Didam-arrest dien je bij nieuwe woningbouwplannen mededingingsruimte te bieden. Bij het woningbouwplan Roncallischool in Zeddam is hier voor het eerst mee gewerkt. Voorbereidingen worden getroffen om te komen tot een groot aantal nieuwe woningbouwplannen in lijn met de opgave uit de regionale woondeal.

Prognose totaal resultaat grondexploitatie

Het resultaat van de totale grondexploitaties komt uit op een positief saldo van € 1.239.773 euro eindwaarde. De totale tussentijdse winstneming t/m 2023 komt uit op een bedrag van € 19,011 mln.

Voor de verlieslatende complexen dient een totale verliesvoorziening te worden getroffen van € 753.462 euro. De genoemde bedragen zijn één op één afkomstig uit onderstaande tabel waarin het totaal overzicht is te zien van alle grondexploitaties.

Prognose totaal resultaat grondexploitatie

Complexnummer	Omschrijving complex	Balanswaardering 2023			Resultaat 2023		Waardecorrectie 2023								Prognose grondexploitatie 2024 - 2028			Te verkopen 2024 - 2028		
		Boekwaarde per 01-01-	Voorziening (Ncw) 31-12-	Balanswaarde 31-12-2022	Lasten	Baten	Winst-neming t/m 2022 (Poc)	bijstelling winst-neming 2023 (Poc)	Winst-neming t/m 2023 (Poc)	bijstelling boek-waarde 2023	Boekwaarde per 31-12-	Bijstelling voorziening in 2023 (Ncw)	Voorziening (Ncw) 31-12-2023	Balanswaarde 31-12-2023	Geraamde lasten	Geraamde baten	Verwacht resultaat (- is positief saldo) *	Looptijd t/m	m2	kavels
P.040	Woningbouw	456.446	438.315	18.132	20.728					20.728	477.174	-2.410	435.905	41.269	17.551	50.109	444.616	2024	332	1
P.370	Vinkhof Zeddam	-695.789		-695.789	140.199	111.342	598.731	115.096	713.827	143.953	-551.837			-551.837	761.412	250.880	-156.400	2025	1.024	3
P.420	Kerkwijk Didam	236.359	245.090	-8.730	8.513					8.513	244.872	-217	244.872	0				2023	Afsluiten	0
P.440	Suitbertusschool Stokkum	-29.427		-29.427	20.089		622.436	9.336	631.772	29.427	0			0				2023	Afsluiten	0
P.450	Steegeeweg Beek	258.126	43.502	214.624	6.418	153.615				-147.197	110.929	-4.798	38.704	72.225	11.648	79.380	43.197	2024	324	1
P.490	Mr. Vermaulenstr. L'beek	33.503	63.457	-29.954	477					477	33.980	-29.477	33.980	0				2023	Afsluiten	0
P.500	Diekmanseide 's-Hberg	54.734		54.734	7.121		35.343	1.112	36.456	8.233	62.967			62.967	56.014	497.893	-380.024	2025	1.939	6
	Roncallischool Zeddam																			
	Subtotaal woningbouw	313.952	790.363	-476.411	203.545	264.957	1.256.510	125.544	1.382.054	64.133	378.086	-36.901	753.462	-37.5375	846.625	878.262	-48.611		3.619	11
	Bedrijventerreinen																			
P.810	Euregionaal Bedrijventerrein	1.419.378		1.419.378	50.701	150.288	4.028.335	119.558	4.147.893	19.971	1.439.349			1.439.349	125.815	2.002.600	-556.994	2025	16.150	1
P.830	Matjeskolk L'beek	199.191		199.191	4.793	348.074	2.007.906	144.090	2.151.996	-199.191	0							2023	Afsluiten	0
P.840	DocksNLD	-1.745.117		-1.745.117	229.278		11.343.675	-14.812	11.328.863	214.466	-1.530.652			-1.530.652	881.672	0	-634.167	2024	0	0
	Subtotaal bedrijventerreinen	-1.26.548	0	-126.548	284.772	498.362	17.379.917	248.835	17.628.752	35.245	-91.303	0	0	-91.303	1.007.487	2.002.600	-1.191.161		16.150	1
	Totaal wonen en bedrijven	187.404	790.363	-602.959	488.317	763.319	18.636.427	374.379	19.010.806	99.379	286.783	-36.901	753.462	-466.678	1.854.112	2.880.862	-1.239.773		19.769	12

* Verwacht resultaat exclusief bijstelling winstneming 2023

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Hieronder wordt ingegaan op de in exploitatie genomen gronden gesplitst in woningbouw en bedrijventerreinen.

Woningbouw

In 2022 zijn 9 complexen voor woningbouw actief. In totaal wordt een nadelig saldo geraamd van circa € 53.000 euro. Dit bedrag is exclusief de reeds verplicht genomen winstnemingen 2022. In het totaal overzicht is per complex inzichtelijk wat het verwachte resultaat is. Tevens is per complex inzichtelijk wat de hoogte is van de winst respectievelijk van het verlies.

Op hoofdlijnen kan worden gesteld dat de uitgifte voorspoedig is verlopen en dat zich binnen de verschillende complexen geen bijzonderheden hebben voorgedaan. Hieronder wordt nader ingegaan op woningbouwcomplex Kerkwijk.

Kerkwijk Didam (P.370)

Vanwege diverse omvangrijke wijzigingen in de planvorming in de fasen 5, 6 en 7 van Kerkwijk in 2018 (aanpassing omvang plangebied en een herverkaveling) is verplicht de grondexploitatie herzien. Deze herziening van de grondexploitatie met alle wijzigingen is op 27 september 2018 vastgesteld.

Nadat de gewijzigde planvorming was vastgesteld heeft veelvuldig overleg plaatsgevonden met de ontwikkelende partijen Klok, Rotij en VWR om te komen tot aanvullende afspraken gegeven deze nieuwe planopzet en met inachtneming van de aanwezige Bouwclaimovereenkomst. In de loop van 2019 is consensus bereikt met de ontwikkelende partijen over de exacte invulling van de fasen 5, 6 en 7. Hierbij moet gedacht worden aan waar welke partij welk type woning zal ontwikkelen met welke VON prijs. Vervolgens is door partijen ingezet op de verkoop. In 2022 zijn in totaal 10 woningbouwkavels verkocht. Het einde van de ontwikkeling van Kerkwijk komt in zicht. Verwacht wordt dat in 2023 de laatste 4 kavels worden uitgegeven en de laatste fases woonrijp worden opgeleverd. Kerkwijk komt uit op een positief resultaat van circa € 268.000. Daarnaast is gegeven de verplichte winstneming reeds circa € 378.000 aan winst genomen. Van omvangrijke risico's is geen sprake meer.

Bedrijventerreinen

In 2022 zijn 3 complexen voor bedrijventerreinen actief. Het betreft het complex Matjeskolk in Loerbeek en de twee complexen Euregionaal Bedrijventerrein (EBT) en DocksNLD beide in 's-Heerenberg. Binnen de complexen Matjeskolk en EBT hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Voor de drie complexen tezamen wordt een batig saldo geraamd van € 632.000. Dit bedrag is exclusief de reeds verplicht genomen winstnemingen 2022. In de tabel met het totaal overzicht zijn de complexen nader uiteengezet en is ook per complex de winstneming t/m 2022 weergegeven. Hieronder wordt de stand van zaken toegelicht van DocksNLD (gemeentelijke grondexploitatie) en van het A18 Bedrijvenpark (grondexploitatie Doetinchem). De gemeenten Bronckhorst, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek hebben een Samenwerkingsovereenkomst Bedrijventerrein West-Achterhoek gesloten in 2010 voor het ontwikkelen van het A18 Bedrijvenpark en DocksNLD. De resultaten van beide terreinen worden onderling verevend. De gemeente Montferland heeft een aandeel van 25% in deze samenwerking.

DocksNLD (P.840)

Op DocksNLD is in 2021 het laatste kavel verkocht. In 2022 is gestart met de bouw van het laatste distributiecentrum. Als gevolg is inmiddels goed in beeld welke laatste werkzaamheden er nog moeten worden uitgevoerd. Het betreft de volgende werkzaamheden: afronding groen, realisatie van een fietspad, realisatie Verkeers Regel Installatie (VRI), realisatie van een keerlus voor vrachtwagens en de plaatsing van borden. Tevens dient het profiel van een watergang te worden aangepast voordat kan worden overgegaan tot overdracht van deze gronden aan het Waterschap. De kosten van de VRI, fietspad en keerlus zijn alle drie te laag ingeschat. Bij de VRI is nagelaten een indexatie toe te passen (gegeven de uitzonderlijke kostenstijging is een groot verschil ontstaan). De twee opgenomen stelposten voor het fietspad en de keerlus zijn te laag gebleken. Op het moment van opnemen van de stelposten bij de jaarrekening van 2021 was nog onvoldoende in beeld wat exact stond te gebeuren. De noodzaak van realisatie van een fietspad en de aanleg van een keerlus (o.a. vanuit veiligheid) zijn aan de orde gekomen op het moment van het in volle bedrijf zijn van de distributiecentra. Gegeven de voornoemde gang van zaken zijn de volgende nadelige verschillen ontstaan: VRI circa 45.000 euro, fietspad circa 120.000 euro en keerlus 350.000 euro. De plankosten zijn met 80.000 euro ook overschreden. De oorzaak van een

overschrijding qua plankosten is gelegen in de vele contacten die er zijn geweest met de verschillende eigenaren/huurders van de nieuwe bedrijfspanden. Door de toename aan kosten is het positief resultaat van circa 12,8 mln. gezakt naar 12,1 mln. Looptijd t/m 2024.

A18 Bedrijvenpark

Het noordelijk deelgebied van het A18 Bedrijvenpark is in zijn geheel, vanwege de grote interesse, aan de grondexploitatie toegevoegd. Voor alle grond zijn gesprekken gaande om te komen tot verkoop. De prognose is dat in 2028 alle grond is verkocht.

Aanwezige risico's zijn het op enig moment niet meer kunnen aansluiten van bedrijven op het elektriciteitsnet. Tevens kunnen kosten oplopen in het kader van de verwerving van agrarische vastgoed. Dit vastgoed kan worden ingezet als stikstofcompenserende maatregel. Door de toegenome interesse is het positief resultaat van circa 0,03 mln. opgelopen naar 3,5 mln.

Paragraaf G. Lokale heffingen

Algemeen

In deze paragraaf geven wij inzicht in de gerealiseerde lokale heffingen en woonlastendruk 2023 in de gemeente Montferland. De heffingen van de gemeente zijn te verdelen in:

- belastingen (algemeen dekkingsmiddel);
- rechten (vergoeding voor specifiek verrichte diensten);
- leges (vergoeding voor verrichte administratieve diensten).

Opbrengst lokale heffingen

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2023	Realisatie 2023
a. Belastingen		
Onroerende zaakbelastingen	8.017	7.973
Hondenbelasting	257	257
Toeristenbelasting	343	409
Reclamebelasting	42	42
Totaal belastingen	8.659	8.681
b. Rechten en leges		
Afvalstoffenheffing	3.831	3.818
Rioolheffing	4.659	4.482
Baatbelasting	1	1
Rechten begraafplaats	100	117
Marktgelden	29	27
Leges	1.576	1.833
Totaal rechten en leges	10.196	10.278

Belastingen

Onroerende zaakbelastingen / WOZ

De onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn algemene dekkingsmiddelen. Wanneer andere structurele dekkingsmiddelen, inclusief mogelijke bezuinigingsmaatregelen, ontoereikend zijn, kan deze belasting autonoom worden verhoogd. Dit in tegenstelling tot de bestemmingsheffingen, zoals afvalstoffenheffing, waarvan de opbrengst niet hoger dan kostendekkend mag zijn.

De tarieven 2023 zijn berekend naar de nieuwe vastgestelde WOZ-waarde met waardepeildatum 1 januari 2022.

Tarieven 2023 (% van de WOZ-waarde):

Soort tarief	Woningen	Niet-woningen
Gebruikerstarief	n.v.t.	0,2008%
Eigenarentarief	0,1168%	0,2494%

Hondenbelasting

Deze belasting is gebaseerd op artikel 226 van de Gemeentewet. De belasting wordt geheven naar het aantal honden dat wordt gehouden. Het tarief voor de eerste hond is lager dan het tarief voor elke volgende hond in een huishouden. Voor kennelhouders die geregistreerd staan bij de Raad van beheer op kynologisch gebied geldt een vast tarief. Er geldt een vrijstelling voor blindengeleidehonden, politiehonden en honden jonger dan drie maanden die bij de moederhond verblijven.

Tarieven 2023:

Eerste hond	€ 69,88
Tweede hond	€ 100,35
Kennel	€ 226,64

Toeristenbelasting

In de gemeente Montferland wordt toeristenbelasting geheven voor het overnachten in onder andere recreatiebungalows, campings en hotels. De toeristenbelasting is verschuldigd door personen die niet in onze gemeente staan ingeschreven als er tegen betaling een overnachting wordt aangeboden. Het tarief van de toeristenbelasting in 2023 bedroeg € 1,25 per overnachting. De opbrengst is € 409.000.

Rechten en leges

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt ingezameld en doorberekend volgens het "Diftar-principe". Dat betekent dat naast een vast bedrag tevens een bedrag per lediging in rekening wordt gebracht. Voor de hoogbouwpercelen is het diftar systeem niet mogelijk, aangezien hiervoor nog geen goed werkend systeem bestaat. Hiervoor geldt een vast bedrag.

Tarieven 2023:

Basistarief 280 liter container	€ 193,00
Basistarief 180 liter container	€ 193,00
Bedrag per lediging 280 liter container	€ 9,00
Bedrag per lediging 180 liter container	€ 7,00
Hoogbouw eenpersoonshuishouden	€ 240,00
Hoogbouw meerpersoonshuishouden	€ 261,00

Rioolheffing

De rioolheffing kan worden geheven bij de eigenaar en/of de gebruiker van een perceel dat op de gemeentelijke riolering is aangesloten. In onze gemeente wordt de rioolheffing geheven, van de gebruiker, op basis van het waterverbruik.

Het tarief voor 2023 bedroeg € 2,58 per kubieke meter waterverbruik.

Marktgelden

In 's-Heerenberg kennen we een wekelijkse markt, waarvoor de gemeente marktgelden in rekening brengt. In Didam heeft de gemeente geen bemoeienis met de wekelijkse markt. In Didam worden uitsluitend leges geheven voor de jaarmarkt. De tarieven zijn ten opzichte van 2022 gelijk gebleven. De opbrengsten vertonen de afgelopen jaren een dalende tendens.

Leges

Onder de naam leges worden rechten geheven voor het verlenen van diensten door de gemeente. De leges staan genoemd in de Legesverordening 2023 en de tarieventabel die daar bij hoort.

Bedrag x € 1.000

	Begroting 2023	Realisatie 2023
Reisdocumenten en rijbewijzen	491	522
Huwelijken en overige leges publieksbalie	97	115
Omgevingsvergunningen	687	837
Leges bestemmingsplan (wijziging/vrijstelling)	210	244
Leges overig	91	115
Totaal leges	1.576	1.833

Kwijtscheldingsbeleid

De inwoners van de gemeente Montferland met een periodieke WWB-, AOW-, WAO- of ANW-uitkering hebben tegelijk met de aanslag 2023 een brief ontvangen waarin vermeld stond dat zij in aanmerking kwamen voor kwijtschelding en derhalve het basisbedrag van de aanslag afvalstoffenheffing en de rioolheffing niet hoefden te betalen. In totaal zijn dit 529 huishoudens. In 2023 hebben 352 inwoners een toekenning ontvangen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding op basis van een aanvraag. In 2023 hebben 339 inwoners een afwijzing ontvangen op het kwijtscheldingsverzoek.

Paragraaf H. Sociaal Domein

Inleiding

Na de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2007 volgde met de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet een nieuwe tranche aan transitie. De uitvoering van deze nieuwe taken ging destijds gepaard met stevige bezuinigingstaakstellingen. De budgetten voor deze nieuwe taken zijn gebundeld in één budget voor het sociaal domein. Uit dit budget moet de gemeente de volgende uitgaven bekostigen:

- uitgaven voor re-integratie/participatie van de gemeentelijke doelgroep (burgers met een uitkering op basis van de Participatiewet);
- uitgaven voor werknemers met een lopend SW-dienstverband (de groep die voor 1 januari 2015 is ingestroomd);
- uitgaven aan nieuwe taken Wmo 2015 (individuele begeleiding en groepsondersteuning);
- uitgaven op het vlak van de Jeugdwet (lokaal, (boven-)regionaal en landelijke ondersteuning/zorg).

Montferland koopt een aantal Wmo taken en de jeugdhulp in regionaal verband (Sociaal Domein Achterhoek) in. In 2023 is gestart met de voorbereidingen van een nieuwe aanbesteding. Deze zal per 2026 ingaan.

Gemeentelijke monitor Sociaal Domein

In dit hoofdstuk wordt een weergave gegeven van de stand van zaken van alle bezuinigingsopgaven. Het blijkt complex om het precieze effect van een maatregel te berekenen. Een aantal maatregelen beogen bijvoorbeeld hetzelfde effect: het is dus moeilijk te zeggen welk effect aan welke maatregel is toe te schrijven. Verder is er sprake van telkens veranderende omgeving: wetgeving wijzigt, de inkoop is inmiddels anders georganiseerd en ook zaken als corona, inflatie en energielasten hebben uiteindelijk effect "onder aan de streep". Deze bezuinigingsronde is feitelijk afgerond. In de praktijk wordt continu besproken wat slimmer en effectiever georganiseerd kan worden om zodoende de kosten te drukken. Positieve uitkomst is dat het pakket maatregelen uit 2017 grotendeels is gerealiseerd. De realisatiegraad ligt met 95% van de doelstelling ruim boven het percentage dat op basis van ervaringen uit het verleden verwacht mag worden. Vanaf 2023 volgen we actief via de beschikbare dashboards de uitgaven. Dit in combinatie met trends en ontwikkelingen. Waar nodig worden wijzigingen doorgevoerd om iedere euro zo effectief als mogelijk te laten zijn. Dit in combinatie met een maximaal rendement voor onze inwoners.

Deze werkwijze is in 2023 beëindigd. Per 2024 wordt op basis van dagelijkse actuele informatie gewerkt. Daarbij is bezuinigingsopgave behaald en afgerond.

Regionale samenwerking

Met de gemeenten in de Achterhoek wordt intensief samengewerkt. In 2022 is via een aanbesteding de Wmo en de Jeugdzorg opnieuw ingekocht. Het aantal aanbieders is fors teruggebracht. Er wordt niet langer ingekocht volgens de "P x Q" systematiek, maar op een prijs per traject. Beschermd wonen is nog regionaal georganiseerd en komt op zijn vroegst per 2025 over naar gemeenten. De samenwerking binnen Sociaal Domein Achterhoek (SDA) is in 2022 geïntensiveerd. In 2023 is zowel de governance als de inkoop beoordeeld. Dit naar aanleiding van hoge prijsstijgingen voor jeugdhulp en Wmo. Mede als gevolg van landelijke wetgeving (het niet meer mogen indiceren op resultaat) plus de gekozen prijssystematiek in het contract is de conclusie getrokken dat de aanbesteding opnieuw moet. Tevens moet de governance (proces van regionale besluitvorming) worden versterkt. In 2024 vindt vervolg besluitvorming plaats. Wel is duidelijk dat er opnieuw wordt aanbesteed. Deze vindt in 2024 plaats en heeft als ingangsdatum januari 2026.

Jeugdwet

De transitie sociaal domein zijn in de start gepaard gegaan met forse kortingen op het door het rijk beschikbaar gestelde budget (met name Jeugdzorg). Daarnaast is Montferland een nadeelgemeente, wat in totaal een structureel tekort van ongeveer € 2 miljoen opleverde. Dit structurele tekort is niet op te vangen binnen de Jeugdzorg aangezien er sprake is van een openeinderegeling.

Een systeemprobleem blijft dat een groot aantal verwijzingen naar Jeugdzorg gebeurt buiten de gemeente om, door rechters en huisartsen. Hierop is geen regie te voeren: niet op inhoud en niet op de kosten.

De afgelopen jaren zijn stappen gezet om de kosten terug te dringen. De kosten van Jeugdzorgtrajecten zijn beoordeeld en gaf een kleine daling van de gemiddelde kostprijs. Er zijn praktijkondersteuners bij huisartsen gestart en het sociaal team biedt kortdurend ambulante hulpverlening aan. Tevens worden via Welcom veel preventieve activiteiten aangeboden, die zeker in 2022 zeer actief zijn benut. Al deze inzet voorkomt onnodig gebruik van professionele (duurdere) jeugdhulp.

Participatiewet – WSW

De bezuinigingsopdracht Meedoen in Montferland is gerealiseerd. De uitgaven aan Meedoen zijn afgeramd. Wel zijn we tevreden over het gebruik van de Meedoenregeling. Onze inwoners weten deze goed te vinden, wat aansluit bij het doel.

De gemeente maakt deel uit van de Gemeenschappelijke Regeling Laborijn voor wat betreft de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het aanwijzingsbesluit is gecontinueerd.

Paragraaf I. Wet open overheid (Woo)

Inleiding

De Wet Open Overheid (Woo) is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en is in werking getreden per 1 mei 2022. De Woo stelt het openbaar maken van informatie aan de burger en het op orde brengen van de informatiehuishouding centraal. Hiervoor legt de wet aan bestuursorganen een viertal belangrijke verplichtingen op:

1. De verplichting om een Woo contactfunctionaris aan te wijzen.
2. Verplichtingen gericht op passieve openbaarmaking.
3. Verplichtingen gericht op actieve openbaarmaking.
4. Het op orde brengen van de (digitale) informatiehuishouding.

Nieuw ten opzichte van de Wob zijn vooral het actief openbaar maken van informatie uit elf nader gespecificeerde categorieën en het op orde brengen van de informatiehuishouding. Vooral dit laatste punt vormt de eigenlijke kern van de wet, want als informatie niet (goed) wordt bewaard en gearhiveerd, kan deze ook niet openbaar worden gemaakt. Dit tast de transparantie aan en daarmee de betrouwbaarheid van de overheid. Burgers, bedrijven en andere belanghebbenden (bijvoorbeeld journalisten) moeten ervan op aan kunnen dat de overheid zich goed kan verantwoorden en de informatie daarvoor snel en compleet kan verstrekken.

Passieve openbaarmaking

De Wet Open Overheid is de opvolger van de Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob). De Woo kent op dit gebied de nodige veranderingen ten opzichte van de Wob. Zo is onder meer de toegestane doorlooptijd voor het beantwoorden van verzoeken aangepast. Het proces van Woo-verzoeken heeft de aandacht om dit beter te stroomlijnen.

Actieve openbaarmaking

De Woo stelt de verplichting om elf benoemde informatiecategorieën actief te publiceren. Deze verplichting is in 2022 nog niet ingegaan. De wet zegt hierover dat voor het publiceren een landelijk platform (het Platform Open Overheids Informatie - PLOOI) gebruikt dient te worden. Het adviescollege ICT-toetsing (AcICT) heeft een advies uitgebracht over het Platform Open Overheidsinformatie. Hierin adviseerde het AcICT om de huidige ontwikkeling van het Platform stop te zetten en een simpeler variant te maken die sneller te realiseren is. Op 23 december 2022 heeft minister Hanke Bruins Slot (BZK) een brief gestuurd aan de Tweede Kamer waarin zij aangeeft dit advies over te nemen. Dit betekent dat de ontwikkeling van dit platform is stopgezet en een datum waarop actief publiceren verplicht wordt, nog altijd niet bekend is. Wel duidelijk is dat deze verplichting niet voor alle elf categorieën tegelijk zal gelden. De eerste vier categorieën zijn wel benoemd: Raadsstukken, Organisatiegegevens, Convenanten, Woo-verzoeken. Een deel hiervan wordt al openbaar gemaakt, zoals bijvoorbeeld de raadsstukken.

In de verdere implementatie van het openbaar maken van andere categorieën worden voorbereidingen getroffen. Er wordt gewerkt aan een nieuw platform voor publicatie nu PLOOI niet doorgaat en er wordt een applicatie uitgerold waarmee anonimiseren van te publiceren informatie goed vormgegeven kan worden. Deze applicatie is inmiddels geïntegreerd in het centrale document beheersysteem.

Informatiehuishouding op orde

De Woo verplicht dat overheidsorganisaties hun digitale informatiehuishouding binnen acht jaar (vanaf 1 mei 2022) op orde brengen. Dit is de uiteindelijke essentie van de wet, waarmee ook transparantie en openbaar maken (beter) mogelijk worden. Voor dit onderdeel zijn een aantal zaken in gang gezet om een startpunt te creëren. Enerzijds worden de middelen die voor de Woo beschikbaar zijn deels ingezet voor het wegwerken van archiefachterstanden. Het gaat hier voornamelijk om archiefbewerking van de archieven met bouwvergunningen. Deze zullen na bewerking openbaar worden, door beschikbaarstelling vanuit de gemeentelijke archiefbewaarplaats. Daarnaast zijn een tweetal nul-metingen uitgevoerd: op ons centrale documentbeheersysteem en naar de organisatie van onze informatievoorziening. Uit deze nulmetingen komen stappen voort die nodig zijn om de informatiehuishouding op orde te brengen.

3. Jaarrekening

3.1 Balans per 31 december 2023

	bedragen x € 1.000			
ACTIVA	31-12-2023		31-12-2022	
Vaste activa				
<i>Immateriële vaste activa</i>		199		248
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	199		248	
<i>Materiële vaste activa</i>		119.438		115.845
Investerings met een economisch nut:				
• overige investeringen met een economisch nut	74.935		75.226	
• investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	27.172		27.314	
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	17.330		13.305	
<i>Financiële vaste activa</i>		10.301		10.202
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	147		147	
Leningen aan:				
• woningbouwcorporaties	1.455		1.703	
• deelnemingen	2.154		2.154	
Overige langlopende leningen u/g	6.546		6.198	
Totaal vaste activa	129.938		126.295	
Vlottende activa				
<i>Voorraden</i>		-457		-597
Grond- en hulpstoffen:				
• onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	-467		-603	
• gereed product en handelsgoederen	10		6	
<i>Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar</i>		9.559		9.519
Vorderingen op openbare lichamen	6.229		6.906	
Deposito schatkistbankieren	863		1.246	
Overige vorderingen	2.467		1.367	
<i>Liquide middelen</i>		109		107
<i>Banksaldi</i>	109		107	
<i>Overlopende activa</i>		4.398		3.830
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met specifiek bestedingsdoel	604		794	
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	3.794		3.036	
Totaal vlottende activa	13.608		12.859	

Totaal generaal	143.546		139.154	
------------------------	----------------	--	----------------	--

bedragen x € 1.000

PASSIVA	31-12-2023		31-12-2022	
Vaste passiva				
<i>Eigen vermogen</i>		55.560		51.752
Algemene reserves	30.703		28.027	
Bestemmingsreserves	17.791		12.899	
Gerealiseerde resultaat	7.066		10.826	
<i>Voorzieningen</i>		7.837		7.404
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.845		3.552	
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.167		2.940	
Van derden beklemde middelen met een specifieke besteding	826		911	
<i>Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer</i>		56.726		63.481
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	56.718		63.472	
Waarborgsommen	8		9	
Totaal vaste passiva	120.123		122.637	
Vlottende passiva				
<i>Netto vlottende schulden looptijd korter dan één jaar</i>		6.732		5.384
Overige kasgeldleningen				
Overige schulden	6.732		5.384	
<i>Overlopende passiva</i>		16.692		11.133
Nog te betalen bedragen	7.408		6.547	
Vooruit ontvangen bedragen	32		27	
Ontvangen voorschotten Rijk (art. 49)	6.095		3.738	
Ontvangen voorschotten overige overheid	3.156		821	
Totaal vlottende passiva	23.423		16.517	
Totaal generaal	143.546		139.154	

3.2 Toelichting op de balans

(Bedragen x € 1.000. Door deze afronding op veelvouden van duizend kunnen afrondingsverschillen optreden).

ACTIVA

Immateriële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2023
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	248			49	199
Totaal	248			49	199

Materiële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Investerings met een economisch nut:		
- Overige investeringen met een economisch nut	75.226	74.935
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	27.314	27.172
Investerings in de openbare ruimte met (uitsluitend) maatschappelijk nut	13.305	17.330
Totaal	115.845	119.438

Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2023
Gronden en terreinen	19.863	2.378				22.241
Woonruimten	19			3		16
Bedrijfsgebouwen	46.937	309		1.948		45.298
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.329	390		176		1.543
Vervoersmiddelen	174			82		92
Machines, apparaten en installaties	5.576	763		1.783		4.556
Overige materiële vaste activa	1.328	131		269		1.190
Totaal	75.226	3.971		4.262		74.935

De in het boekjaar gedane investeringen (met economisch nut)

Omschrijving	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Gronden; Grondexploitatie De Hoevert P625 2021	140	1056
Gronden; Grondexploitatie Sportveld VVL Lengel P615 2021	75	146
Gronden; Grondexploitatie Sportveld Stokkum P425 2021	83	128
Gronden; Aankoop gronden en boerderij Papenkampseweg 15 Netterden (Ruiggronden) 2022	0	5524
Gronden; Grondexploitatie Kilder, Rozenpas (P215) 2022	339	605
Gronden; Grondexploitatie Beek, St. Jansgildestraat (P435) 2022	40	513
Gronden; Grondexploitatie (Uitbr.) Zeddam, Vinkwijkseweg (P445) 2022	88	867

Gronden; Grondexploitatie Didam, Heeghstraat (P700) 2022	104	1599
Gronden; Grondexploitatie Didam, Burg. Kronenburglaan 6-8 (P705) 2022	378	393
Gronden; Grondexploitatie Industrierrein 's-Heerenberg (P845) 2022	326	490
Gronden; Grondexploitatie Lengel, Lakermat (P930) 2023	31	31
Gronden; Grondexploitatie Nieuw Dijk, Woningbouwuitbreiding Bosstraat (P950) 2023	738	738
Gronden; Grondexploitatie Nieuw Dijk, Dorsplan (P955) 2023	37	37
Bedrijfsgebouwen; huisvesting brandweer Didam	19	2079
Bedrijfsgebouwen; IKC 's-Heerenberg 2022	183	2569
Bedrijfsgebouwen; bouwkundige aanpassingen gemeentewerf	106	106
Grond-weg waterbouwk; Vervanging Kunstgrasveld DVC 2023	390	390
Apparaten; I-pads 2020	16	49
Apparaten; AED's 2020	5	15
Apparaten; Zonnepanelen en warmtepomp Muizenberg	177	343
Apparaten; Aanleg energiepark Braamt	157	1001
Apparaten; Vervangen Database-server 2022	12	21
Apparaten; Aanschaf 300 laptops 2022	-5	197
Apparaten; Netwerkserver 2021	219	219
Apparaten; Multimedia etc. voor raadzaal 2023	20	20
Apparaten; Automatisering vergaderruimten 2023	70	70
Apparaten; Installaties gemeentewerf 2023	92	92
Overige MVA; hybride werken 2021 meubilair	0	32
Overige MVA; aanvullende modules Corsa 2022	4	13
Overige MVA; perscontainer werf 2023	35	35
Overige MVA; meubilair gemeentewerf 2023	91	91
Totaal	3.971	19.472

Verloop boekwaarde van de investeringen met economisch nut, met heffing

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2023
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	27.314	830		972		27.172
Totaal	27.314	830	-	972	-	27.172

De in het boekjaar gedane investeringen (met economisch nut, met heffing)

Omschrijving	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
Aanleg blauwe ader Dr. Van Heeklaan 2019	19	229
rioolvervanging Meursweg	65	120
Centrumplan: Riolering Lieve Vrouweplein 2020	1	190
Centrumplan: Riolering Raadhuisstraat 2023	442	442

Diverse vervanging vrijverval riolering 2021	192	208
Renovatie drukriolering 2021	11	163
Knelpunten wateroverlast 2022	45	47
Afkoppelen, blauwe aders en meeliftten 2022	12	82
Vervanging riolering van Heeklaan, Daltuin, ca. 2022	17	102
Wateroverlast, klimaatadaptie 2023	27	27
Totaal	830	1.610

Verloop boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2023
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	13.305	4.545		520		17.330
Totaal	13.305	4.545		520		17.330

Specificatie investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Omschrijving	Werkelijk besteed in 2023	Cumulatief besteed t/m 2023
reconstructie Drieheuvelenweg	96	1.123
reconstructie Sint Jansgildestraat Beek	350	1.298
Bloemenbuurt Didam 2019	757	2.125
Herinrichting Lengelseweg/s-Heerenbergseweg/Meilandsedijk	758	826
vervanging straatmateriaal 2020	481	615
vervanging straatmateriaal 2021	7	9
vervanging straatmateriaal 2022	2	5
stabilisering bovenlaag onverharde wegen 2020	568	1.080
Braamt inrichting openbare ruimte 2020	41	422
Centrumplan Didam	1.434	5.793
Vervanging verharding van Heeklaan, Daltuin, ca. 2022	51	274
Totaal	4.545	13.571

Verloop boekwaarde van de financiële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Investerings	Desinvesteringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2023
Kapitaalverstrekkingen aan:					
- Deelnemingen	147				147
Leningen aan:					
- Woningbouwcorporaties	1.703			248	1.455
- Deelnemingen	2.154				2.154
Overige langlopende leningen u/g	6.198	649		302	6.546
Totaal	10.202	649		550	10.301

Vorraden

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	187	8
AF: voorziening verlies diverse projecten	-790	-475
Balanswaarde	-603	-467
Gereed product en handelsgoederen (diesel OW en eigen verklaringen PZ)	6	10
Totaal	-597	-457

Gronden in exploitatie

Complex nummer	Omschrijving complex	Boekwaarde per 01-01-2023	Voorziening (Ncw) 31-12-2022	Balans-waarde 31-12-2022	Lasten 2023	Baten 2023	bijstelling winst-neming 2023 (Poc)	Vrijval voorziening 2023	Boek-waarde per 31-12-2023	Bijstelling voorziening in 2023 (Ncw)	Voorziening (Ncw) 31-12-2023	Balans-waarde 31-12-2023
	Woningbouw											
P.040	Vinkhof Zeddam	456	438	18	21				477	-2	436	41
P.370	Kerkwijk Didam	-696		-696	140	111	115		-552			-552
P.420	Suitbertusschool Stokkum	236	245	-9	9			-245	0	0	0	0
P.440	Steegseweg Beek	-29		-29	20		9		0			0
P.450	Mr.Vermeulenstr. L'beek	258	44	215	6	154			111	-5	39	72
P.490	Diekmansweide 's-Hberg	34	63	-30	0			-34	0	-29	0	0
P.500	Roncallischool Zeddam	55		55	7		1		63			63
	Subtotaal woningbouw	314	790	-476	204	265	126	-279	99	-37	475	-375
	Bedrijventerreinen											
P.810	Euregionaal Bedrijventerrein	1.419		1.419	51	150	120		1.439			1.439
P.830	Matjeskolk L'beek	199		199	5	348	144		0			0
P.840	DocksNLD	-1.745		-1.745	229		-15		-1.531			-1.531
	Subtotaal bedrijventerreinen	-127	0	-127	285	498	249		-91	0	0	-91
	Totaal wonen en bedrijven	187	790	-603	488	763	374	-279	8	-37	475	-467

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Saldo per 31-12-2023	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd saldo	
			31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	6.229		6.229	6.906
Overige vorderingen	3.951	1.484	2.467	1.367
Totaal	10.180	1.484	8.696	8.273

Deposito schatkistbankieren

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Deposito schatkistbankieren	863	1.246
Totaal	863	1.246

Overige vorderingen

Omschrijving	Saldo 31-12-2023	voorziening voor oninbaarheid
Debiteuren algemeen	1.659	36
Debiteuren belastingen	253	26
Debiteuren sociale zaken	2.038	1.422
Totaal	3.951	1.484

Liquide middelen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Banksaldi	109	107
Totaal	109	107

Overlopende activa

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Van overheid nog te ontvangen vorderingen met een specifiek bestedingsdoel	604	794
Overige nog te ontvangen bedragen	2.836	1.556
Vooruitbetaalde bedragen	958	1.480
Totaal	4.398	3.830

Nog te ontvangen vorderingen met een specifiek bestedingsdoel

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Omschrijving	saldo per 31-12-2022	toevoegingen	vrijgevallen bedragen	saldo per 31-12-2023
Min BZK kwijtschelding gemeentelijke Belasting	6		6	

Min BZK DigiD vergoeding 4e Kwartaal	4		4	
Min BZK 2023-12 Alg. en div. uitkeringen S8		382		382
Min van Justitie en Veiligheid opvang ontheemden Oekraïne	184	56	184	56
Provincie Gelderland subsidie monumenten	6	6	6	6
Provincie Gelderland vergoeding gladheidsbestijding	5	4	5	4
Provincie Gelderland subsidieafrek 20% dorpsvoorzieningen Braamt	100		100	
Provincie Gelderland subsidie MKB deal		20		20
Quadraam subsidie Survis Liemers college 2022	210		210	
Beschermd Wonen Subsidie gemeenschappelijke regeling	279	119	279	119
VNOG demarcatievergoeding 2023		17		17
Totaal	794	604	794	604

Specificatie overige nog te ontvangen bedragen

Omschrijving	bedrag
Creditfacturen AGEM 2024 mbt bj 2023	20
Creditfacturen 2023 diverse crediteuren ontvangst in 2024	23
Afrekening rioolheffing 2023	138
Afvalstoffenheffing afrekening DIFTAR 2023	726
Toeristenbelasting 2023	407
Afrekening afval Nedvang plastic en GFT afval 2023	90
Afrekening technische installaties 2023 scholen BSN-BSZ	48
bijdrage pannaveld	76
bijdrage combinatiefuncties scholen	33
afrekening woningontruimingen	12
opbrengst aanmaningen dwangbevelen	2
Afrekening LunpSum 2022-07 tm 2023-06	916
Laco Montferland meerkosten SPUK MEOZ energie 2023	290
Afdracht legeskas publiekszaken	20
Voorschotten-Inhoudingen SOZA en Jeugdwet	34
Totaal	2.836

Specificatie vooruitbetaalde bedragen

Omschrijving	bedrag
Automatisering service- onderhouds- en leasecontracten 2024 ev	353
Lidmaatschappen, abonnementen en contributies 2024	74
Onderhouds- dienstverlening contracten 2024	130
Pensioenpremie v.m. wethouders 2024	4
Verplichtingen personeelszaken 2024	7
Doelgroepenvervoer Arnhem-Nijmegen voorschot 1eKW 2024	156
Voorschotten energie AGEM 2024	220

huur pand-parkeerplaats 2024-01	14
Totaal	958

PASSIVA

Eigen vermogen

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2023	boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserves	30.703	28.027
Bestemmingsreserves	17.791	12.899
Subtotaal	48.494	40.926
Gerealiseerde resultaat	7,066	10.826
Totaal	55.560	51.752

Voorzieningen

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2023	boekwaarde 31-12-2022
Risicovoorzieningen	3.845	3.552
Egalisatievoorzieningen	3.167	2.940
voorziening bijdr. toek. vervangingsinvest. waarvoor een heffing wordt geheven	-	-
voorziening voor van derden verkregen middelen met een specifieke besteding	826	911
Totaal	7.837	7.404

Voor een verloopoverzicht per voorziening wordt verwezen naar de toelichting op de voorzieningen.

Toelichting reserves

5edragen x € 1.000

Naam reserve	Saldo per 31-12-2022	Resultaat vorig boekjaar	Vermeerdering wegens inflatie-correctie	Overige vermeerderingen	Verminderingen	Saldo per 31-12-2023
Algemene reserves						
Algemene Reserve	8.690	4.976			-1.828	11.838
Grondexploitatie	4.000			426	-623	3.803
Verkoop aandelen NUON	15.337			-	-275	15.062
Totaal Algemene reserves	28.027	4.976		426	-2.726	30.703
Bestemmingsreserves						
<i>Bestedingsfunctie</i>						
Afwikkeling winstbestemming	1.547	966		475	-2.513	475

Reserve Saldo rekening van baten en lasten				1.478	-509	969
Klimaatmiddelen	414			-	-	414
Corona	488			-	-488	-
<i>Egalisatiefunctie</i>						
Kwaliteitsimpuls gemeentelijke organisatie	800			1	-437	364
Decentralisaties Sociaal Domein	3.328	1.000		5.025	-4.663	4.690
Onderhoud riolering en rioolrenovaties	738			-	-	738
Kunstgrasvelden	300			50	-	350
Speellocaties	200			-	-	200
Openbaar Groen	287			13	-	300
Reserve Oekraïne	-	3.384			-	3.384
<i>Dekkingsreserve kapitaallasten</i>						
Onderwijshuisvesting	2.178		65	2.131	-1.479	2.895
Kapitaallasten Sportcomplex Montferland (SCM)	628		11	-	-127	512
Centrumplan Didam	961		29	-	-50	940
(Zwem)sportvoorziening Didam	1.030	500	31		-	1.561
Totaal bestemmingsreserves	12.899	5.850	136	9.173	-10.266	17.792
Gerealiseerde resultaat						
Bestemming resultaat 2022	10.826	-10.826				0
Resultaat jaarrekening 2023				7.066		7.066
Totaal gerealiseerde resultaat	10.826	-10.826		7.066		7.066
Eindtotaal	51.752	0	136	16.665	-12.992	55.560

Hierna worden de mutaties 2023 toegelicht.

ALGEMENE RESERVE

De Algemene reserve fungeert als algemeen dekkingsmiddel. De overschotten dan wel tekorten van de jaarrekening worden gemuteerd in de Algemene Reserve.

Saldo per 1 januari 2023	8.690
<i>Toevoegingen</i>	
Saldo jaarrekening 2022	2.043
Toevoeging tussentijdse resultaten 2022	2.933

Subtotaal toevoegingen	4.976
<i>Onttrekkingen</i>	
Extra capaciteit handhaving	-121
Uitvoering visie 's Heerenberg Oost	-455
Bijdrage open club Nevelhorst	-492
Restant bijdrage VV Kilder	-5
Aanpak energiearmoede 2023	-329
Plan van Aanpak woonzorgvisie Montferland	-31
Budget inhuur 's Heerenberg Oost	-229
Restant ICT beveiligingsplan	-57
Subsidie leges omgevingsvergunningen dorpshuizen Beek, Gildegebouw Loerbeek en Braamt	-109
Subtotaal onttrekkingen	-1.828
Saldo per 31 december 2023	11.838

Het saldo van de Algemene Reserve voor bestemming bedraagt per 31 december 2023 € 11.838.457 positief. Dit bedrag is exclusief het saldo van de jaarrekening 2023.

Wij verwachten voor de komende jaren de volgende toevoegingen en onttrekkingen:

Toevoegingen

- n.v.t.

Onttrekkingen

- extra capaciteit handhaving : € 240.000
- energie besparen door te ontzorgen: € 100.000
- Restant ICT-beveiligingsplan: € 30.000

Grondexploitatie

Deze reserve fungeert als buffer voor de risico's van de grondexploitatie. De reserve wordt gevoed door voordelige resultaten op grondexploitaties. Voor deze reserve is bij de Nota Reserves en Voorzieningen 2023 een minimaal gewenste omvang van € 2 mln. vastgesteld en een maximale omvang van € 4 mln.

Saldo per 1 januari 2023	4.000
<i>Toevoegingen</i>	
Resultaat woningbouw (afname verliesvoorzieningen)	37
Bijstelling winstnemingen woningbouw 2023	125

Bijstelling winstnemingen bedrijventerreinen 2023	264
Subtotaal toevoegingen	426

<i>Onttrekkingen</i>	
Kwaliteitsimpuls woningbouw en bedrijventerreinen	-275
Rentelasten ruilgronden voormalig Bergh	-36
Advieskosten voorbereiding bouwgrondexploitatie	-22
Vorming voorziening schadeloosstelling	-290
Subtotaal onttrekkingen	-623
Saldo per 31 december 2023	3.803

Verkoop aandelen NUON

Deze reserve is gevormd uit verkoop van de aandelen Nuon in 2009.

Saldo per 1 januari 2023	15.337
<i>Toevoegingen</i>	
Toevoegingen 2023	0
Subtotaal toevoegingen	0

<i>Onttrekkingen</i>	
Bijdrage Beek/Loerbeek	-250
Bijdrage Nieuw Dijk	-25
Subtotaal onttrekkingen	-275
Saldo per 31 december 2023	15.062

BESTEMMINGSRESERVES**Bestedingsfunctie****Afwikkeling winstbestemming**

Budgetten die bij de kwartaalrapportages zijn doorgeschoven naar 2024 zijn in 2023 aan deze reserve toegevoegd. In 2024 zullen ze weer aan deze reserve worden onttrokken en aan de betreffende budgetten worden toegevoegd. Op deze manier heeft de overheveling naar 2024 geen budgettaire effecten. De onderstaande budgetten zijn bij de kwartaalrapportages doorgeschoven. Daarnaast zijn een aantal taakmutaties uit de decembercirculaire 2022 in 2022 toegevoegd aan deze reserve en in 2023 weer onttrokken.

Saldo per 1 januari 2023	1.547
<i>Toevoegingen</i>	

Toevoeging resultaatbestemming jaarrekening 2022 (diverse budgetten)	966
Overheveling resterend budget klompenpaden	27
Advisering dorpsraden	18
Budget klimaatadaptatie	20
Subsidies voor landschap en biodiversiteit	39
Werkzaamheden civiele kunstwerken	11
Werkzaamheden Openbare Verlichting	60
Werkzaamheden vooruitlopend op vaststellen nieuw wegenbeheersplan	100
Doorschuiven budget bodemsanering Meursweg	60
Overheveling budget verkeersveiligheid	100
Participatie onderzoek Nevelhorst	40
Totaal	1.441

<i>Onttrekkingen</i>	
Ondersteuning dorpsraden	-40
Budget omgevingsvisie	-126
Overheveling budget Meursweg	-85
Budget voor Gezond in de Stad	-17
Budget versterken sociale basis voor ouderen	-28
Restant hervormingsagenda (jeugdzorg)	-5
Uitvoeringskosten bijzondere bijstand aan zelfstandigen	-5
Budget breed offensief	-10
Toegankelijkheid verkiezingen en software burgerlijke stand	-5
Compensatieregeling voogdij 18+	-56
Budget bijzondere bijstand (vroegsignalering)	-55
Energietoeslag minima	-785
Diverse budgetten R&T	-126
Budget burgerpeiling	-20

Afvalbakken	-15
Onderzoek snelfietspaden	-25
Klompenpaden vrijwilligersnetwerk	-38
Stijging acute problematieken huisvestings situatie	-50
Extern laten opstellen beheerplannen OW	-55
Extra budget inzet V&H niet besteed	-240
Overhevelen deel WOO ivm formatie, kwaliteitsslag informatiehuishouding	-104
Beleids-/beheerplan begraafplaatsen	-20
Invoerkosten omgevingswet	-372
Reservering taakmutatie Wet Kwaliteitsborging Woningbouw (WKB)	-61
Ontvangen gelden Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)	-170
Totaal	-2.513
Saldo per 31 december 2023	475

Klimaatmiddelen

In 2023 hebben er geen mutaties plaatsgevonden op de reserve klimaatmiddelen.

Saldo per 1 januari 2023	414
Mutaties	-
Totaal	414

Corona

Het restant van de reserve corona is in 2023 vrijgevalen. De onttrekkingen in 2023 bedragen € 227.0100 en de vrijval bedraagt € 260.946.

Saldo per 1 januari 2023	488
Onttrekkingen	-227

Vrijval	-261
Totaal	-

Egalisatiefunctie**Kwaliteitsimpuls gemeentelijke organisatie**

De reserve is gevormd ter bekostiging van de aanpak van knelpunten bij de verbetering van de gemeentelijke organisatie. Beschikbaar voor maatwerk aanpassingen en dekking van aanvullende stortingen in de voorziening verplichtingen personeel.

<i>Toevoegingen</i>	
Vrijval voorziening knelpunten personeel 2023	1
Totaal	1

<i>Onttrekkingen</i>	
Onttrekking kwaliteitsimpuls 2023	-437
Totaal	-437

Decentralisaties Sociaal Domein

Deze reserve dient om fluctuaties in de uitgaven op het sociaal domein op te vangen.

<i>Toevoegingen</i>	
Teruggave regionale middelen beschermd wonen	150
Compensatieregeling Voogdij 18+	995
Restant hervormingsagenda (jeugdzorg)	5
Toevoeging resultaat jaarrekening 2022	1.000
Compensatie salarislaster zorgdomein	176
Reservering incidentele compensatie jeugdzorg	3.699
Totaal	6.025

<i>Onttrekkingen</i>	
Bijdrage ter dekking tekorten sociaal domein 2023	-4690
Totaal	-4.690

Onderhoud riolering en rioolrenovaties

In 2021 is het GWRP vastgesteld. Alle kosten van onderhoud en vervanging van riolering zijn hierin opgenomen over een periode van 60 jaar. Op basis van de nota Lokale Heffingen dienen de volgende resultaten riolering aan de reserve te worden toegevoegd: aanbestedingsresultaten,

efficiëncyvoordelen of een hoger gerealiseerde capaciteit (meer aansluitingen of een hoger waterverbruik dan geraamd). In 2023 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Kunstgrasvelden

Deze reserve dient ter dekking van de bijdrage van de gemeente aan de voetbalverenigingen DVC'26 in Didam en FC Bergh in 's-Heerenberg ter vervanging van de kunstgrasvelden. Voor beide verenigingen gaat het om 1 kunstgrasveld.

<i>Toevoegingen</i>	
Jaarlijkse toevoeging	50
Totaal	50

Speellocaties

Bij de vaststelling van het beleidsplan "Spelen in Montferland" op 17 december 2015 heeft de gemeenteraad besloten om met ingang van de jaarrekening 2015 een bestemmingsreserve (met egalisatiefunctie) voor speellocaties te vormen. De overschotten op rekeningbasis worden aan deze reserve toegevoegd. Conform het beleidsplan wordt sinds 2019 actief ingestoken op de aanleg van nieuwe kansen. De extra lasten kunnen dan worden gedekt middels een onttrekking aan deze bestemmingsreserve. In 2023 hebben geen mutaties plaatsgevonden, aangezien de maximale omvang van deze reserve is bereikt.

Openbaar Groen

Met ingang van de jaarrekening 2021 is een bestemmingsreserve (met egalisatiefunctie) voor openbaar groen gevormd. Het voordeel op rekeningbasis is aan deze reserve toegevoegd conform het vastgestelde groenbeheersplan.

<i>Toevoegingen</i>	
Voordeling saldo Openbaar Groen	13
Totaal	13

Oekraïne

Deze reserve is gevormd bij de vaststelling van de jaarstukken 2022 voor de noodopvang van vluchtelingen uit Oekraïne.

<i>Toevoegingen</i>	
Vorming bestemmingsreserve Noodopvang Oekraïne	3.384
Totaal	3.384

Dekkingsreserves kapitaallasten

Onderwijshuisvesting

Deze reserve is bedoeld om uitgaven inzake onderwijshuisvesting gelijkmatig over de verschillende jaren te verdelen. Het saldo van baten en lasten op onderwijshuisvesting wordt verrekend met deze reserve. De uitgaven betreffen met name kapitaallasten.

<i>Toevoegingen</i>	
Rentetoevoeging 2023	65
Toevoeging fictief budget	2.131
Totaal	2.196

<i>Onttrekkingen</i>	
Verrekening saldo baten en lasten	-1.479
Totaal	-1.479

Kapitaallasten Sportcomplex Montferland (SCM)

Deze reserve is bestemd voor dekking van de optredende kapitaallasten van het Sportcomplex Montferland in 's-Heerenberg.

<i>Toevoegingen</i>	
Rentetoevoeging 2023	11
Totaal	11

<i>Onttrekkingen</i>	
Kapitaallasten	-127
Totaal	-127

Centrumplan Didam

De reserve Centrumplan Didam dient ter dekking van een deel van de kapitaallasten van de investeringen voor het centrumplan in Didam. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 is besloten om een bedrag van € 1 miljoen toe te voegen aan deze reserve.

<i>Toevoegingen</i>	
Rentetoevoeging 2023	29
Totaal	29

<i>Onttrekkingen</i>	
Kapitaallasten	-50
Totaal	-50

(Zwem)sportvoorziening Didam

Bij de behandeling van de begroting 2023 op 10 november 2022 heeft de gemeenteraad een amendement aangenomen om een nieuwe reserve (zwem)sportvoorziening te vormen ten laste van de Algemene Reserve.

<i>Toevoegingen</i>	
Rentetoevoeging 2023	31
Bestemming resultaat jaarrekening 2022	500
Totaal	531

Reserve saldo rekening van baten en lasten

Jaarlijks wordt het jaarresultaat van het voorgaande dienstjaar tijdelijk geparkeerd op deze reserve. Na het raadsbesluit in het volgende dienstjaar wordt het saldo verrekend met de Algemene Reserve.

Saldo per 1 januari 2023	0
<i>Toevoegingen</i>	
Saldo primitieve begroting 2023	2.680
Bijstelling saldo begroting 2023	-1.249
Toevoeging resultaat 2e tussenrapportage 2023	47
Subtotaal toevoegingen	1.478
<i>Onttrekkingen</i>	
Saldo bijstelling 1e tussenrapportage	-509
Subtotaal onttrekkingen	-509
Saldo per 31 december 2023	969

Resultaat jaarrekening

Het gerealiseerde resultaat van deze jaarrekening bedraagt € 7.066.000

Toelichting voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Naam voorziening	Saldo per 31-12-2022	Overige vermeerderingen	Aanwending	Vrijval	Saldo per 31-12-2023
<i>Risicovoorzieningen</i>					
Verplichtingen personeel	382	751	-625	-	508
Verplichtingen wethouders	3.146	877	-1.080	-	2.943
Voorziening verlofsparen	25	79	-	-	104
Voorziening schadeloosstelling	-	290	-	-	290
Totaal Risicovoorzieningen	3.553	1.997	-1.705	-	3.845
<i>Egalisatievoorzieningen</i>					
Openbare ruimte	846	883	-632	-	1.097
Onderhoud gebouwen en accommodaties	1.733	336	-66	-	2.003
Groot onderhoud sportcomplex	361	82	-377	-	66
Totaal Egalisatievoorzieningen	2.940	1.301	-1.075	-	3.166
Voorziening van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden					
Riolering (art 44 lid 2 BV)	911	-	-85	-	826
Totaal Voorziening voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	911	-	-85	-	826
<i>Bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven</i>					
Riolering (art 44 lid 1 BV, vervangingsinvestering)	0	1.082	-1.082		0

Totaal Bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven	0	1.082	-1.082		0
Eindtotaal	7.404	4.380	-3.947	-	7.837

Hierna worden de mutaties 2023 toegelicht.

RISICOVOORZIENINGEN

Verplichtingen personeel

Deze voorziening is gevormd ter oplossing van personele problemen waarvan de financiële omvang bekend is. Op basis van berekening van de verwachte uitgaven wordt de voorziening gevoed, waarna in de volgende jaren de afwikkeling plaatsvindt.

<i>Vermeerderingen</i>	
Aanvullende storting 2023	437
Toevoeging voorziening RVU ultimo 2023	314
Totaal	751

<i>Verminderingen</i>	
Uitgaven 2023	- 625
Totaal	-625

Verplichtingen wethouders

Deze voorziening is gevormd om het berekende risico bij wettelijke verplichtingen (pensioenen) af te dekken.

<i>Vermeerderingen</i>	
Aanvullende storting 2023	877
Totaal	877

<i>Verminderingen</i>	
Werkelijke pensioenuitkeringen t.b.v. gewezen wethouders	-1.080
Totaal	-1.080

Voorziening verlofsparen

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. De financiële omvang is bekend. Voor oplossing van personele problemen schrijft de BBV voor hier een voorziening voor te vormen. De storting in 2023 is € 79.360.

Voorziening schadeloosstelling

Deze voorziening is gevormd op basis van de reeds bekende kosten van de schadeloosstelling. De kosten bestaan uit: Schadeloosstellingen € 260.000 en juridische kosten € 30.000.

<i>Vermeerderingen</i>	
------------------------	--

Toevoeging voorziening schadeloosstelling	290
Totaal	290

EGALISATIEVOORZIENINGENOpenbare Ruimte

Deze voorziening bestaat onderliggend uit de volgende voorzieningen: groot onderhoud wegen, vervanging lichtmasten en groot onderhoud civiele kunstwerken. Deze voorziening is gevormd om de betreffende kosten gelijkmatig over de jaren te spreiden. De bijbehorende beleidsplannen zijn actueel.

<i>Vermeerderingen</i>	
Reguliere storting 2023	883
Totaal	883

<i>Verminderingen</i>	
Uitgaven 2023 op basis van de beheers- en beleidsplannen	-632
Totaal	-632

Onderhoud gebouwen en accommodaties

Deze voorziening is gevormd om kosten van groot onderhoud van gemeentelijke accommodaties gelijkmatig over de jaren te spreiden. De onderliggende onderhoudsplannen zijn actueel.

<i>Vermeerderingen</i>	
Reguliere stortingen 2023 conform onderhoudsplanningen	336
Totaal	336

<i>Verminderingen</i>	
Uitvoering groot onderhoud 2023	-66
Totaal	-66

Groot onderhoud sportcomplex

Deze voorziening is gevormd om de kosten van groot onderhoud van het Sportcentrum Montferland gelijkmatig over de jaren te spreiden.

<i>Vermeerderingen</i>	
Reguliere storting 2023	82
Totaal	82

<i>Verminderingen</i>	
Uitgaven 2023 o.b.v. MJOP	-377

Totaal	-377
---------------	-------------

Voorziening voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Onderhoud riolering (artikel 44 lid 2 BBV)

Op grond van het BBV komen opgehaalde gelden (ontvangen rioolheffingen) die per balansdatum nog niet zijn besteed als gevolg van later investeren en/of uitvoeren dan voorzien in een voorziening.

<i>Verminderings</i>	
Onttrekking tekort 2023	-85
Totaal	-85

Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.

Riolering (kapitaallasten)

Op basis van artikel 44, lid 1 BBV mag een voorziening worden gevormd door bijdragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen riolering. Deze voorziening is gevormd conform het GWRP 2021-2026 uit de ontvangen rioolheffingen en dient om de kapitaallasten voor de riolering op de langere termijn te drukken. Conform het vastgestelde GWRP zijn de stortingen in 2023 direct aan de voorziening onttrokken en ten gunste van diverse investeringen in 2023 gebracht.

<i>Vermeerderingen</i>	
Reguliere storting 2023 conform GRP	1.082
Totaal	1.082
<i>Verminderings</i>	
Onttrekking 2023 conform GWRP	-1.082
Totaal	-1.082

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans vaste schulden met een looptijd langer dan een jaar is als volgt:

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2023	boekwaarde 31-12-2022
Onderhandse leningen:		
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	56.718	63.472
Waarborgsommen	8	9
Totaal	56.726	63.481

Omschrijving	Saldo 31-12-2022	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2023
Onderhandse leningen:	63.472		6.754	56.718
Waarborgsommen	9	3	4	8
Totaal	63.481	3	6.758	56.726

Vlottende passiva

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2023	boekwaarde 31-12-2022
Schulden < 1 jaar	6.732	5.384
Banksaldi		-
Overlopende passiva	15.481	11.133
Totaal	22.212	16.517

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2023	boekwaarde 31-12-2022
Overige kasgeldleningen		-
Overige schulden	82	92
Overige schulden; crediteuren	6.650	5.292
Overige schulden; crediteurenlijst debetbedragen		
BNG lening 40.107253 2012 wordt in 2022 afgelost; is verhuist van langlopende leningen		-
Totaal	6.732	5.384

Overlopende passiva

Omschrijving	boekwaarde 31-12-2023	boekwaarde 31-12-2022
Nog te betalen bedragen	6.608	6.547
Vooruit ontvangen bedragen	32	27
Ontvangen voorschotten Rijk (art.49)	6.095	3.738
Ontvangen voorschotten overige overheid	3.156	821
Totaal	15.892	11.133

Specificatie nog te betalen bedragen

Omschrijving	bedrag
Transitorische rente	330
Personeel van derden ca.	174
Afrekening energiekosten div locaties	272
Adviezen, diensten etc	242
Werkzaamheden t.b.v. Openbare Werken	266
Diverse bijdragen en (exploitatie) subsidies	87
Bijdrage en VPB DocksNLD	3.103
Kosten WMO	747
Kosten Jeugdzorg	869
afrek LumpSum	628
Verplichtingen personeelszaken	217
VPB bouwgrondexploitatie	474
Totaal	7.408

Specificatie vooruitontvangen bedragen

Omschrijving	bedrag
aanleg landschapselementen budget Tennet	15
Directeuren Netwerk Achterhoek saldo 2023 naar 2024	17
Totaal	32

Specificatie ontvangen voorschotten Rijk (art.49)

Omschrijving	saldo per 31-12-2022	toevoegingen	aanwending	saldo per 31-12-2023
SU: min VWS H4 Specifieke Uitkering Sport	45	186	189	41
SU: min I en W E20 Regeling Stimulering Verkeersmaatregelen 2020-2021	710			710
SU: min I en W E84 Regeling Stimulering Verkeersmaatregelen 2022-2023	232		49	183
SU: min EZK F11 MKB- deal voorschot WJZ	148		148	-
SU: min SZW G4 TOZO uitkering 2023	-	67		67
SU: min SZW G3 BBZ bedrijfskredieten vs 2021, 2022, 2023	45	16	26	36
SU: min FIN B2 gem. hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	2			2
SU: min J en V A7 Corona onderst toezicht handhaving 2021	102		102	-
SU: min J en V A7 Corona controle toegangsbewijzen 2022	113			113
SU: RVO F28 CDOKE klimaat en energiebeleid	-	639	169	470
SU: min OCW D8 OAB Onderwijs Achterstanden Beleid	1.258	884	820	1.322
SU: min OCW D14 OAB Onderwijs vertragingen 0108-311221 Covid-19	135	119	114	140
SU: min BZK C55 Energiearmoede	711	303	180	834
SU: min SZW G10 wet Inburgering 2022 2023	199	379	167	410
SU: min VWS H12 Preventieakkoord	22	20		42
SU: min SZW G13 Onderwijsroute 2023	14	136	121	29
SU: min VWS H8 Sportakkoord	3		3	-
SU: min VWS H21 versterking clientondersteuning 2023		50	24	26
SU: min VWS H30 Brede Spuk		718	586	133
SU: min VWS H32 MEOZ		328	38	290

SU: min BZK C92 IDO informatiepunten		37	20	17
SU: min BZK C94 RVO isolatie verduurzaming slecht geïsoleerde won.		804		804
SU: min OCW D22 opvang educatie ontheemde peuters		54	9	45
Min BZK 2023-12 Alg. en div. Uitkeringen S8 creditfactuur		382		382
Totaal	3.738	5.123	2.766	6.095

De ontvangen voorschotten overige overheid kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Omschrijving	saldo per 31-12-2022	toevoegingen	aanwending	saldo per 31-12-2023
Bijdrage Provincie Gelderland subsidie gezonde jeugd	17			17
Bijdrage Provincie Gelderland herontwikkeling centrum Loil	400		100	300
Bijdrage Provincie Gelderland biodiversiteit	8			8
Bijdrage gemeenten MKB deal	31		31	-
Bijdrage gem Aalten (prov) Koele Kernen Lengelse-/s-Heerenbergseweg	72			72
Bijdrage Provincie Gelderland bodemtaken omgevingswet	46			46
Bijdrage Provincie Gelderland proeftuinen	247	2.467		2.713
Totaal	821	2.467	131	3.156

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Sportcomplex

Voor sportcomplex Montferland bestaat een exploitatieovereenkomst. De overeenkomst loopt door tot 2030. In 2023 betrof de exploitatiebijdrage € 1.048.653. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd.

Diverse doorlopende contracten

Naam leverancier	Omschrijving:	Verplichting:	Looptijd:
Xential	Cloud migratie	124.160	4 jaar
Munckhof Taxi B.V.	Vervoersovereenkomst Leerlingenvervoer	333.000	7 maanden
BCT B.V.	Migratie Corsa / Liber	272.548	3 jaar
Zorgplus Liemers B.V.	Overeenkomst ondersteuning hulp bij het huishouden	1.200.000	3 mnd
Software One	Licentie Microsoft	271.194	1 jaar
Pinkroccade	Belastingen, kadaster en debiteurenbeheer	452.163	3 jaar
Pinkroccade	iBurgerzaken	438.205	3 jaar
ADP Nederland B.V.	Salaris administratie	111.023	3 jaar
Attero BV	Overeenkomst verwerking rest-afval	985.000	1 jaar

Schoonmaakbedrijf Drost en zonen B.V.	Schoonmaakwerkzaamheden	158.672	1 jaar en 8 maanden
Thooft B.V.	Beveiliging	332.725	1 jaar
Stolwijk	Accountantswerkzaamheden	396.000	3 jaar
Milia CV	Huur hotel S-Heerenbergseweg 8 te Zeddam tbv Opvang Oekraïners	794.696	2 jaar en 3 maanden
Stichting Dierencentrum Achterhoek	Opvang zwerfdieren	236.600	7 jaar
Stichting Achterhoek in Beweging	Regionaal Sportakkoord 2020-2030 met 7 Achterhoekse gemeenten	245.000	7 jaar
Varenheuvelen CV	Huur Gouden Handen	1.205.028	14 jaar
Milia CV	Opvang Oekraïners Steak'm	2.426.085	5 jaar
Totaal		9.982.376	

Vakantiedagen

Eind 2023 bedraagt het saldo verlofuren 22.492.

Dit vertegenwoordigt een bedrag van € 618.233 op basis van werkelijk uurloon ultimo 2023.

WMO - Eigen bijdrage

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. Voor ons betekent dit een onzekerheid in de jaarrekening van € 339.000.

Opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen

Geldnemer	Aard/Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag Hoofdsom	Percentage toerekening en Borgstelling	Restant 31-12-2022	Restant 31-12-2023	waarvan door gemeente gewaarborgd
Sportverenigingen	uitbr./bouw park/clubgeb.	947	100%	463	455	455
Sportverenigingen	sportleningen 50% SWS	257	50%	132	280	140
Stg Huis Bergh	instandh. kasteel Huis Bergh	173	100%	53	48	48
Stg Plavei	vervolg BNG lening 68857	1.743	100%	1.743	1.743	1.743
Overige leningen		3.120		2.391	2.526	2.386
Stg Plavei	woningb.achtervang WSW	108.627	100%; <1-8-21 50% borg	108.288	104.962	52.481
Stg Plavei	woningb.achtervang WSW	51.762	87,1% > 1-8-21	51.762	51.762	46.090
Stg Woonzorg Nederland	woningb.achtervang WSW	11.013	100%; <1-8-21 50% borg	11.013	8.719	4.360
Stg Woonzorg Nederland	woningb.achtervang WSW	359.725	0,3% > 1-8-21	353.921	353.921	1.127
De Woonplaats	woningb.achtervang WSW	184.771	0,3% > 1-8-21	184.771	184.771	559
Stg Mooiland	woningb.achtervang WSW	45.685	0,1% > 1-8-21	45.685	45.685	43
WSW geborgde leningen		761.584		755.440	749.820	104.659
Gewaarborgde leningen		764.703		757.831	752.346	107.045

Ontwikkelingen na balansdatum

De gemeente Montferland gaat ontheemden uit de Oekraïne opvangen in het voormalige restaurant Steak'm in Nieuw-Dijk. Hiervoor is een huurovereenkomst gesloten. Al enige tijd leven er vragen onder de inwoners van Montferland over deze overeenkomst. Ook heeft een inwoner een melding van een vermoeden van integriteitsschennis bij de gemeente gedaan. Om antwoorden te kunnen geven en de onrust weg te nemen is een onderzoek gestart. Een extern bureau onderzoekt de totstandkoming van de huurovereenkomst voor deze opvanglocatie in Nieuw-Dijk. De gemeente heeft het bureau gevraagd om voor de zomer een rapport op te leveren.

Schatkistbankieren

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
	Verslagjaar			
Drempelbedrag	1914			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	322	352	316	225
Ruimte onder het drempelbedrag	1.592	1.562	1.598	1690
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag				
	Verslagjaar			
Begrotingstotaal verslagjaar	95.713			
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	95.713			
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
Drempelbedrag	1.914			
(2) Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	28.967	32.064	29.102	20.664
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	322	352	316	225

3.3 Overzicht van baten en lasten over 2023

Overzicht van baten en lasten 2023

bedragen x € 1.000

	Begroting 2023 primair			Begroting 2023 na wijziging			Realisatie 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Omschrijving programma									
Relatie inwoners en bestuur	4.349	579	-3.771	5.470	1.014	-4.457	6.395	2.181	-4.214
Ruimtelijke ontwikkeling	2.483	1.515	-968	4.013	255	-3.758	4.101	699	-3.401
Beheer leefomgeving	18.261	11.013	-7.248	18.498	10.692	-7.806	18.582	10.865	-7.717
Economie en toerisme	806	484	-322	1.797	1.452	-345	2.381	2.371	-10
Gezondheid en bevord. gezonde leefstijl	6.036	1.124	-4.912	7.214	1.831	-5.383	6.666	1.793	-4.874
Jeugd, onderwijs en cultuur	17.792	2.254	-15.538	20.027	2.416	-17.611	20.787	2.644	-18.143
Maatsch. ondersteuning en veiligheid	18.098	373	-17.725	25.716	7.686	-18.031	21.864	7.886	-13.978
Werk en inkomen	16.931	7.060	-9.872	18.841	7.423	-11.417	18.290	8.148	-10.142
Sub-totaal programma's	84.756	24.401	-60.356	101.576	32.768	-68.808	99.066	36.587	-62.479
Algemene dekkingsmiddelen	2.803	78.740	75.937	2.548	83.163	80.616	2.475	83.976	81.501
Overhead en ondersteuning	12.623	647	-11.976	15.494	666	-14.828	15.847	867	-14.980
Vennootschapsbelasting	0	0	0	251	0	-251	233	0	-233
Sub-totaal overig	15.426	79.387	63.961	18.292	83.829	65.537	18.556	84.843	66.287
Saldo van lasten en baten	100.182	103.788	3.605	119.868	116.597	-3.271	117.622	121.430	3.808
Mutaties reserves									
Relatie inwoners en bestuur	0	0	0	0	25	25	0	25	25
Ruimtelijke ontwikkeling	29	1.750	1.721	47	2.771	2.724	209	2.380	2.170
Beheer leefomgeving	0	50	50	417	224	-193	430	163	-267
Economie en toerisme	0	300	300	40	166	126	304	126	-178
Gezondheid en bevord. gezonde leefstijl	0	-998	-998	61	681	620	92	641	549
Jeugd, onderwijs en cultuur	61	1.406	1.346	5.846	4.411	-1.435	5.900	4.542	-1.358
Maatsch. ondersteuning en veiligheid	6.866	2.034	-4.832	1.321	1.466	145	1.321	1.776	455
Werk en inkomen	0	0	0	0	850	850	0	850	850
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	104	104	0	104	104
Overhead en ondersteuning	1.431	240	-1.191	969	1.273	304	969	1.876	907
Sub-totaal mutaties reserves	8.387	4.782	-3.605	8.700	11.971	3.271	9.226	12.484	3.258
Resultaat	108.569	108.569	0	128.568	128.568	0	126.848	133.913	7.066

Toelichting afwijkingen (begrotingscriterium)

In november 2023 is door de commissie BBV pas nadere invulling gegeven aan de interpretatie van het "begrotingscriterium" en werd duidelijk dat het niet tijdig, dat wil zeggen vóór 31-12-2023, melden aan de gemeenteraad van alle afwijkingen - dus ook de voordelen wegens lagere lasten en hogere baten en de nadelen wegens lagere baten - meetellen in de bepaling van de begrotingsrechtmatigheid. De nadere interpretatie vanuit de commissie BBV maakt echter wel duidelijk dat het hierbij moet gaan om afwijkingen ten opzichte van het bestaande beleid. Vanuit diverse vakgroepen wordt wel aanbevolen, om discussie te voorkomen, om met de gemeenteraad af te spreken dat onderschrijdingen van lasten en baten en overschrijdingen van baten met het vaststellen van de jaarrekening als "tijdig" moet worden gezien. Ons voornemen is om deze afspraak met de gemeenteraad vast te leggen in een actualisatie van de Financiële verordening in 2024.

De volgende tabel laat de afwijkingen ("Begroting 2023 na wijziging" versus "Realisatie 2023") in de baten en lasten op programmaniveau zien.

Bedragen x € 1.000

	Hogere lasten	Lagere lasten	Hogere baten	Lagere baten
1. Relatie inwoners en bestuur	925		1.168	
2. Ruimtelijke ontwikkeling	88		445	
3. Beheer leefomgeving	84		173	
4. Economie en toerisme	584		919	
5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl		548		39
6. Jeugd, onderwijs en cultuur	761		228	
7. Maatschappelijk ondersteuning en veiligheid		3.852	201	
8. Werk en inkomen		551	724	
Algemene dekkingsmiddelen		72	812	
Overhead en ondersteuning	353		202	
Vennootschapsbelasting		17		
Saldo afwijking op programma's	2.795	5.041	4.872	39

De hogere lasten (2e kolom) staan ook vermeld in de rechtmatigheidsverantwoording (hoofdstuk 3.11) en vloeien voort uit open-einde regelingen en/of worden gecompenseerd door (hogere) baten. Hiermee zijn deze begrotingsonrechtmatigheden "acceptabel". Voor een toelichting wordt verwezen naar de tabel hieronder en de analyse op programmaniveau (hoofdstuk 3.5).

Toelichting afwijkingen > € 150.000

	Toelichting
1. Relatie inwoners en bestuur	• Ontvangsten en uitgaven van andere overheden ter uitvoering van de SiSa-regeling MKB-deals (€ 271k) • Uitgaven wegens wachtgelden en pensioenen (€ 588) en dekking uit de wachtgeldvoorziening / vrijval pensioenvoorziening en een ontvangst van een verzekeraar. Deels dienen de hogere baten (€ 841k) ter dekking van uitgaven
2. Ruimtelijke ontwikkeling	• Winstnemingen grondexploitaties woningbouw en verrekeningen met voorzieningen (€ 346k)
3. Beheer leefomgeving	• Ontvangsten van andere overheden ter uitvoering van de SiSa-regeling energiearmoede (€ 167k)
4. Economie en toerisme	• Kosten Grondexploitatie bedrijven (€ 613) wegens extra uren en toevoeging voorziening. Deze staan in relatie tot de hogere baten. • Winstnemingen grondexploitaties bedrijventerreinen en verrekeningen met voorzieningen (€ 907k)
5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl	• Nog niet uitgegeven ontvangsten van de rijksoverheid, m.n. ter uitvoering van de SiSa-regeling Brede Sport. Middelen worden overgeheveld naar 2024 (€ 736k).
6. Jeugd, onderwijs en cultuur	• Uitgaven Jeugdzorg Sociaal Domein (€ 902) • Geen individuele overschrijdingen > € 150k
7. Maatschappelijk ondersteuning en veiligheid	• In 2023 nog niet uitgegeven ontvangsten van de rijksoverheid ter uitvoering van de SiSa-regeling Opvang ontheemden Oekraïne (€ 3,97 mln.). De nog niet besteedde middelen worden, via de resultaatbestemming, toegevoegd aan de bestemmingsreserve. • Verder geen individuele overschrijdingen > € 150k
8. Werk en inkomen	• Budget voor subsidies energiecompensatie zijn niet in volle omvang besteed (€ 150k). • Ontvangsten van de rijksoverheid ter uitvoering van de SiSa-regeling Participatiebudget (€ 974k)
Algemene dekkingsmiddelen	• Ontvangsten n.a.v. de decembercirculaire (€ 559k) • Voordeel op de treasury (schatkistbankieren, doorbelasting grondexploitatie, totaal € 278k)
Overhead en ondersteuning	• Onderdeel van het totale resultaat op de bedrijfsvoering is o.a. een hogere dekking door extra inkomsten en doorbelastingen. Dat verklaart dat de baten hoger uitvallen (€ 160k). • De hogere baten worden vereffend door een toevoeging aan de reserve (€ 155k)
Vennootschapsbelasting	• Geen individuele overschrijdingen > € 150k

Conclusie is dat, hoewel volgens de letter van de wet de lastenoverschrijdingen onrechtmatig zijn, we niet afwijken van het door de gemeenteraad vastgestelde bestaande beleid. Alle lastenoverschrijdingen, met uitzondering van een overschrijding van € 77.000 op de investeringsbudgetten, zijn acceptabel.

Bij de lasten- en batenonderschrijdingen en de batenoverschrijdingen betreft het nadelen en met name voordelen die voortvloeien uit open-einde regelingen en rijksontvangsten (vaak voor meerdere jaren), waarbij we nog niet in de gelegenheid zijn geweest om de middelen volledig te besteden. Dit geldt des te meer voor (aanvullende) rijksmiddelen die pas aan het einde van het jaar worden ontvangen (decembercirculaire Algemene uitkering, enkele SiSa-regelingen).

Wel constateren wij dat op enkele onderdelen (bv. SiSa-regeling Opvang ontheemden Oekraïne) de gemeenteraad eerder, middels de tussenrapportage, kan worden geïnformeerd over het niet volledig besteden van de middelen. Daar waar mogelijk zullen wij hier in onze P&C-cyclus rekening mee houden.

3.4 Waarderingsgrondslagen

3.4 Waarderingsgrondslagen

Bij het samenstellen van de rekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. wettelijke bepalingen inzake jaarverslaglegging;
2. waarderingsgrondslagen;
3. grondslagen ter bepaling van het saldo c.q. resultaat.

Zowel de verschillen tussen de jaarrekening 2022 en de jaarrekening 2023 alsmede de verschillen tussen de begroting 2023 en de jaarrekening 2023 zijn op de beleidstaken afzonderlijk toegelicht.

Toelichting op de jaarrekening

Inleiding

De jaarrekening van de gemeente Montferland is opgesteld volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In de paragraaf A Weerstandsvermogen en risicobeheersing hebben we aangegeven dat er bij een gemeente per definitie geen onzekerheid kan bestaan over de continuïteitsdoelstelling. Deze jaarstukken zijn opgesteld op basis van deze continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De waardering van de activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde. De in de toelichting genoemde bedragen zijn opgenomen in duizenden euro's. De vergelijkende cijfers zijn daar waar nodig voor de vergelijkbaarheid aangepast.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij tot op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met afschrijvingen en specifiek van derde ontvangen investeringsbijdragen en -subsidies.

Er is onderscheid gemaakt tussen materiële vaste activa met economisch nut, materiële vaste activa met economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven en materiële vaste activa met een maatschappelijk nut. Materiële vaste activa met economisch nut zijn gevormd uit alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn en deze moeten worden geactiveerd. Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut worden ook geactiveerd.

De afschrijvingstermijnen zijn gehanteerd conform de "Financiële verordening Montferland 2023".

Financiële vaste activa

De deelnemingen zijn opgenomen tegen de verkrijgingswaarde.

Langlopende leningen zijn uitstaande geldleningen gewaardeerd tegen nominale waarde en verminderd met ontvangen aflossingen. Tot zekerheid van de verstrekte geldleningen is hypotheek gevestigd.

Voorraden

De als onderhanden werk opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs vermeerderd met de bijgeschreven exploitatieresultaten en gedane investeringen en verminderd met opbrengsten uit verkopen. Bij de waardering is rekening gehouden met de toekomstige uitgaven en resultaten op deze in exploitatie genomen gronden. Verwachte verliezen op grondexploitaties zijn direct genomen door het treffen van een voorziening die in mindering is gebracht op de balanswaardering. Winsten op grondexploitaties worden genomen volgens de POC-methode (Percentage of Completion).

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar

Vorderingen zijn, onder aftrek van eventuele voorziening voor oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd. De voorzieningen voor oninbaarheid zijn statisch bepaald op basis van ouderdom en de volwaardigheid van de openstaande vordering.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze vlottende activa zijn tegen nominale waarde gewaardeerd..

Voorzieningen

Voorzieningen zijn op het moment van opmaken van de jaarrekening voorzienbare verplichtingen, verliezen en risico's, voor zover hiervan de omvang redelijkerwijs kan worden ingeschat. Tevens zijn specifieke bestedingsverplichtingen voor van derden verkregen middelen voorzien. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde met uitzondering van de voorziening Pensioen voor (gewezen) wethouders. Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde.

Langlopende schulden

De langlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en verminderd met gedane aflossingen. Deze schulden hebben een looptijd van één jaar of langer.

Vlottende schulden en overlopende passiva

Deze passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Rechtmatigheidsverantwoording

De verantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid 2023:

- De rechtmatigheidsverantwoording ziet toe op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik (M&O) criterium omvat:
 - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals door de gemeenteraad is vastgesteld op 18 januari 2024;
 - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de gemeenteraad zijn gemeld.
 - Ten aanzien van het M&O criterium is het M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid worden eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Wettelijke bepalingen inzake de jaarverslaglegging

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag betreft de inhoudelijke verantwoording over hetgeen al dan niet is gerealiseerd. Bij de jaarrekening ligt de nadruk op de financiële verantwoording.

3.5 Programma's analyse 3e w-vraag**01. Wat heeft het gekost?**

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-4.349	-5.470	-6.395
Baten	579	1.014	2.181
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.771	-4.457	-4.214
Onttrekkingen	0	25	25
Gerealiseerd resultaat	-3.771	-4.432	-4.189

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. begroting 2023	V/N
College van B&W		
- In 2023 is er per saldo €80.000 toegevoegd aan voorziening pensioenen wethouders. In 2023 is aan de voorziening wachtgeldten voormalig bestuur onttrokken voor €283.000,- . Totaal van beide voorzieningen is er t.o.v. 2022 een bedrag toegevoegd van €773.000,- . Er wordt hierbij voor €213.000,- afgeweken van de begroting, voordeel is ontstaan als gevolg van stijging van de rekenrente. - In 2023 hebben er diverse wijzigingen plaatsgevonden in het bestuur. Echter zijn er minder kosten gemaakt t.o.v. 2022 voor wat betreft personeelskosten, verzekeringen en trainingen.	213	V
Bestuurlijke samenwerking		
In 2023 is er € 51.000 minder betaald aan gemeenschappelijke regelingen (Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen) dan begroot. . In 2023 wordt het verschil verklaard door de bijdrage aan de Liemerse Ambassade.	51	V
Diverse producten		
Overige	-21	N
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren etc.	0	
Saldo van lasten en baten	243	V

02. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-2.483	-4.013	-4.101
Baten	1.515	255	699
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-968	-3.758	-3.401
Onttrekkingen	1.750	2.771	2.380
Stortingen	-29	-47	-209
Mutaties reserves	1.721	2.724	2.170
Gerealiseerd resultaat	754	-1.034	-1.231

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. begroting 2023	V/N
Bestaand beleid:		
Ruimtelijke ordening		
Kosten voor stedenbouwkundige adviezen, bodemonderzoek en archeologie zijn minder dan geraamd. Reden hiervoor is dat op voorhand lastig te bepalen is of deze zaken zich gaan voordoen in een jaar. Daarnaast zijn budgetten voor uitvoering omgevingswet en	400	V

- omgevingsvisie zijn niet volledig benut. Deze worden in 2024 (gedeeltelijk) opnieuw ingezet. Dit levert een voordeel bij de jaarrekening op van € 336.000. - In 2023 zijn plankostenvergoedingen ontvangen welke niet geraamd waren. Dit levert een voordeel op van € 62.000. - Legeskosten zijn hoger dan geraamd. Dit levert een voordeel op van € 17.000. - Een planschadevergoeding levert een nadeel op van € 15.000 ten opzichte van de begroting. - Totaalvoordeel ca € 400.000.		
Grondexploitatie (woningen)		
Voor een toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf grondbeleid. Zowel winstnemingen als mutaties in (verlies)voorzieningen zijn verrekend met de reserve grondexploitatie.	104	V
Stads- dorpsvernieuwing		
- De uitgaven zijn € 69.000 hoger dan geraamd als gevolg van advocaatkosten en een aansprakelijkheidsstelling. - In 2021 is gestart met de ontwikkeling van " 's Heerenberg Oost kijkt vooruit". Ten opzichte van de ramingen is een voordeel te zien van € 447.000, exclusief de doorbelaste uren. Deze uitgaven worden onttrokken aan de Algemene Reserve, derhalve budgettair neutraal voor de jaarrekening. Het restant budget wordt opnieuw beschikbaar gesteld in 2024.	379	V
Diverse producten		
Overig	33	V
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren, etc.	-559	N
Saldo van lasten en baten	357	V

03. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-18.261	-18.498	-18.582
Baten	11.013	10.692	10.865
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.248	-7.806	-7.717
Onttrekkingen	50	224	163
Stortingen	0	-417	-430
Mutaties reserves	50	-193	-267
Gerealiseerd resultaat	-7.198	-7.999	-7.985

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. begroting 2023	V/N
Bestaand beleid:		
Afvalverwijdering en -verwerking		
Het totale voordeel ten opzichte van de begroting bedraagt €170.000. De twee voordelen betreffen de lagere lasten voor afvalverwerking (€ 80.000), aangezien de hoeveelheden lager zijn geweest dan geraamd. Bijstelling heeft plaatsgevonden voor de begroting 2024. Daarnaast is de vergoeding van Nedvang hoger dan geraamd (€ 87.000) in als gevolg van meer ingezameld afval, PMD en glas dan waarmee we bij de begroting rekening hebben gehouden.	170	V
Openbaar Groen en natuur		
Ten opzichte van de begroting 2023 bedraagt het voordeel € 51.000. Dit voordeel is ontstaan als gevolg van meer verkoop groenstroken dan geraamd (€ 22.000) dan geraamd, lagere advieskosten voor natuur-en landschapontwikkeling (€ 27.000). Van het voordeel is een bedrag van € 13.000 toegevoegd aan de reserve Openbaar Groen, die	51	V

hiermee de maximale omvang van € 300.000 heeft bereikt, een en ander conform de nota Reserves en voorzieningen.		
Riolering		
Ten opzichte van de begroting bedraagt het nadeel € 617.000. Zoals bekend loopt het onderdeel riolering budgettair neutraal door de jaarrekening omdat het nadeel wordt verrekend met de reserve riolering c.q. de voorziening riolering (artikel 44 lid 2). In de primitieve begroting 2023 is echter nog een onttrekking van € 323.000 aan de voorziening riolering blijven staan uit het vastgestelde GWRP. Deze onttrekking is niet nodig gebleken en levert een nadeel op van € 323.000 voor de exploitatie. De nadelen die wel verrekend zijn met de voorziening (van derden verkregen middelen) betreffen met name een lagere opbrengst rioolheffing van € 177.000, met name als gevolg van een natte zomer en de hogere uitgaven voor drukriolering van € 77.000 (hogere energielasten van pompen en gemalen).	-617	N
Verkeer en vervoer		
Het voordeel t.o.v. de begroting bedraagt € 92.000. Dit wordt veroorzaakt door lagere advieskosten (€ 25.0000 en een voordeel op werkzaamheden door derden (€ 17.000). Daarnaast hebben we een SPUK (rijksvergoeding) ontvangen voor stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen. De lasten hiervoor staan deels op het krediet "Herinrichting Lengelseweg/'s-Heerenbergseweg/Meilandsedijk.	92	V
Wegen, straten en pleinen		
Ten opzichte van de begroting bedraagt het voordeel € 256.000. De vergoeding voor ontgravingen in gemeentegrond is € 134.000 hoger dan geraamd. Uitgaven zullen nog volgen. In verband met de nieuwe inspectie wegen en het bijbehorende nog op te stellen beheerplan zijn er minder uitgaven geweest dan geraamd, de onderuitputting bedraagt hier € 73.000. Het onderdeel openbare verlichting kent lagere uitgaven van € 46.000, voor dit onderdeel is zijn met name lichtmasten en armaturen vervangen ten laste van de voorziening.	256	V
Omgevingswet		
De leges omgevingswet zijn € 155.000 hoger dan geraamd aangezien in het laatste kwartaal van 2023 meer omgevingsvergunningen zijn ingediend dan voorzien.	155	V
Diverse producten		
Overig	5	V
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren etc. Het verschil ten opzichte van de begroting betreft de ureninzet voor het project "Verduurzaming Gelderse Proeftuinen Bloemenbuurt, die niet is geraamd.	-24	N
Saldo van lasten en baten	88	V

04. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-806	-1.797	-2.381
Baten	484	1.452	2.371
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-322	-345	-10
Onttrekkingen	300	166	126
Stortingen	0	-40	-304
Mutaties reserves	300	126	-178
Gerealiseerd resultaat	-22	-219	-188

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. begroting 2023	V/N
Bestaande beleid:		
Economie		

Ten opzichte van de ramingen voor 2023 is een nadeel te zien van € 134.000. Dit komt door een geraamd bedrag van € 90.000 aan terugontvangen levering van nutsbedrijven voor het Energiepark Braamt die door de verkoop niet is gerealiseerd. Ook een extra afschrijving voor het energiepark t.w.v. € 18.000 levert een nadeel op ten opzichte van de begroting. Daarnaast is een bedrag van € 52.500 aan vouchers vanuit het coronaherstelplan uitgegeven. Deze worden verrekend met de reserve Corona, waardoor deze budgetneutraal door de jaarrekening gaan. Als laatste is een bedrag van € 38.000 ontvangen voor het penvoerderschap van de MKB-Deal dat niet was begroot.	-134	N
Grondexploitatie industrieterreinen		
Voor een toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf grondbeleid. Zowel winstnemingen als mutaties in (verlies)voorzieningen zijn verrekend met de reserve grondexploitatie.	505	V
Toerisme en Recreatie		
In 2023 is er minder uitgegeven dan begroot. Dit heeft verschillende oorzaken. Bepaalde zaken hebben vertraging opgelopen zoals het realiseren van het Toeristisch Informatiepunt voor de Fashion Outlet Zevenaar. Dit wordt veroorzaakt door externe factoren waar we in Montferland geen invloed op hebben. Dit geldt ook voor het (verder) uitwerken van de toeristische pijler 's-Heerenberg, dit laatste wordt in 2024 opgepakt. Ten tweede zijn een aantal evenementen niet doorgegaan zoals bijvoorbeeld Kunst en Kunstig. De belangrijkste reden is echter dat een deel van het budget voor de uitvoering van het Recreatie & Toerisme beleid niet is benut omdat er aan nieuw beleid wordt gewerkt.	176	V
Diverse producten		
Overig	-1	N
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren, etc.	-211	N
Saldo van lasten en baten	335	V

05. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-6.036	-7.214	-6.666
Baten	1.124	1.831	1.793
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-4.912	-5.383	-4.874
Onttrekkingen	-998	681	641
Stortingen	0	-61	-92
Mutaties reserves	-998	620	549
Gerealiseerd resultaat	-5.911	-4.763	-4.324

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. begroting 2023	V/N
Bestaand beleid:		
Sportaccommodaties		
- Ten opzichte van de raming 2023 bedraagt het voordeel van € 59.000 omdat er geen vervanging van onderdelen heeft plaatsgevonden (€ 37.000) en lagere onderhoudskosten van € 18.000. - Binnensportaccommodaties: Het nadeel bedraagt € 267.000 ten opzichte van de ramingen 2023. Dit is met name veroorzaakt door indexering van het contract met Laco door toegenomen energiekosten. De indexering is pas laat doorgevoerd door uitgestelde gesprekken in verband met de specifieke uitkering voor energiekosten bij zwembaden.	-165	N
Sportbevordering		

Vergeleken met de ramingen in 2023 ontstaat een voordeel van € 387.000. Dit voordeel komt door de extra ontvangsten vanuit de Brede SPUK, waarbij bestaande facturen ten laste zijn gekomen van het budget vanuit de Brede SPUK in plaats van de reguliere budgetten. Daarnaast komt het voordeel uit lagere uitgaven voor stimulering sportdeelname ouders (€ 50.000) en combinatiefuncties (€ 162.000).	387	V
Gezondheidszorg		
Bij de ramingen 2023 zien we dat deze hoger zijn dan de werkelijke uitgaven. Dit heeft te maken met extra ontvangsten vanuit de Brede SPUK, waarbij bestaande facturen ten laste zijn gekomen van het budget vanuit de Brede SPUK in plaats van de reguliere budgetten. Bij de jeugdgezondheidszorg is een algemene raming van incidentele subsidies. Deze is minder aangesproken dan gedacht.	256	V
Diverse producten		
Overig	31	V
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren, etc.	0	
Saldo van lasten en baten	509	V

06. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-17.792	-20.027	-20.788
Baten	2.254	2.416	2.644
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-15.538	-17.611	-18.144
Onttrekkingen	1.406	4.411	4.542
Stortingen	-61	-5.846	-5.900
Mutaties reserves	1.346	-1.435	-1.358
Gerealiseerd resultaat	-14.192	-19.046	-19.501

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. begroting 2023	V/N
Bestaand beleid:		
Jeugdzorg - (L)VB		
Dit betreffen zeer dure zorgtrajecten. De nieuwe manier van financieren (LumpSum) is ook hier van toepassing. Totaal is er voor ca € 262.000 meer bevoorschot dan dat in de initiële raming was gedacht. Dit nadeel wordt veroorzaakt door de prijsaanpassingen die in 2023 zijn doorgevoerd. Daarnaast zien we dat bij sommige trajecten individuele overeenkomsten worden gesloten welke verantwoord binnen andere budgetten in de jaarrekening.	-267	N
Evenementen en recreatie		
Ten opzichte van de jaarrekening 2022 is een nadeel te zien van € 121.000. De uitgaven in 2023 zijn € 68.000 lager dan geraamd. Dit voordeel ontstaat vooral door het budget Plan van Aanpak Energiearmoede. Deze bedragen worden in 2024 opnieuw beschikbaar gesteld. Deze bijdrage is ook niet onttrokken aan de Algemene Reserve, derhalve budgettair neutraal voor de jaarrekening 2023.	68	V
Jeugdbescherming/-reclassering		
In totaal is er ca € 57.000 minder uitgegeven dan begroot. Blijft elk jaar erg lastig om in te schatten wat de uitnutting van Ondertoezichtstelling en Voogdij gaat worden. Hier heeft de gemeente Montferland geen invloed op.	57	V

Jeugdzorg - GGZ		
- Het voordeel tov de jaarrekening 2022 dat we hier presenteren geeft een vertekend beeld. De raming en uitgaven in 2023 zijn in verband met de nieuwe aanbesteding (LumpSum) verschoven naar Integrale Ambulante Jeugdhulp. Derhalve is het voordeel tov 2022 € 1.446.000. - Bij de crisiszorg zien we een stijging van de uitgaven met € 105.000 tov 2022. Dit betreft een openeinde regeling waar op voorhand lastig in te schatten is wat het gebruik gaat zijn. Per saldo heeft Jeugdzorg - GGZ een voordeel van € 1.356.000. - Door de nieuwe manier van financieren (Lump sum) zijn verschillende kosten aangaande Jeugdzorg verschoven van categorie binnen dit programma. Voor een totaalbeeld wordt een toelichting gegeven bij Specialistische jeugdzorg (I&O).		
Kinderopvang		
In 2023 zijn middelen ontvangen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs die niet waren voorzien en geraamd. Deze worden grotendeels uitgegeven in 2023. Daarom een voordeel van € 59.000 ten opzichte van de raming 2023.	60	V
Onderwijshuisvesting		
Het nadeel ten opzichte van de begroting 2023 is totaal € 56.000. Dit wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt door herwaardering van de panden en daardoor hogere verzekeringspremie. Daarnaast zijn de energiekosten hoger dan voorzien was in de begroting.	-56	N
Overige onderwijs		
Ten opzichte van de ramingen in 2023 zien we een voordeel van € 199.000. Dit komt door lagere uitgaven voor leerlingenvervoer (€ 76.000) vanwege een nieuwe aanbesteding. Daarnaast was een bedrag geraamd voor Digivaardige Achterhoekers. Dit is in 2023 niet volledig besteed. Het restantbedrag van € 126.396 wordt in 2024 opnieuw beschikbaar gesteld. Doordat deze bedragen ook niet zijn onttrokken aan de Reserve Sociaal Domein is dit budgetneutraal voor de jaarrekening.	199	V
Specialistische jeugdzorg (I&O)		
- De kosten voor specialistische Jeugdhulp zijn hoger uitgevallen dan geraamd. Totaal € 227.000 nadeel. Dit nadeel wordt veroorzaakt door hogere indexering dan waar we rekening mee gehouden hebben. Daarnaast zijn een aantal dure trajecten bij cliënten (middels individuele overeenkomsten) gestart waardoor de meer kosten gemaakt zijn dan voorzien. - De daadwerkelijke afrekening en uitnutting is op moment van schrijven nog niet definitief en er volgt een separaat voorstel van. We hebben in deze jaarrekening nog een bedrag opgenomen van € 425.000 als "Nog te betalen".	-673	N
Kunst en cultuur		
Ten opzicht van de ramingen 2023 wordt een voordeel van € 83.000 gerealiseerd. Dit heeft onder andere te maken met een raming van € 30.000 vanuit het corona herstelplan. Doordat er geen gevolgen van corona meer zijn, is hier geen gebruik van gemaakt. Daarnaast zijn niet alle subsidiebudgetten volledig uitgekeerd.	83	V
Diverse producten		
Overig	-3	N
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren, etc.		
Saldo van lasten en baten	-532	N

07. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-18.098	-25.716	-21.864
Baten	373	7.686	7.886
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-17.725	-18.031	-13.978
Onttrekkingen	2.034	1.466	1.776
Stortingen	-6.866	-1.321	-1.321
Mutaties reserves	-4.832	145	455
Gerealiseerd resultaat	-22.557	-17.885	-13.523

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. begroting 2023	V/N
Bestaand beleid:		
Noodopvang vluchtelingen		
Sinds februari 2022 worden we geconfronteerd met de gevolgen van de oorlog in de Oekraïne. Vanuit het rijk hebben wij € 6,877 mln. ontvangen voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. De uitgaven hiervoor zijn € 2,385 mln. Voorgesteld wordt om het voordeel van € 3,894 mln. bij de resultaatbestemming toe te voegen aan de bestemmingsreserve "opvang Oekraïense vluchtelingen".	4.548	V
Veiligheid (GGZ 18+)		
Het budget voor de ambulantisering van de GGZ is niet benut. Dit levert een voordeel op ten opzichte van de ramingen in 2023 van € 132.000.	132	V
Vrijwilligers		
Bij mantel- en respijtzorg zien we ten opzichte van de ramingen een voordeel van € 88.000. Dit ontstaat vooral doordat het mantelzorgcompliment ondergebracht is bij het onderdeel sociaal cultureel werk, waardoor dit hier voor een voordeel zorgt van € 80.000. Het loopt echter wel neutraal door de jaarrekening.	88	V
WMO - Beleid en toeleiding		
- Ten opzichte van de raming 2023 wordt er een voordeel behaald van € 73.000. - Inzet medische beoordelingen en tolken is minder geld uitgegeven dan gedacht. - Vanuit de IZA-SPUK hebben we een eind van 2023 te horen gekregen welke gelden we zouden ontvangen. Hier was geen rekening mee gehouden in de begroting. - We hebben minder kosten gehad aan de adviezen die we ingewonnen hebben. - Vanuit de specifieke uitkering Cliëntondersteuning is een bedrag ontvangen waar op voorhand geen rekening mee gehouden is.	73	V
WMO - Nieuwe taken		
- Binnen de WMO (nieuwe taken) wordt er vanaf 1-7-2022 een nieuwe manier van financieren gehanteerd, de LumpSum financiering. Hierdoor wordt er gewerkt met voorschotten van plekken en per 1-7-2023 verrekening met zorgaanbieders. De nieuwe manier van bevoorschotten maakt dat we een hogere bijdrage hebben overgemaakt ten opzichte van de jaarrekening 2022. Totaal ca € 96.000. De LumpSum financiering is obv historie gebaseerd en daarnaast is een stijging van de kosten doorgevoerd. - Het voordeel van € 61.000 wordt verklaard door een aanpassing van de bevoorschotting van de zorgaanbieders. Hierdoor is op basis van de raming een voordeel ontstaan. Uiteindelijk zal bij de afrekening blijken wat het exacte resultaat gaat zijn. - Voor de afrekening van de LumpSum financiering hebben we voor de afwikkeling 2023 nog een bedrag van € 375.000 opgenomen als "Nog te betalen".	-314	N
Diverse producten		
Overig	31	V
Diverse producten bedrijfsvoering		

• Doorbelasting uren, etc.	-505	N
Saldo van lasten en baten	4.053	V

08. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-16.931	-18.841	-18.307
Baten	7.060	7.423	8.148
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-9.872	-11.417	-10.160
Onttrekkingen	0	850	850
Stortingen	0	0	0
Mutaties reserves	0	850	850
Gerealiseerd resultaat	-9.872	-10.567	-9.310

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

Bedragen x € 1.000

	t.o.v. begroting 2023	V/N
<i>Bestaand beleid:</i>		
Burgerparticipatie		
Ten opzichte van de begroting is een nadeel gerealiseerd van € 119.000. Deze wordt verklaard door het feit dat afrekening onderwijsroute 2022 (€ 95.000) hoger was dan gepland alsmede het feit dat er specifieke uitkeringen overgeheveld zijn naar 2024. Derhalve een totaal nadeel ten opzichten van de begroting.	-119	N
Inkomensregeling		
Aan armoede en schuldenbeleid is in 2023 is ca € 325.000 minder uitgegeven dan begroot. Dit heeft feitelijk twee oorzaken. Er is een "aanvalsplan energiearmoede" gepresenteerd waar uiteindelijk minder gebruik van gemaakt is dan vooraf mee gerekend was. Dit voordeel van ca € 125.000 verloopt budgetneutraal door de begroting omdat de onttrekking aan de algemene reserve ook niet gedaan hoeft te worden. Daarnaast zien we dat alle regelingen qua inkomensregelingen feitelijk open-einde regelingen zijn waardoor gebruik en raming lastig in evenwicht te brengen is. Totaal een voordeel t.o.v. begroting van € 287.000.	287	V
Participatiewet		
- Binnen de participatiewet worden grote voordeel behaald. Ten opzichte van de begroting 2023 € 1.107.000. Deze grote voordelen worden o.a. verklaard door: - We behalen een groot voordeel op de BUIG. De verwachting was dat de BUIG-gelden voor 2023 naar het nulpunt zou dalen na een aantal jaar van voordelen. Eind 2023 is het bedrag voor de BUIG met ca € 950.000 bijgesteld waardoor we een groot voordeel behalen t.o.v. begroting 2023. - Aan het re-integratiebudget ligt een uitvoeringsplan ten grondslag. In dit plan staat hoe de cliënten worden toegeleid naar werk. Dit betreft wederom een open einde regeling waarbij de inschatting lastig te maken is. Ten opzichte van de ramingen 2023 behalen we een voordeel van ruim € 150.000. - Bij de resultaatbestemming wordt voorgesteld om de voordelen op de BUIG (€ 937.000) en op de Participatiewet (€ 150.000) toe te voegen aan de reserve Sociaal Domein. Deze voordelen zijn ontstaan doordat wij beter presteren dan dat het Rijk verwacht.	1.107	V
Diverse producten		
Overige	0	
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren etc.	0	

Saldo van lasten en baten	1.275	V
----------------------------------	--------------	----------

40. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-2.803	-2.548	-2.475
Baten	78.740	83.163	83.976
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	75.937	80.616	81.501
Onttrekkingen	0	104	104
Stortingen	0	-969	-969
Mutaties reserves	0	-865	-865
Gerealiseerd resultaat	75.937	79.751	80.636

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

Bedragen x € 1.000

	t.o.v. begroting 2023	V/N
<i>Bestaand beleid:</i>		
Gemeentefonds		
Het verschil ten opzichte van de begroting bedraagt € 559.000. Bij de resultaatbestemming wordt voorgesteld een bedrag van € 907.000 over te hevelen naar 2024. Dit betreffend de budgetten voor de invoeringskosten van de Omgevingswet (€ 256.000) en voor de energietoelage (€ 651.000). Derhalve bedraagt het netto nadeel € 348.000 en dat vloeit voort uit de bijstellingen bij de decembercirculaire 2023.	559	V
Overige baten en lasten		
Stelpost: Het bedrag van € 465.000 uit de begroting diende om eventuele hogere lasten aangaande energie(armoede) te dekken. Bij de tussenrapportages is deze stelpost niet bijgesteld conform raadsbesluit, zodat bij de jaarrekening een voordeel van € 465.000 resteert.	465	V
Voormalig personeel: Bij dit onderdeel komen de lasten tot uitdrukking van voormalig personeel (bijstelling WW-verplichtingen, premieafdrachten e.d.) voor zover deze verplichtingen niet zijn geraamd in de voorziening "Verplichtingen personeel". Het saldo wordt betrokken bij het totaal aan loonkosten van de ambtelijke organisatie. Zie hiervoor de toelichting bij programma 50, bedrijfsvoering. Per ultimo 2023 wordt de voorziening aanvullend gevoed voor de geactualiseerde verplichtingen. Het nadeel/voordeel op dit onderdeel wordt verrekend met de reserve Kwaliteitsimpuls gemeentelijke organisatie, derhalve voor de jaarrekening budgettair neutraal.	-416	N
Treasury		
Ten opzichte van de begroting bedraagt het voordeel ruim € 235.000. De rente op SKB was € 75.000 hoger dan geraamd. Daarnaast levert de doorbelaste rente aan de (grond)exploitatie nog een voordeel op van € 138.000. De werkelijke ontvangsten zijn aan het einde van het jaar bekend en ze zijn afhankelijk van het uitgavenpatroon binnen de grondexploitatie.	235	V
Diverse producten		
Overig	-39	N
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren etc. Het voordeel ten opzichte van de begroting is het gevolg van een hogere toerekening aan investeringen, grondexploitaties en kostenplaatsen die worden verrekend met reserves dan geraamd in de begroting na wijziging.	81	V
Saldo van lasten en baten	885	V

50. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	-12.623	-15.494	-15.863
Baten	647	666	867
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-11.976	-14.828	-14.996
Onttrekkingen	240	1.273	1.876
Stortingen	0	0	0
Mutaties reserves	240	1.273	1.876
Gerealiseerd resultaat	-11.736	-13.556	-13.120

Verschillenanalyse

belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

Bedragen x € 1.000

	t.o.v. begroting 2023	V/N
Informatie en automatisering		
Het nadeel ten opzichte van de begroting bedraagt € 146.000. Dit wordt veroorzaakt door hogere uitgaven voor hardware in verband met personeelsuitbreidingen (€ 40.000). Hogere licentiekosten en meer uitgaven voor de cloudmigratie hebben geleid tot een overschrijding van € 83.000. Het restant van de overschrijding (€ 23.000) wordt veroorzaakt door hogere kosten voor telefonie/data.	-146	N
Personeel en organisatie		
- T.o.v. de begroting 2023 is er een nadeel van € 436.000 mede veroorzaakt diverse toevoegingen aan de voorzieningen. Een bedrag van € 79.000 is gestort in de voorziening verlofsparen. Daarnaast is er een bedrag van € 314.000 toegevoegd aan de voorziening RVU (Regeling voor Vervoege Uittreding) met ingang van 2023. Dit is een nadeel voor het jaarrekeningresultaat 2023. - In 2023 is een toename te zien van kosten externe adviseurs inzake bedrijfsgezondheidszorg, kosten voor vervullen vacatures, dienstverlening door derden en opleidingen.	-436	N
Huisvesting		
Ten opzichte van de begroting bedraagt het nadeel € 55.000. Dit wordt veroorzaakt door de installatie van de lockers (€ 16.000) en door hogere energiekosten (€ 36.000).	-55	N
Diverse producten		
Overig	44	V
Diverse producten bedrijfsvoering		
Doorbelasting uren etc. Ingaande 2017 vindt het grootste deel van de doorbelasting plaats op basis van voorcalculatie. Uitzonderingen daarop zijn de grondexploitatie en de investeringen. Ten opzichte van de begroting zijn er meer uren toegerekend aan grondexploitatie, investeringen en projecten die verrekend worden met een reserve.	441	V
Saldo van lasten en baten	-152	N

60. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 (na wijziging)	Werkelijk 2023
Lasten	0	-251	-233
Gerealiseerd resultaat	0	-251	-233

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. begroting 2023	V/N
Vennootschapsbelasting (Vpb)		
Het voordeel t.o.v. de begroting 2023 betreft een te verrekenen bedrag definitieve aanslag vpb over 2021	17	V
Saldo van baten en lasten	17	V

3.6 Overzicht incidentele baten en lasten

Onderstaande tabel geeft een specificatie van de incidentele baten en lasten. Dit overzicht is voorgeschreven in de BBV en geeft inzicht in hoeverre ons begrotingsbeeld wordt beïnvloed door incidentele ontwikkelingen. Op grond van artikel 28 van het BBV moet een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma worden opgenomen, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen.

Het BBV stelt dat reservemutaties in principe incidenteel van aard zijn. Als uitzondering worden bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten genoemd die structureel van aard kunnen zijn. Deze zijn opgenomen in 3.7 structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Daarom zijn alle incidentele reservemutaties opgenomen in het overzicht van incidentele lasten van baten (gesaldeerd per programma) en daar waar op het programma sprake is van een structurele reservemutatie is een correctie toegepast. Voor een toelichting op deze reservemutaties verwijzen wij u naar de toelichting op de balans (onderdeel reserves). De overige incidentele lasten en baten worden hieronder toegelicht.

(Bedragen x €1.000)

Programma	Begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
1. Bestuur		
<i>Lasten</i>		
Aanvullend budgetten ivm doorschuiving restant budgetten 2023	-25	-25
Verkiezingen	-116	-134
<i>Baten</i>		
Onttrekking aan reserve resultaatbestemming (doorschuiving diverse budgetten naar 2024)	25	25
2. Wonen		
<i>Lasten</i>		
Mutaties diverse budgetten	-2.724	-2.724
<i>Baten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 2	2.724	2.724
Correctie structurele onttrekking reserve Centrumplan Didam (deel kapitaallasten centrumplan)	-50	-50
3. Beheer leefomgeving		
<i>Lasten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 3	-193	-267
<i>Baten</i>		
Verkoop groenstroken	69	91
Mutaties diverse budgetten	193	267
4 Economie en toerisme		
<i>Lasten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 4	-126	0
Mutaties diverse budgetten	0	-178
<i>Baten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 4	0	178

Programma	Begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
Mutaties diverse budgetten	126	0
5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl		
<i>Lasten</i>		
Mutaties diverse budgetten	-120	-49
<i>Baten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 5	120	49
Correctie structurele onttrekking reserve kapitaallasten nieuwbouw SCM (dekking kapitaallasten SCM)	-127	-127
6. Jeugd, Onderwijs & Cultuur		
<i>Lasten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 6	-2.435	-2.811
<i>Baten</i>		
Mutaties diverse budgetten	2.435	2.811
7. Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid		
<i>Lasten</i>		
Mutaties diverse budgetten	-145	-80
<i>Baten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 7	145	80
8. Werk en inkomen		
<i>Lasten</i>		
Mutaties diverse budgetten	-850	-850
<i>Baten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 8	850	850
40. Algemene dekkingsmiddelen		
<i>Lasten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 40	-4.872	-4.872
<i>Baten</i>		
Mutaties diverse budgetten	4.872	4.872
50 . Overhead en ondersteuning		
<i>Lasten</i>		
Mutatie reserve per saldo programma 50	-3.077	-2.474
<i>Baten</i>		
Mutaties diverse budgetten	3.077	2.474
Vrijval reserve Corona	0	261
Totaal	-224	41

Toelichting

Programma 1 Bestuur

Verkiezingen: De Tweede Kamer Verkiezingen waren niet gepland in 2023 in verband met de val van het kabinet en kunnen derhalve beschouwd worden als incidentele lasten.

Programma 2 Wonen

Opbrengst koop-/samenwerkingsovereenkomst voormalige gemeentehuis-locatie Didam eo met Groenstaete: Deze incidentele bate is bij de tussenrapportage doorgeschoven naar het jaar 2025.

Programma 3 Beheer leefomgeving

Verkoop groenstroken: Een bezit kun je maar één keer verkopen, daarom valt deze post onder de incidentele baten. De werkelijke baten bedragen in 2023 € 91.000.

Programma 50 Overhead en ondersteuning

De reserve Corona is vrijgevallen voor een bedrag van € 261.000.

3.7 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Programma	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
2. Wonen			
<i>Baten</i>			
• Onttrekking reserve Centrumplan Didam (deel kapitaallasten centrumplan)	50	50	50
5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl			
<i>Baten</i>			
• Onttrekking reserve kapitaallasten nieuwbouw SCM (dekking kapitaallasten SCM)	127	127	127
Totaal (saldo toevoegingen en onttrekkingen)	177	177	177

Toelichting

Beide reserves betreffen bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten.

De reserve Centrumplan Didam dient ter dekking van een deel van de kapitaallasten van de investeringen voor het centrumplan in Didam.

De reserve kapitaallasten nieuwbouw SCM is bestemd voor volledige dekking van de jaarlijkse kapitaallasten van het sportcomplex Montferland. Deze reserve is hiervoor toereikend.

3.8 Wet Normering Topinkomens

De Wet Normering Topinkomens is van toepassing op de gemeente Montferland. Het toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (Algemeen Bezoldigingsmaximum)

De navolgende bedragen zijn in de jaarrekening 2023 opgenomen ten behoeve van topfunctionarissen in dienstbetrekking.

Functiegegevens	Gemeentesecretaris M.J.J. Wagener	Griffier A.A. Meijer	Gemeentesecretaris B.F.M. Booltink
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 30/04	01/01 - 31/12	01/11-31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 38.862	€ 97.163	€ 14.171
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 6.566	€ 15.691	€ 1.869
<i>Subtotaal</i>	€ 45.428	€ 112.853	€ 15.860
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 74.333	€ 223.000	€ 37.167
-/- onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Totale bezoldiging	€45.428	€112.843	€ 15.860
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2022			
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	
Deeltijdfactor 2022 in fte	1,0	1,0	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 111.427	€91.907	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.756	€16.581	
Totale bezoldiging 2022	€ 132.183	€ 108.488	

De navolgende bedragen zijn in de jaarrekening 2023 opgenomen ten behoeve van topfunctionarissen zonder dienstbetrekking.

Bedragen x € 1	L.H. Derksen	
Functiegegevens	Interim-gemeentesecretaris/algemeen directeur	
Kalenderjaar	2023	2022
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	1/4 – 31/10	Nvt
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	7	Nvt
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	873 uur	nvt
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 212	
Maxima op basis van de normbedragen per maand	199.400	
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 4 t/m 10	185.076	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja, namelijk € 115	
Bezoldiging in de betreffende periode	117.855	
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 4 t/m 10	117.855	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	117.855	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

3.9 Specifieke uitkeringen Sisa

Specifieke uitkering Sisa

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R
			Indicator: A16/01	Indicator: A16/02	Indicator: A16/03	Indicator: A16/04	Indicator: A16/05	Indicator: A16/06
			€ 6.890.328			€ 0	€ 0	€ 33.292
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.		
			Indicator: A16/07	Indicator: A16/08	Indicator: A16/09	Indicator: A16/10		

			€ 0	€ 9.450	€ 6.933.070	€ 12.997.007		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021)	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021)
			Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle D2	Aard controle n.v.t.	Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2	Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2
			Indicator: B2/01	Indicator: B2/02	Indicator: B2/03	Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.
			0	48	0	0	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten		
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08	Aard controle R Indicator: B2/09	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10		
			N.V.T.	Ja				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten
			Aard controle R Indicator: B2/11	Aard controle R Indicator: B2/12	Aard controle R Indicator: B2/13	Aard controle R Indicator: B2/14	Aard controle R Indicator: B2/15	Aard controle R Indicator: B2/16

							€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/17</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/18</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/19</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/20</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/21</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/22</i>
			€ 0	€ 18.240	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/23</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/24</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/25</i>	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/26</i>	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/27</i>	
			€ 0	€ 12.000	€ 0	€ 0	€ 0	
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikkingnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoordin g (Ja/Nee)
		Gemeenten	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C32/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/03</i>	<i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: C32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C32/06</i>

			1	SUVIS21-2-02192755	€ 0	€ 0	Ja		Nee
				Kopie Beschikkingnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			
				Aard controle n.v.t.	Aard controle D2	Aard controle n.v.t.			
				Indicator: C32/07	Indicator: C32/08	Indicator: C32/09			
			1	SUVIS21-2-02192755	Nee	Schoolbestuur heeft verlenging voor gebruik subsidie toegekend gekregen. (brief: Beslissing wijzigingsverzoek 29 september 2022)			
BZK	C55	Aanpak energiearmoede		Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
				Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.
				Indicator: C55/01	Indicator: C55/02	Indicator: C55/03	Indicator: C55/04	Indicator: C55/05	Indicator: C55/06
				123	€ 101.176	€ 127.190	41	€ 50.557	€ 76.572

			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten				
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>				
			<i>Indicator: C55/07</i>	<i>Indicator: C55/08</i>	<i>Indicator: C55/09</i>				
			361	€ 28.583	€ 85.784				
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen	
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	
			<i>Indicator: C55/10</i>	<i>Indicator: C55/11</i>	<i>Indicator: C55/12</i>	<i>Indicator: C55/13</i>	<i>Indicator: C55/14</i>	<i>Indicator: C55/15</i>	
			1.498	812	16	100	0	0	
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden	Eindverantwoording (Ja/Nee)					

		belastingen van gedupeerden door de toeslag enaffaire	van gemeentelijke belastingen					
			<i>Aard controle R Indicator: C62/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>				
			€ 0	Ja				
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			<i>Aard controle R Indicator: C92/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C92/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05</i>	
			€ 20.310	€ 9.207	2	123	59	
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...], eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C94/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: C94/06</i>
			1 LAI23-03498402	€ 0	0	0	0	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke	Besteding van middelen ten	Bedrag dat vanuit de specifieke	Eindverantwoording (ja/nee)		

			uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	behoefte van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.		
			Aard controle R Indicator: C94/07	Aard controle R Indicator: C94/08	Aard controle R Indicator: C94/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C94/10	
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05
			€ 553.317	€ 222.928	€ 43.923	€ 0	€ 433.451
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinf	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinf	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering	

			informatie voor die gemeente invullen	onderwijsachterstan denbeleid Bedrag	informatie voor die gemeente invullen	onderwijsachterstan denbeleid Bedrag		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D8/06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D8/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D8/09</i>		
			1					
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/05</i>	
			€ 114.385	€ 0	€ 0	€ 0	€ 136.896	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinf ormatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsin formatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: D14/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: D14/09</i>		

		1					
OCW	D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoordin g (Ja/Nee)		
			Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.		
			Indicator: D22/01	Indicator: D22/02	Indicator: D22/03		
		1	€ 9.205	€ 0	Ja		
IenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)	
			Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	
			Indicator: E20/01	Indicator: E20/02	Indicator: E20/03	Indicator: E20/04	
			€ 0	€ 261.977	€ 130.989	Nee	
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk	
			Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	
			Indicator: E20/05	Indicator: E20/06	Indicator: E20/07	Indicator: E20/08	
		1	101 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden aantal in meters	Ja	62.840	In 2023 zijn er geen beschikte maatregelen uitgevoerd. De hier vermelde maatregelen zijn in 2021 en in 2022 uitgevoerd en ook eerder verantwoord. De resterende	

						maatregelen uit de beschikking worden in 2024, 2025 en 2026 uitgevoerd	
			2	108 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Ja	4	
			50	109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden aantal in st	Ja	4	
IenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)
		Provincies en Gemeenten		Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04
				€ 48.939	€ 48.939	€ 24.470	Nee
				Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk
				Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08
			1	334 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraten GOW naar 30 km/uur-	Nee	2	De aangelegde uitritconstructies zijn onderdeel van het bestek voor de herinrichting van de Lengelseweg. In

			zone aantal in Stuks			2023 is dit bestek gedeeltelijk uitgevoerd en zijn een aantal van de maatregel 334 uitgevoerd. De kosten van deze maatregelen maken onderdeel uit van de termijnen 1,2 en 3 en zijn zo afgerekend met de aannemer. In de bijlage zijn de hoeveelheden en kosten van de maatregelen 334 en 330 als onderdeel van de genoemde termijnen, apart weergegeven. De resterende beschikte maatregelen worden in 2024 uitgevoerd.	
2	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h	aantal in Stuks	Nee	4		De aangelegde kruispuntplateaus zijn onderdeel van het bestek voor de herinrichting van de Lengelseweg. In 2023 is dit bestek gedeeltelijk uitgevoerd en zijn een aantal van de maatregel 330 uitgevoerd. De kosten van deze maatregelen maken onderdeel uit van de termijnen 1,2 en 3 en zijn zo afgerekend met de aannemer. In de bijlage zijn de hoeveelheden en	

						kosten van de maatregelen 334 en 330 als onderdeel van de genoemde termijnen, apart weergegeven. De resterende beschikte maatregelen worden in 2024 uitgevoerd.		
EZK	F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde) <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F11/01</i> € 114.285	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sis tussen medeoverheden) vanaf verantwoordingsjaar SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F11/02</i> € 380.475	Besteding (jaar T) t.l.v. cumulatieve cofinanciering Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal <i>Aard controle R</i> <i>Indicator: F11/03</i> € 159.052	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F11/04</i> Nee	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) <i>Aard controle D2</i> <i>Indicator: F11/05</i> Ja	Toelichting Als bij 04 en 05 'Nee' is ingevuld, dan is toelichting verplicht <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: F11/06</i> Project wel afgerond, maar verslag en financiële verantwoording nog niet ontvangen
EZK	F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd

			sociale lasten voor ambtelijk personeel	voor ingeleend personeel	goederen en diensten			aan apparaatskosten
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Indicator: F28/01</i>	<i>Indicator: F28/02</i>	<i>Indicator: F28/03</i>	<i>Indicator: F28/04</i>	<i>Indicator: F28/05</i>	<i>Indicator: F28/06</i>
			€ 0	€ 128.865	€ 40.390	€ 169.255	€ 0	€ 0
			Eindverantwoordin g (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle n.v.t.</i>					
			<i>Indicator: F28/07</i>					
			Nee					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentede el 2023	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicator: G2/01</i>	<i>Indicator: G2/02</i>	<i>Indicator: G2/03</i>	<i>Indicator: G2/04</i>	<i>Indicator: G2/05</i>	<i>Indicator: G2/06</i>
			€ 5.560.454	€ 123.462	€ 212.501	€ 1.533	€ 42.815	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de

			Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicator: G2/07</i> € 27.767 Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoesla gaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle D2 Indicator: G2/13</i> € 0	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicator: G2/08</i> € 7.276 Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14</i> Ja	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R Indicator: G2/09</i> € 0	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/10</i> € 894.962	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/11</i> € 0	hersteloperatie kinderopvangtoesl agaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/12</i> € 0
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeen tedeel 2023 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekkin g Gemeente	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) Bob Gemeente	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente

		(jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	<i>Aard controle R Indicator: G3/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/06</i>
			€ 0	€ 18.292	€ 17.195	€ 0	€ 0	€ 0
		BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekking en BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekking en BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire			
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
		<i>Aard controle R Indicator: G3/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/09</i>	<i>Aard controle R Indicator: G3/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11</i>		
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja		
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (overig)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente

		lichaam opgericht op grond van de Wgr						
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/06</i>
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 4.761	€ 40.334	€ 2.481
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 250	€ 620	€ 280
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 15.042	€ 660
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.295	€ 80
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 5.011	€ 58.291	€ 3.501
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
				Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10</i>		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		

			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
		6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Kapitaalverstrekking en - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking en Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Gemeente Aard controle R</i>	<i>Gemeente Aard controle D2</i>	<i>Gemeente Aard controle R</i>	

			Indicator: G4/16	Indicator: G4/17	Indicator: G4/18	Indicator: G4/19	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6 Totaal	0	0	0	
SZW	G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2023	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>		
			<i>Indicator: G10/01</i>	<i>Indicator: G10/02</i>	<i>Indicator: G10/03</i>		
			€ 71.795	€ 0	Ja		
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
			<i>Indicator: G12/01</i>	<i>Indicator: G12/02</i>	<i>Indicator: G12/03</i>			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	
			<i>Indicator: G13/01</i>	<i>Indicator: G13/02</i>	<i>Indicator: G13/03</i>	<i>Indicator: G13/04</i>	<i>Indicator: G13/05</i>	
			€ 90.255	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				
		Gemeenten	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>				
			<i>Indicator: H4/01</i>	<i>Indicator: H4/02</i>				
			€ 185.683	€ 185.176				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is

			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/08</i>
			1 1.2 Renovatie (de Muizenberg)	€ 23.231	€ 23.231	€ 0	€ 0	
			2 1.2 Renovatie (DVC)	€ 72.642	€ 72.642	€ 0	€ 0	
			3 1.2 Renovatie ('t Raland)	€ 356	€ 356	€ 0	€ 0	
			4 1.3 Onderhoud (de Muizenberg)	€ 20.798	€ 20.798	€ 0	€ 0	
			5 1.3 Onderhoud ('t Raland)	€ 16.744	€ 16.744	€ 0	€ 0	
			6 1.3 Onderhoud (BSN Relax)	€ 132	€ 132	€ 0	€ 0	
			7 1.3 Onderhoud (gymlok. Kilder)	€ 3.197	€ 3.197	€ 0	€ 0	
			8 1.3 Onderhoud (gymlok. Azewijn)	€ 2.606	€ 2.606	€ 0	€ 0	
			9 1.3 Onderhoud (buitensportaccom.)	€ 35.483	€ 35.483	€ 0	€ 0	
			10 2.2 - Dienstverlening door derden (combinatiefuncties)	€ 9.987	€ 0	€ 9.987	€ 0	
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) Gerealiseerd	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) Gerealiseerd	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) Gerealiseerd
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H8/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H8/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H8/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H8/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H8/06</i>

			1	1042558	€ 37.717	€ 0	€ 2.717	€ 0	€ 37.717
				Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
				Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08				
			1	1042558	Ja				
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording ? (Ja/Nee)		
				Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle R Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04		
				€ 0	€ 0	Nee	Ja		
VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning		Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02	Aard controle R Indicator: H21/03	Aard controle R Indicator: H21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05	
				Ja		€ 23.244	€ 23.244	Nee	
VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026		Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?

			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
		1	Lokaal Sportakkoord	€ 31.197	€ 31.197	€ 0	€ 0	Ja
		2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 214.780	€ 214.780	€ 0	€ 0	Ja
		3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 47.995	€ 0	€ 9.599	€ 0	Ja
		4	Kansrijke Start	€ 35.997	€ 71.453	€ 0	€ 0	Ja
		5	Mentale Gezondheid	€ 16.798	€ 0	€ 3.360	€ 0	Ja
		6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 41.996	€ 26.385	€ 8.399	€ 0	Ja
		7	Valpreventie	€ 123.588	€ 39.100	€ 24.718	€ 0	Ja
		8	Leefomgeving	€ 23.998	€ 23.998	€ 0	€ 0	Ja
		9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 5.999	€ 2.462	€ 1.200	€ 0	Ja
		10	Versterken sociale basis	€ 87.592	€ 87.592	€ 0	€ 0	Ja
		11	Mantelzorg	€ 23.998	€ 23.998	€ 0	€ 0	Ja
		12	Eén tegen eenzaamheid	€ 23.998	€ 23.998	€ 0	€ 0	Ja
		13	Welzijn op recept	€ 13.199	€ 13.199	€ 0	€ 0	Ja
		14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 5.999	€ 5.999	€ 0	€ 0	Ja
		15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 21.358	€ 21.358	€ 0	€ 0	Ja
			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/n.v.t.)?				

			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08
		1	Lokaal Sportakkoord	Ja
		2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja
		3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja
		4	Kansrijke Start	Ja
		5	Mentale Gezondheid	Ja
		6	Aanpak overgewicht en obesitas	Ja
		7	Valpreventie	Ja
		8	Leefomgeving	Ja
		9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja
		10	Versterken sociale basis	Ja
		11	Mantelzorg	Ja
		12	Eén tegen eenzaamheid	Ja
		13	Welzijn op recept	Ja
		14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja
		15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09	

			Nee					
VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen			
				Automatisch berekend	Automatisch berekend			
			Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.			
			Indicator: H32/01	Indicator: H32/02	Indicator: H32/03			
			MEOZ23082	€ 327.985	€ 37.595			
			Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting	
1			Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle D1	Aard controle n.v.t.	
			Indicator: H32/04	Indicator: H32/05	Indicator: H32/06	Indicator: H32/07	Indicator: H32/08	
			Laco Montferland	€ 327.985	€ 37.595	Ja		
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)				
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R				
			Indicator: H35B/01	Indicator: H35B/02				
			060222 Gemeente Doetinchem	€ 189.186				

3.10 Taakvelden

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Hoofdtak	Taakveld naam	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur en ondersteuning				
	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	72.933	0	72.933
	Beheer overige gebouwen en gronden	40	-299	-260
	Belastingen overig	334	-103	230
	Bestuur	1.226	-3.561	-2.334
	Burgerzaken	681	-1.549	-867
	Mutaties reserves	12.484	-19.083	-6.599
	Overhead	856	-16.756	-15.900
	Overige baten en lasten	207	-366	-159
	OZB niet-woningen	2.668	-108	2.561
	OZB woningen	5.305	-310	4.995
	Resultaat van de rekening van baten en lasten	11.335	-1.478	9.857
	Treasury	2.528	-1.588	940
	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	-233	-233
Totaal Bestuur en ondersteuning		110.597	-45.433	65.164
Economie				
	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	27	-31	-5
	Economische ontwikkeling	1.300	-1.498	-198
	Economische promotie	409	-480	-71
	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	907	-643	264
Totaal Economie		2.642	-2.652	-10
Onderwijs				
	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.207	-2.162	-955
	Onderwijshuisvesting	793	-2.314	-1.521
Totaal Onderwijs		2.000	-4.476	-2.476
Sociaal domein				
	Arbeidsparticipatie	130	-1.912	-1.782
	Begeleide participatie	0	-4.382	-4.382
	Geëscaleerde zorg 18-	0	-832	-832
	Geëscaleerde zorg 18+	0	-77	-77
	Inkomensregelingen	7.856	-11.607	-3.751
	Maatwerkdienstverlening 18-	0	-11.626	-11.626
	Maatwerkdienstverlening 18+	339	-9.456	-9.117
	Maatwerkvoorziening (WMO)	74	-1.812	-1.737

	Samenkracht en burgerparticipatie	7.722	-6.849	873
	Wijkteams	360	-3.221	-2.861
Totaal Sociaal domein		16.481	-51.772	-35.292
Sport, cultuur en recreatie				
	Cultureel erfgoed	28	-164	-136
	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	18	-514	-496
	Media	115	-932	-817
	Musea	0	-199	-199
	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	208	-3.086	-2.877
	Sportaccommodaties	1.150	-3.631	-2.481
	Sportbeleid en activering	483	-894	-411
Totaal Sport, cultuur en recreatie		2.002	-9.420	-7.418
Veiligheid				
	Crisisbeheersing en brandweer	18	-2.295	-2.276
	Openbare orde en veiligheid	20	-1.046	-1.026
Totaal Veiligheid		38	-3.341	-3.303
Vervoer				
	Openbaar vervoer	0	0	0
	Verkeer en vervoer	516	-4.334	-3.819
Totaal Vervoer		516	-4.334	-3.819
Volksgesondheid en milieu				
	Afval	4.261	-3.138	1.123
	Begraafplaatsen en crematoria	117	-118	-1
	Milieubeheer	327	-2.262	-1.935
	Riolering	4.619	-3.907	712
	Volksgesondheid	160	-1.955	-1.795
Totaal Volksgesondheid en milieu		9.484	-11.380	-1.896
Volkshuisv, RO en sted. vernieuwing				
	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	330	-544	-214
	Ruimtelijke ordening	184	-1.108	-923
	Wonen en bouwen	975	-3.722	-2.748
Totaal Volkshuisv, RO en sted. vernieuwing		1.489	-5.374	-3.885
Totaal		145.248	-138.182	7.066

3.11 Rechtmatigheidsverklaring

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het

- Begrotingscriterium

- Voorwaardencriterium en
- Het misbruik- en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 18 januari 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.260.480. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. De geconstateerde afwijkingen betreffen:

Begrotingscriterium		
1.	Overschrijding lasten	
	A. Overschrijding lasten programma's	2.795
	B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	77
2.	Ongeautoriseerde reservemutaties	-
3.	Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld	-
Sub: Totaal begrotingsonrechtmatigheden		2.872
4.	Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid vermelden en verwijzen naar dit vooraf vastgestelde beleid *	-2.795
Resterend saldo aan niet-acceptabele begrotingsonrechtmatigheden		77
Voorwaardencriterium		
5.	Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (zie toelichting)	410
M&O criterium		
6.	Geen bevindingen	-
Totaal niet-acceptabele onrechtmatigheid		487

* Cf. art. 13 zijn afwijkingen waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren alsmede overschrijdingen op open-einde regelingen acceptabel.

Er zijn geen onduidelijkheden.

In hoofdstuk 2.5 "Paragraaf Bedrijfsvoering" en in hoofdstuk 3.3 "Overzicht van baten en lasten over 2023" is, op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad, aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In de paragraaf Bedrijfsvoering hebben wij ook beschreven welke actie wij ondernemen om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

4. Overige bijlagen

4.1 Controleverklaring

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is separaat bijgevoegd.

4.2 Krediet- en projectoverzicht per 31-12-2023

	Krediet wordt afgesloten
	Realisatie verloopt volgens plan
	Overschrijding budget en/of planning

Omschrijving	L/B	Begroot	Werkelijk	Restant	Toelichting
Aanschaf computerapparatuur raad/college 2022-2025	L	35	12	23	Lopend project gedurende deze raadsperiode.
Regionaal energiefonds 2019	L	500	0	500	Lopend project.
Deelname Warmtebedrijf Didam B.V. (Bloemenbuurt)	L	350	50	300	Restant bij uitbreiding warmtenet Bloemenbuurt.
Lening toekomstbestendig Wonen SVn 2023	L	2.000	0	2.000	Eerste bijdragen worden in 2024 verstrekt.
Reconstructie Drieheuvelenweg	L	1.104	1.112	-8	Eind 2023 is de Drieheuvelenweg verbreed als uitvoering van een raadsmotie. Afrekening moet nog plaatsvinden.
Rioolvervanging Meursweg	L	683	120	562	Project wordt in 2e kwartaal van 2024 uitgevoerd.
Rioolvervanging Prins Bernhardstr. 2019	L	116	0	116	Opstart project na afronding centrumplan. Project is voorbereid en staat in 2024 voor realisatie gepland.
Rioolerv. Korte Spruit/Julianastr. 2019	L	141	0	141	Opstart project na afronding centrumplan. Staat voor realisatie 2025 gepland.
Bloemenbuurt Didam Openbare ruimte 2019	B	-625	-508	-116	Afwikkeling subsidies met Provincie zal in de tweede helft van 2024 plaatsvinden.
Bloemenbuurt Didam Openbare ruimte 2019	L	2.774	2.636	138	Project uitvoering is afgerond. Financiële afwikkeling volgt dit jaar.
Bloemenbuurt Didam blauwe ader GRP 2022	L	450	452	-2	Uitvoering en financiële afwikkeling zijn afgerond.
Bloemenbuurt Didam blauwe ader GRP 2022	B	242	242	0	Betreft bijdrage voorziening riolering (kapitaallasten).
Maatregelen Hogenendseweg en Parallelweg 2021	L	76	0	76	Uitvoering staat gepland voor 2025.
Renovatie (mini)gemalen en IBA's 2023	L	279	79	200	Lopend project. Verdere afwikkeling in 2e helft van 2024 en in 2025.
Renovatie (mini)gemalen en IBA's 2023	B	-79	-79	0	Betreft bijdrage voorziening riolering (kapitaallasten).
vervangingen straatmateriaal 2020	L	605	615	-10	Afgerond
Stabiliseren bovenlaag onverharde wegen 2020	L	1.250	1.080	170	In 2024 worden de resterende verkeersmaatregelen genomen op de onverharde wegen.
Vervangingen straatmateriaal 2021	L	304	6	298	Afwikkeling in de loop van 2024.
Knelpunten wateroverlast 2022	L	50	47	3	Afgerond.

Vervangingen straatmateriaal 2022	L	585	5	580	Doorlopende uitvoering waarbij verouderde elementen- en asfaltverharding wordt vervangen door een nieuwe klinkerverharding.
Herinricht. Lengelseweg/'s-Heerenbergseweg/Meilandsedijk 2022	B	-114	-24	-90	Betreft subsidie voor project Koele kernen, warme harten (€ 90.000).
Herinricht. Lengelseweg/'s-Heerenbergseweg/Meilandsedijk 2022	L	1.713	802	910	Maatregel uit het VCP 's-Heerenberg. Het participatieproces is in 2023 afgerond, het project loopt door in 2024.
Dorpsplan Nieuw Dijk (openbare ruimte) 2022	L	225	0	225	Project is in voorbereiding, uitvoering volgt in 2025
Wateroverlast, klimaatadaptie 2023	L	50	27	23	Verdere afwikkeling wateroverlast Kerkwijk wordt nog deels op dit krediet geboekt. In 2024 is wederom een krediet voor wateroverlast beschikbaar.
Afkoppelen, blauwe aders en meelifts 2023	L	902	633	269	Afwikkeling in 2024.
Afkoppelen, blauwe aders en meelifts 2023	B	-632	-632	0	Bijdrage van de vz. Riolering (kapitaallasten).
Bouwkundige aanpassingen gemeentewerf 2023	L	82	106	-24	Afgerond. Overschr. heeft te maken met meer schilderwerk dan voorzien alsmede extra installatiewerkzaamheden in plafond.
Meubilair gemeentewerf 2023	L	67	91	-24	Overschr. Komt doordat er geen refurbished materialen beschikbaar waren alsmede extra werkzaamheden lockerwand en extra kosten voor audiovisuele installaties.
Installaties gemeentewerf 2023	L	122	92	30	Laatste termijn(en) worden nog ontvangen 1e halfjaar 2024
Zonnepanelen en warmtepomp Muizenberg 2021	L	344	343	1	Laatste termijn(en) worden nog ontvangen 1e halfjaar 2024
Programmatuur Financiën	L	220	160	60	Afgerond.
Programmatuur Omgevingsvergunning	L	90	66	24	Afgerond.
Programmatuur Ruimtelijke plannen	L	25	16	9	Afgerond.
Computerapparatuur (alle PC's) 2023	L	25	0	25	Vervanging beeldschermen gaat in 2024 plaatsvinden.
Netwerkserver 2021	L	200	219	19	Project afgerond. Aanbesteding hoger uitgevallen.
Verv. Data base server 2022	L	15	20	-5	Afgerond.
Aanvullende modules Corsa 2022	L	44	50	-6	Afgerond.
Vervanging Oracle server 2023	L	50	0	50	Reguliere vervanging
Multimedia etc. voor de raadzaal 2023	L	110	20	90	Aanbesteding loopt
Automatisering vergaderruimten 2023	L	83	70	13	Kamer secretaris nog inrichten.
Strooier Stratos 2021	L	34	0	34	Levering eind 2024
Verv. Strooier Stratos 2022	L	35	0	35	Levering eind 2024
Verv. Kipwagen en hefinrichting 2022	L	32	0	32	Aanbesteding in Q3 2024
Verv. Vorkheftruck TFG 425 2022	L	30	0	30	Aanbesteding in Q3 2024
Verv. Stratos B40-36 PCLN-490 2022	L	40	0	40	Levering eind 2024
Verv. Snippermachine van Daele 2022	L	24	0	24	Aanbesteding in Q3 2024
Fiat Doblo Cargo VD-151-T vd Born opbouw 2023	L	39	0	39	Aanbesteding in Q3 2024
DAF FAN CF75 00-BBV-3 vrachtwagen kipper 2023	L	330	0	330	Levering eind 2024

Iveco Daily 50C15ZD VD-453-P 2023	L	69	0	69	Hoger bedrag benodigd (€ 81.000) i.v.m. inflatie en opbouw t.b.v. strooidienst.
Iveco Daily 50C15ZD VD-452-P 2023	L	64	0	64	Hoger bedrag benodigd (€ 81.000) i.v.m. inflatie en opbouw t.b.v. strooidienst.
Iveco Daily 50C15ZD VD-454-P 2023	L	64	0	64	Hoger bedrag benodigd (€ 81.000) i.v.m. inflatie en opbouw t.b.v. strooidienst.
Fiat Doblo Cargo VD-984-S vd Born opbouw 2023	L	39	0	39	Aanbesteding in Q3 2024
Fiat Doblo Cargo VD-577-S vd Born opbouw 2023	L	34	0	34	Aanbesteding in Q3 2024
Stratos B11-24 S2B37255 strooier 2023	L	34	0	34	Levering eind 2024
Stratos B11-24 S2B37256 strooier 2023	L	34	0	34	Levering eind 2024
Perscontainer 2023	L	35	35	0	Afgerond
Gronddumper 2023	L	55	0	55	Is inmiddels geleverd, de financiële afwikkeling volgt in het eerste kwartaal van 2024.

Projectoverzicht jaarrekening 31-12-2023

	Project wordt afgesloten
	Realisatie verloopt volgens plan
	Overschrijding budget en/of planning

Omschrijving	L/B	Begroting	Realisatie	Restant	Toelichting
Centrumplan Didam	L	9.221	7.045	2.175	Lopend project. Hierover wordt u periodiek geïnformeerd.
Braamt: Inrichting openbare ruimte	L	373	350	23	Project uitvoering en financiële afwikkeling zijn afgerond.
Braamt: Inrichting openbare ruimte	B	0	-2	2	
Braamt: Energiepark - Kosten aanleg	L	897	1.001	104	Krediet overschreden als gevolg van hogere advieskosten (€ 63.000) en een hogere investering (€ 40.000) dan geraamd.
Braamt: Aansluiting panden nutsvoorziening	L	73	73	0	De baten worden in 10 jaarlijkse termijnen betaald (loopt via de exploitatie).
IKC 's-Heerenberg	L	20.990	4.900	16.090	Totaalkrediet € 20,99 miljoen beschikbaar gesteld. € 4,5 miljoen gebruikt voor aankoop pand in 2021. In 2022 en 2023 € 2 miljoen voorbereidingskosten. € 14,49 miljoen in 2024 voor (ver)bouw van de school.
Vervanging verharding van Heeklaan, Daluin, ca. 2022	L	387	370	17	Project uitvoering en financiële afwikkeling zijn afgerond.
Vervanging riolering van Heeklaan, Daluin, ca. 2022	L	106	102	4	Project uitvoering en financiële afwikkeling zijn afgerond.
Geld. Proeftuin Bloemenbuurt	L	7.084	192	6.892	Project tot en met 2027. Mogelijk uitstel. Loopt budgettair neutraal voor gemeente, exclusief eigen inbreng. Provinciale vergoeding is reeds vooruit ontvangen.
Geld. Proeftuin Bloemenbuurt	B	-6.913	-2.634	-4.278	Project tot en met 2027. Mogelijk uitstel. Loopt budgettair neutraal voor gemeente, exclusief eigen inbreng. Provinciale vergoeding is reeds vooruit ontvangen.

4.3 Subsidieregister

Programma	Subsidiebedragen 2023
1 - Relatie inwoners en bestuur	9.000
wijk en dorpsraden	9.000
2 - Ruimtelijke Ontwikkeling	31.690
instandhouding monumenten	31.690
3 - Beheer leefomgeving	515.359
aanpassen particuliere buitenruimte	9.638
energiecompensatie	86.041
energietransitie	419.680
4 - Economie en toerisme	376.871
evenementen en vieringen	16.650
verbetering positieve naamsbekendheid gemeente	360.221
5 - Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl	972.488
EHBO	5.000
huisvesting	4.828
jeugd en jongeren	801.103
kwetsbare volwassen inwoners	24.724
ondersteuning	1.000
Sportactiviteiten in verenigingsverband	135.833
6 - Jeugd, onderwijs en cultuur	2.038.168
bibliotheekwerk	892.444
dansante activiteiten	6.200
evenementen en vieringen	8.930
historisch besef	12.000
jeugd en jongeren	851.033
muziekbeoefening	61.410
muziekonderwijs	177.811
Talentontwikkeling	2.900
toneel	13.040
zangkunst	12.400
7 - Maatsch. Ondersteuning en veiligheid	2.527.032
huisvesting	461.443
jeugd en jongeren	8.855
kwetsbare volwassen inwoners	20.926
lokale media	1.490
ondersteuning	934.233
Ontmoeting en ontplooiing voor vrouwen en senioren	41.630
Samenlevingsopbouw	429.960
Talentontwikkeling	358.644
Veiligheid	240.993

Vrijwillig jeugdwerk	28.858
Eindtotaal	6.470.608